

การผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าของเกษตรกรในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

นางสาวลลิตาภรณ์ ทองไชร

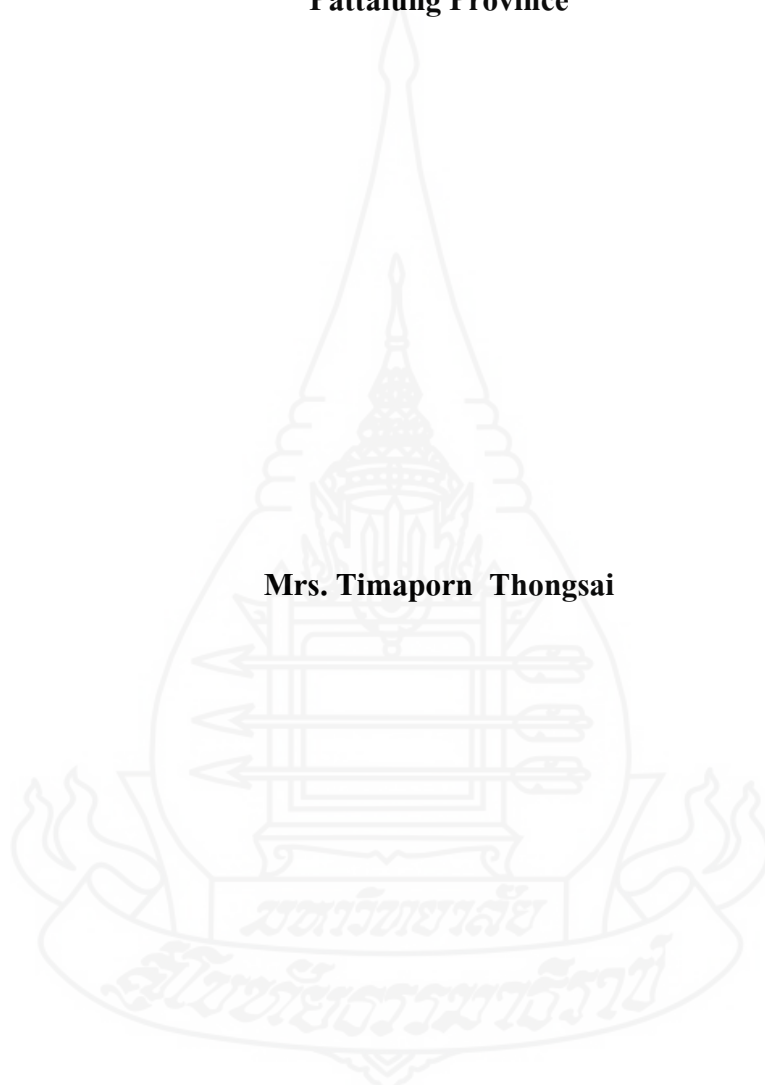

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2562

**Sangyod Rice Production for Trade by Farmers in Khuankhanun District,
Pattalung Province**

Mrs. Timaporn Thongsai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2019

ชื่อวิทยานิพนธ์ การผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าของเกษตรกรในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

ผู้วิจัย นางสาววิมาภรณ์ ทองไชวรี รหัสนักศึกษา 2609000597

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาวิรัตน์ สิริระสาร (2) รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์

ปีการศึกษา 2562

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทางสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยด 2) ศึกษาสภาพการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าของเกษตรกร ในปีการผลิต 2561/2562 3) ศึกษาศักยภาพในการปฏิบัติการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรเพื่อการผลิตข้าวสังข์หยด 4) ศึกษาปัญหาของเกษตรกรในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า และ 5) ศึกษาความต้องการของเกษตรกรในการรับการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

ประชากรที่ศึกษาเป็นเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ปีการผลิต 2561/2562 จำนวน 998 ครัวเรือน สุ่มตัวอย่างอย่างง่ายได้จำนวนตัวอย่าง 170 ตัวอย่าง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า 1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 59.01 ปี การศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกร จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.29 คน มีรายได้ภาคเกษตรเฉลี่ย 48,275.88 บาทต่อปี รายจ่ายภาคเกษตรเฉลี่ย 24,714.24 บาท ต้นทุนในการทำนาเฉลี่ย 14,417.24 บาทต่อปี พื้นที่ถือครองการเกษตรเฉลี่ย 12.68 ไร่ และเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ 2) เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกข้าวสังข์หยดเฉลี่ย 4.24 ไร่ ปลูกแบบหว่านน้ำตม ใช้แรงงานเฉลี่ย 1.82 คน ใช้เทคโนโลยีในการเตรียมดินเก็บเมล็ดไว้ทำพันธุ์เอง อาศัยน้ำฝนอย่างเดียว ใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ ไม่มีการกำจัดวัชพืช โรคและแมลง และการควบคุมการออกรวง มีการจ้างรถเกี่ยว/นวดข้าว เกษตรกรมีหนี้สินที่กู้จากสหกรณ์การเกษตร และ ธ.ก.ส. มีต้นทุนปลูกข้าวสังข์หยดเฉลี่ย 3,171.92 บาท ส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มในการปลูกหรือการแปรรูปข้าวสังข์หยด ผลผลิตส่วนใหญ่ขายเป็นข้าวเปลือก ไม่มีการแปรรูป ราคาข้าวส่วนใหญ่พ่อค้าเป็นผู้กำหนด ได้รับชำระเงินค่าข้าวทันทีขณะที่ขายข้าว 3) เกษตรกรมีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเป็นบางครั้งในภาพรวมมากที่สุดเรื่องการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมข้าวเปลือก 4) เกษตรกรมีปัญหาการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาด้านแหล่งน้ำมากที่สุด และ 5) เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการเรื่องการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยดมากที่สุด

คำสำคัญ การผลิต ข้าวสังข์หยด การค้า จังหวัดพัทลุง

Thesis title: Sangyod Rice Production for Trade by Farmers in Khuankhanun District, Pattalung Province

Researcher: Miss TimapornThongsai; **ID:** 2609000597;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr.Nareerat Sirasarn; Assistant Professor;

(2) Dr. Sunan Seesang, Associate Professor; **Academic year:** 2019

Abstract

The purposes of the study were 1) to study personal information, social and economic conditions of the farmers who grew Sangyod rice, 2) to study the conditions of Sangyod rice production for trade of the farmers in the production year of 2017/2018, 3) to study the potentials of agricultural operations suitable for the farmers for Sangyod rice production, 4) to study the problems of the farmers in the production of Sangyod rice, and 5) to study the requirements of the farmers to acquire the support for Sangyod rice production for trade in Khuankhanun District, Pattalung Province.

The populations studied were 998 households of farmers who grew Sangyod rice and registered as farmers at Khuankhanun Agricultural District Office, Pattalung Province in the production year of 2017/2018. 170 samples were acquired from taking simple random and questionnaires were used to collect data. Descriptive statistic was used for data analysis namely frequency, percentage, average and standard deviation.

As from the study, it was found that 1) most of the farmers were female, with the average age of 59.0 years old and holding a primary school level of education degree. They were members of agricultural groups and having the average family members of 4.29. Their average agricultural income was 48,275.88 baht per year and the average agricultural expenditure was 24,714.24 baht. The average cost of rice farming was 14,417.24 baht per year. The occupied land for agriculture was 12.68 rai and they were the land owners. 2) The farmers had the average area for growing Sangyod rice at 4.24 rai. The method used was rice sowing. The average labors used was 1.82. They used technology for soil preparation, stored paddy seeds for reproducing and solely relied on rain water. They used both chemical and organic fertilizers and did not use any methods for weeding, diseases, insects or controlling grain production. They hired machine car for harvesting and threshing paddy. The farmers borrowed loans from Agricultural Cooperatives and Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives. The average cost of growing Sangyod rice was 3,171.92 baht. Most of them did not participate in paddy-growing groups or Sangyod rice-processing groups. Most of the products were sold in a form of paddies; there was no processing. The rice merchants determined most of the prices of the rice and received the payment right after selling them. 3) Farmers sometimes had good agricultural practices in general, mostly regarding the transportation, storage and collection of paddy 4) Farmers had problems in the production of Sangyod rice for general trade at a moderate level with the most of water problem. 5) The farmers wanted to promote the production of Sangyod rice for trade in general at a high level, with the highest demand for Sangyod rice distribution.

Keywords: Sangyod rice production trade, Phatthalung

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดพิจิตร สำนักงานเกษตรอำเภอควนขนุน ที่ได้ให้โอกาสทางการศึกษาวิจัยในครั้งนี้และได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร.ลัดดาวัลย์ วรรณนุช ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สีสังข์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาชี้แนะ ตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนชี้แนะ พร้อมทั้งให้คำแนะนำ และติดตามการทำวิทยานิพนธ์อย่างใกล้ชิด ส่งผลให้การทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ยิ่งแก่ผู้วิจัย อันทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบคุณ เพื่อน ๆ บัณฑิตศึกษาแขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช รุ่นที่ 18 กลุ่มภาคใต้ ที่คอยแนะนำให้คำปรึกษา และที่สำคัญขอขอบคุณเกษตรกรในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพิจิตรทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้ความร่วมมือตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลทำให้การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแด่คุณพ่อ คุณแม่และทุกท่านที่กล่าวนามข้างต้น ด้วยความขอบคุณยิ่ง หากมีข้อบกพร่องใดๆ ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ฐิมาภรณ์ ทองไชร์

มกราคม 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ของการวิจัย	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ	10
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสมสำหรับข้าว	12
สภาพการผลิตข้าวสังข์หยด	14
สภาพทั่วไปและสภาพการเกษตรของอำเภอควนขนุนจังหวัดพัทลุง	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	23
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	29
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	29
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	31
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	34
การเก็บรวบรวมข้อมูล	35
การวิเคราะห์ข้อมูล	36

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร.....	39
สภาพการผลิตและการจำหน่ายข้าวสังข์หยดของเกษตรกร.....	50
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า.....	66
ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า.....	75
ความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า.....	80
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	85
สรุปการวิจัย.....	85
การอภิปรายผล.....	88
ข้อเสนอแนะ.....	91
บรรณานุกรม.....	93
ภาคผนวก.....	100
แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย.....	101
ประวัติผู้วิจัย.....	114

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	ข้อมูลเกษตรกรปลูกข้าวสังข์หยดจังหวัดพัทลุงจำแนกเป็นรายอำเภอ..... 16
ตารางที่ 2.2	พื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ข้าวสังข์หยดในจังหวัดพัทลุง..... 17
ตารางที่ 2.3	พื้นที่การเกษตรรายตำบลในอำเภอควนขนุนจังหวัดพัทลุง ปีการผลิต 2560/2561..... 22
ตารางที่ 2.4	พื้นที่การเกษตรรายตำบลในอำเภอควนขนุนจังหวัดพัทลุงปีการผลิต 2560/2561..... 22
ตารางที่ 3.1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย..... 30
ตารางที่ 3.2	แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม..... 35
ตารางที่ 4.1	สภาพทางสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยด..... 40
ตารางที่ 4.2	สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยด..... 43
ตารางที่ 4.3	สภาพทั่วไปของการผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกร..... 51
ตารางที่ 4.4	หนี้สินและแหล่งเงินกู้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยด..... 55
ตารางที่ 4.5	ต้นทุนในการปลูกข้าวสังข์หยดในรอบปีการเพาะปลูก 2561/2562..... 56
ตารางที่ 4.6	ผลผลิตและรายได้จากการขายข้าวสังข์หยดในรอบปี การเพาะปลูก 2561/2562..... 57
ตารางที่ 4.7	การเป็นสมาชิกกลุ่มการปลูกข้าวสังข์หยดหรือการแปรรูปข้าวสังข์หยด ของเกษตรกร..... 59
ตารางที่ 4.8	การสนับสนุนในการผลิตข้าวสังข์หยดโดยหน่วยงานภาครัฐ..... 60
ตารางที่ 4.9	การจัดการผลผลิตและการแปรรูปข้าวสังข์หยดของเกษตรกร..... 61
ตารางที่ 4.10	การจำหน่ายผลผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกร..... 62
ตารางที่ 4.11	เหตุผลในการเลือกพ่อค้าเพื่อขายข้าวเปลือกข้าวสังข์หยด..... 66
ตารางที่ 4.12	ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า..... 67
ตารางที่ 4.13	ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า ด้านการคัดเลือกพื้นที่..... 68
ตารางที่ 4.14	ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า ด้านแหล่งน้ำ..... 68

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.15 ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า ด้านพื้นที่ปลูก.....	69
ตารางที่ 4.16 ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร.....	69
ตารางที่ 4.17 ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า ด้านการจัดการ กระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว.....	71
ตารางที่ 4.18 ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า ด้านการจัดการ กระบวนการผลิตหลังการเก็บเกี่ยว.....	72
ตารางที่ 4.19 ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า ด้านการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมข้าวเปลือก.....	73
ตารางที่ 4.20 ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า ด้านการบันทึกข้อมูล.....	74
ตารางที่ 4.21 ระดับปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าในภาพรวม.....	75
ตารางที่ 4.22 ระดับปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านแหล่งน้ำ.....	76
ตารางที่ 4.23 ระดับปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านพื้นที่ในการปลูก.....	76
ตารางที่ 4.24 ระดับปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการเตรียมดินและการปลูก.....	77
ตารางที่ 4.25 ระดับปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการดูแลรักษาแปลง.....	78
ตารางที่ 4.26 ระดับปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการเก็บเกี่ยว.....	78
ตารางที่ 4.27 ระดับปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการบันทึกข้อมูล.....	79
ตารางที่ 4.28 ระดับปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการจำหน่าย.....	79
ตารางที่ 4.29 ระดับความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า.....	80
ตารางที่ 4.30 ระดับความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยด.....	81
ตารางที่ 4.31 ระดับความต้องการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวสังข์หยด.....	82
ตารางที่ 4.32 ระดับความต้องการส่งเสริมการจัดการด้านตลาดข้าวสังข์หยด.....	83
ตารางที่ 4.33 ระดับความต้องการส่งเสริมการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยด.....	84

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวความคิดการวิจัย.....	4
ภาพที่ 2.3 ตลาดข้าวสังข์หยดระดับภูมิภาค.....	20

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ข้าว นับว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อประเทศ หนึ่งในห้าของพื้นที่ของประเทศไทยหรือประมาณ 70 ล้านไร่เป็นพื้นที่ทำนา โดยพื้นที่นาส่วนใหญ่กระจายอยู่ทั่วประเทศและอยู่นอกเขตชลประทาน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2557, น. 9) มีเกษตรกรเกือบสี่ล้านครัวเรือน ผลิตข้าวเปลือกเฉลี่ยปีละ 30 กว่าล้านตัน สร้างรายได้ให้กับประเทศปีละประมาณ 200,000 ล้านบาทรวมทั้งใช้บริโภคภายในประเทศคิดเป็นมูลค่าปีละ 230,000 ล้านบาท รวมมูลค่าของข้าวเฉลี่ยปีละประมาณ 430,000 ล้านบาท กองทุนพัฒนาข้าวและชาวนาแห่งชาติ” 2557) ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกข้าวสู่ตลาดโลกมากที่สุด โดยคู่แข่งการส่งออกข้าวที่สำคัญคือ เวียดนาม (การปฏิรูปชาวนาไทย, 2557)

สถานการณ์ปลูกข้าวในภาคใต้ขณะนี้ มีผลผลิตต่อการบริโภค เพราะพื้นที่ทำนาลดลงจากเดิมที่มีอยู่ประมาณกว่า 1 ล้านไร่ ใน 3 จังหวัด คือ พัทลุง นครศรีธรรมราช และสงขลา นอกจากนั้นยังเป็นนาร้างอีก 20 – 30 เปอร์เซ็นต์ (เทคโนโลยีชาวบ้าน, 2561) จึงทำให้ข้าวมีไม่เพียงพอต่อการบริโภค ทิศทางการทำนาจึงมีแนวโน้มที่ดีมาก และนาร้างจะเริ่มฟื้นขึ้นมาเพราะชาวนาเริ่มมีรายได้ที่ดี การผลิตข้าวขณะนี้ เป็นพืชเศรษฐกิจอันดับหนึ่งของภาคใต้ที่ราคาสูงนำขางพารา ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐ ช่วยส่งเสริมพันธุ์ข้าวพันธุ์พื้นเมือง และช่วยกันบริโภคด้วย เพราะข้าวสายพันธุ์พื้นเมืองที่มีโภชนาการ มีคุณค่าทางอาหาร โดยเฉพาะข้าวสังข์หยดซึ่งเป็นข้าวพันธุ์พื้นเมืองและพันธุ์ดั้งเดิม (ไพวัลย์ ชูใหม่, 2561)

จังหวัดพัทลุง มีพื้นที่ถือครองเพื่อทำการเกษตร 1,519,216 ไร่ หรือร้อยละ 70.98 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยเป็นพื้นที่ปลูกข้าว 141,894 ไร่ (9.34) และพื้นที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ 231,970 ไร่ (15.27) ของพื้นที่ทำการเกษตร ครัวเรือนเกษตรกร 92,163 ครัวเรือน (47.98 ของครัวเรือนทั้งหมด) แรงงานเกษตร 249,591 คน (47.54) ของประชากรทั้งหมด (ข้อมูลด้านการเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดพัทลุง, 2561)

ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง เป็นข้าวเฉพาะถิ่นของจังหวัดพัทลุง เป็นข้าวที่คนภาคใต้รู้จักกันมานานนับ 100 ปี โดยสมัยก่อน ชาวนานิยมปลูกไว้เป็นของกำนัลแก่ผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือในเทศกาลต่าง ๆ

ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงเป็นข้าวไทยพันธุ์แรกที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI : Geographical Indications) เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2549 จากกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ เนื่องจากเป็นข้าวที่มีคุณลักษณะเฉพาะที่มาจากจังหวัดพัทลุงเท่านั้นเป็นพันธุ์ข้าวที่รัฐให้การรับรองโดยมีกระบวนการผลิตภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการการรับรองคุณภาพข้าวสังข์หยดพัทลุง ดังนั้นจึงมีความปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง (กองพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2559)

เพื่อการส่งเสริมการปลูกพันธุ์ข้าวพื้นเมืองสังข์หยดให้กับเกษตรกรในจังหวัดพัทลุง งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมืองสังข์หยด อีกทั้งเพื่อทำความเข้าใจสภาพการผลิต และตลาดข้าวของเกษตรกรปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมืองสังข์หยด จึงศึกษาโครงสร้างต้นทุนการผลิตข้าวพันธุ์พื้นเมืองสังข์หยด และวิธีการตลาดข้าวพันธุ์พื้นเมืองสังข์หยด เพื่อหาแนวทางส่งเสริมการผลิตข้าวในพื้นที่ให้มากขึ้น โดยการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ และการหาแนวทางในการผลิตเพื่อการค้า ซึ่งอำเภอควนขนุนเป็นอำเภอที่มีความเข้มแข็งในการเพาะปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมืองสังข์หยดที่สำคัญของจังหวัดพัทลุง อีกทั้งมีการรวมกลุ่มของเกษตรกรเป็นวิสาหกิจชุมชน มีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งสหกรณ์กลุ่มผู้ผลิตข้าวสังข์หยด และเป็นพื้นที่ที่มีการรวมกลุ่มเกษตรกรทำนาอินทรีย์ข้าวพันธุ์พื้นเมืองสังข์หยด

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกรในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการส่งเสริม ปรับปรุง และพัฒนาการผลิตข้าวข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าให้กับเกษตรกรในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง อีกทั้งยังเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพสังคม และสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

2.2 เพื่อศึกษาสภาพการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

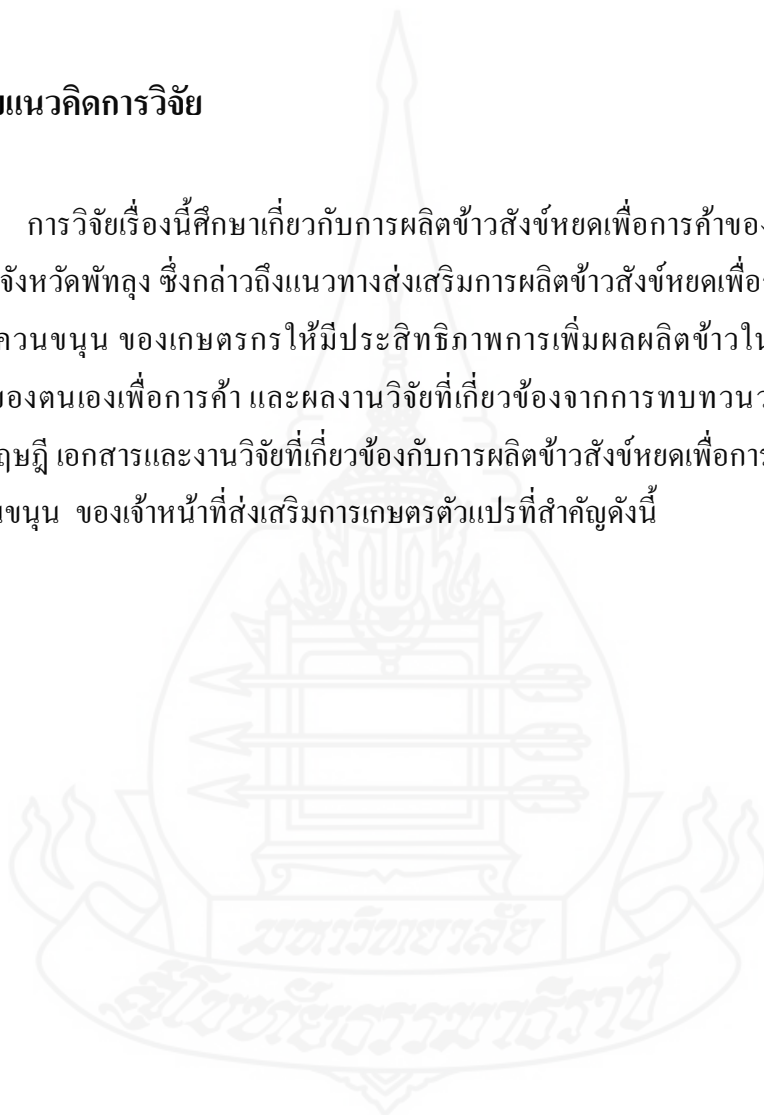
2.3 เพื่อศึกษาในการปฏิบัติการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรเพื่อการผลิตข้าวสังข์หยด ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

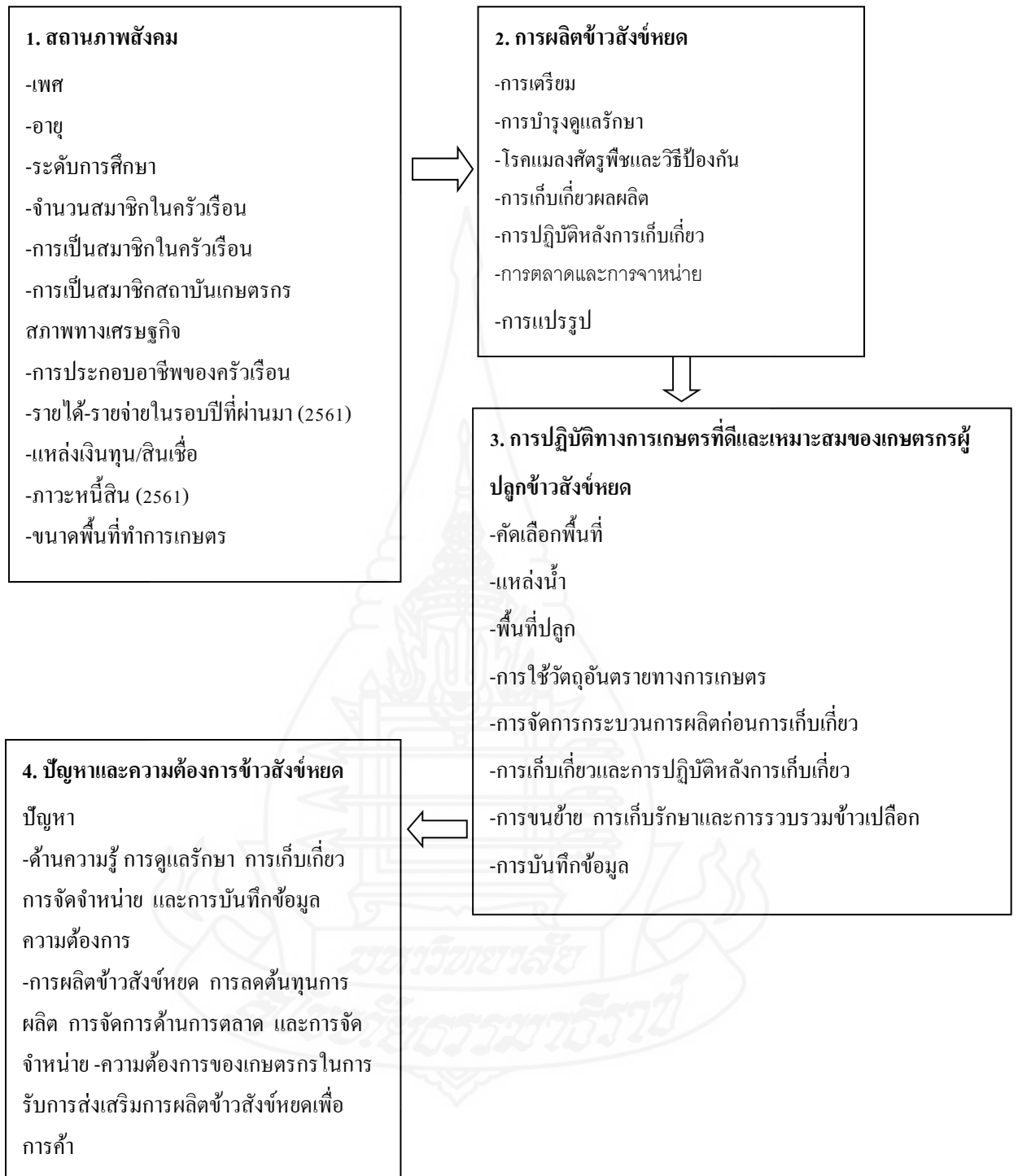
2.4 เพื่อศึกษาปัญหาของเกษตรกรในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า

2.5 เพื่อศึกษาความต้องการของเกษตรกรในการรับการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ศึกษาเกี่ยวกับการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าของเกษตรกรในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ซึ่งกล่าวถึงแนวทางส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าของเกษตรกรในอำเภอควนขนุน ของเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพการเพิ่มผลผลิตข้าวในพื้นที่ที่เหมาะสมกับศักยภาพของตนเองเพื่อการค้า และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าของเกษตรกรในอำเภอควนขนุน ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรตัวแปรที่สำคัญดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าของเกษตรกรในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ศึกษากลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวสังข์หยดที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอควนขนุนจังหวัดพัทลุง” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ คือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ซึ่งขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ปีการผลิต 2561/2562

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานส่วนสังคมด้านปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม การผลิตการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ปัญหาของเกษตรกรในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า ความต้องการของเกษตรกรในการรับการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า

4.3 ขอบเขตด้านเวลา การวิจัยครั้งนี้ทำการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลการจัดการระบบการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าของเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุงตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2562 ถึงวันที่ 30 สิงหาคม 2562

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ปีการผลิต 2561/2562

5.2 ข้าวสังข์หยด หมายถึง ข้าวเจ้าที่มีสีแดงทั้งเยื่อหุ้มเมล็ดและเนื้อเมล็ด รวงมีสีน้ำตาล ใบเขียว เป็นข้าวนาปีพื้นเมืองเดิมของชาวจังหวัดพัทลุง

5.3 การตลาด หมายถึง กิจกรรมที่มีผลทำให้ผลผลิตข้าวสังข์หยดเคลื่อนย้ายจากแหล่งผลิตของเกษตรกรไปยังผู้รับซื้อ รวมถึงการขนส่ง การคัดเกรดและการจำหน่ายผลผลิต

5.4 สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หมายถึง การเพิ่มมูลค่า โดย การผลิตที่มีเอกลักษณ์ มีความเชื่อมโยงกับพื้นที่ผลิตสามารถบ่งชี้ได้ว่าเป็นสินค้าที่เกิดขึ้น ณ ที่ใดที่หนึ่งมีลักษณะจำเพาะที่เป็นความพิเศษในตัวสินค้า และเกี่ยวพันกับผู้ผลิตสินค้านั้น

5.5 ข้าวตลาดเฉพาะ หมายถึง สินค้าข้าวที่มีคุณสมบัติเพื่อตลาดเฉพาะ ที่อาจเป็นผลผลิตจากกระบวนการผลิตที่มีลักษณะเฉพาะ ได้แก่ ข้าวอินทรีย์ ข้าวที่มีปลูกเฉพาะในเขตพื้นที่

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ที่เรียกว่าข้าวสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์(ข้าว GI) ข้าวโภชนาการสูง ซึ่งเป็นข้าวที่อุดมด้วยทั้งชนิดและปริมาณของธาตุและสารอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย

5.6 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง(Good Agricultural Practices: GAP) หมายถึง แนวทางในการทำการเกษตร เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีและปลอดภัยตามมาตรฐานที่กำหนด โดยขบวนการผลิตจะต้องปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค ปราศจากการปนเปื้อนของสารเคมีไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมมีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ผลผลิตสูงคุ้มค่าการลงทุน การผลิตตามมาตรฐาน GAP ก่อให้เกิดความยั่งยืนทางการเกษตร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม

6. ประโยชน์ของการวิจัย

6.1 ทำให้เกษตรกรมีข้อมูลต้นทุนการผลิต ผลตอบแทนข้าวสังข์หยดในอำเภอควนขนุน เพื่อใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวสังข์หยดให้เกษตรกรผู้ผลิตมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น

6.2 เป็นข้อมูลสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรหันมาปลูกข้าว เพื่อจำหน่ายสร้างรายได้ในครัวเรือนต่อไป

6.3 มีข้อมูลสำหรับเกษตรกรและผู้สนใจลงทุนเพื่อการค้า ใช้เป็นข้อมูลเพื่อเป็นการตัดสินใจในการลงทุนการผลิตข้าวสังข์หยดในอนาคต และสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำข้อมูลที่ได้ออกวางแผนหรือประยุกต์ในการส่งเสริมเกษตรกรในการผลิตข้าวสังข์หยดให้มากขึ้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง การผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าของเกษตรกร ในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุงดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม
4. สภาพการผลิตข้าวสังข์หยด
5. สภาพทั่วไปและสภาพการเกษตรของอำเภอควนขนุนจังหวัดพัทลุง
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรในที่นี้จะกล่าวถึง ความหมาย การส่งเสริมเป็นกระบวนการ ลักษณะ วัตถุประสงค์ หลักการ และแปรรูปการส่งเสริม ดังนี้

1.1 ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร

มีผู้ให้คำนิยามหรือความหมายไว้หลายมุมมองได้แก่

พงศ์ศักดิ์ อังสิทธิ์ (2560, น4-17) กล่าวว่าโดยสรุปว่า การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรหมายถึงกระบวนการพัฒนาความรู้ของเกษตรกรจากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดการพัฒนารายได้เศรษฐกิจ ทำให้ชีวิตครอบครัวเกษตรกร (Farmer Family) อยู่พอดีพอกิน และมีความสุขอันเป็นผลต่อการพัฒนาชุมชนชนบท (Rural Community Development) ให้มีความมั่นคงและมั่งคั่ง

สุรพลเศรษฐบุตร (2561: ออนไลน์) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตร (agriculture extension) คือการให้บริการหรือระบบที่ช่วยเหลือประชาชนโดยวิธีการให้การศึกษา (education procedure) เพื่อปรับปรุงวิธีการและเทคนิคทางการเกษตร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและรายได้ รวมทั้งการปรับปรุงระดับความเป็นอยู่ (level living) ระดับมาตรฐานทางการศึกษา และสังคมของชีวิต

ชนบทให้ดียิ่งขึ้นการส่งเสริมการเกษตร คือ “กระบวนการให้การศึกษาออกโรงเรียน และการบริการ แก่บุคคลเป้าหมาย อันหมายถึง เกษตรกรและครอบครัวเกษตรกร โดยวิธีการปฏิบัติจริง (learning by doing) และเน้นถึงการช่วยเหลือให้เกษตรกรช่วยเหลือตนเอง (help them to help themselves) เพื่อ ปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม”

การส่งเสริมการเกษตร เป็นการนำความรู้และวิทยาการที่ทันสมัยที่ได้มาจากการค้นคว้า และวิจัยของนักวิชาการไปสู่เกษตรกร โดยมีองค์กรส่งเสริมเป็นตัวกลางการถ่ายทอดและแพร่กระจาย ความรู้ดังกล่าว การส่งเสริมการเกษตรยังเป็นการให้การศึกษาแก่เกษตรกรในรูปแบบของการให้ การศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นครูผู้ให้ความรู้ นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการ นำข้อมูลข่าวสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพทางการเกษตรไปสู่เกษตรกร เช่นเรื่องปัจจัย การผลิต การผลิตพืช สัตว์ การตลาดสินค้าเกษตร การแปรรูปผลิตผลการเกษตร และแหล่งสินเชื่อ การเกษตร โดยเป้าหมายสูงสุดของการส่งเสริมการเกษตรคือ การพัฒนาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของ เกษตรกรให้ดีขึ้นสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ โดย เท่าเทียมกัน

1.1.1 การส่งเสริมเป็นกระบวนการ

- 1) กระบวนการทางการศึกษา (education process)
- 2) กระบวนการประชาธิปไตย (democratic process)
- 3) กระบวนการต่อเนื่อง (continuous process)

1.1.2 ลักษณะของการส่งเสริมการเกษตร

- 1) เป็นการศึกษาออกโรงเรียน (ระบบการสอนใช้วิธีไม่เป็นทางการ)
- 2) เป็นการสอนหรือการให้การศึกษา บริการและให้คำปรึกษามุ่งพัฒนา เกษตรกร เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกรและประชาชน
- 3) ให้การศึกษาตามความต้องการของเกษตรกร โดยไม่ต้องศึกษาวิชาพื้นฐาน ติดต่อกันเหมือนในระบบโรงเรียน
- 4) ให้การศึกษาที่เน้นเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เพื่อเพิ่มผลผลิตและกำไรของ เกษตรกร การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ การอนุรักษ์ทรัพยากร การตลาด การเกษตร อุตสาหกรรม
- 5) เป็นการให้ข่าวสาร ที่เป็นประโยชน์ต่อการเกษตร
- 6) การสอนเป็นการเรียนรู้ด้วยการทำจริง “learning by doing” เพื่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมและการปฏิบัติ
- 7) เป็นการให้การศึกษาต่อเนื่อง ทั้งชุมชนเมืองและชนบท

1.1.3 วัตถุประสงค์ของการส่งเสริม

- 1) กระตุ้นและสนับสนุน ให้เกษตรกรมีความสามารถในการผลิตเพื่อบริโภค และทำอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) ให้เกษตรกรเข้าใจ ในกระบวนการพัฒนาการผลิตที่สมบูรณ์แบบ โดยจัดให้มีการร่วมมือกับสถาบันของรัฐและเอกชน
- 3) ให้เกษตรกรเข้าใจ สภาวะเกี่ยวกับตัวเอง ปัญหาความต้องการ เพื่อการพัฒนาผลผลิตได้ผลตรงกับความต้องการ
- 5) ให้สมาชิกในครอบครัวเกษตรกร มีโลกทัศน์ทางการเกษตรกว้างไกล
- 6) สร้างความภูมิใจในความเป็นอยู่ อาชีพ ความอิสระและพึ่งตนเอง มีความรักต่อดินที่อยู่และประเทศชาติ

1.1.4 หลักการของงานการส่งเสริมการเกษตร

- 1) เริ่มจากสิ่งทีประชาชนในท้องถิ่นมีอยู่ (โครงการต้องอำนวยความสะดวกให้คนส่วนใหญ่)
- 2) เริ่มจากปัญหาง่ายไปหาปัญหายาก
- 3) เลือกสถานที่ที่จะให้เกิดผลสำเร็จ
- 4) อยู่บนพื้นฐานของความต้องการที่แท้จริง
- 5) ควรติดต่อกับผู้นำท้องถิ่น
- 6) ยึดปรัชญา ช่วยให้ชาวบ้านช่วยตนเอง
- 7) ผ่านกระบวนการให้การศึกษา

1.1.5 รูปแบบของการส่งเสริมการเกษตร

- 1) รูปแบบที่ 1 การถ่ายทอดเทคโนโลยีทางเดียว (*transfer of technology. TOT*) เป็นแบบดั้งเดิมเน้นการถ่ายทอด คำแนะนำ สารสนเทศ ความรู้และทักษะสู่เกษตรกรการเป็น Linear Agricultural Technology System (Research-Extension-Farmers)
- 2) รูปแบบที่ 2 เป็นการให้การศึกษา (*advisory service*) มีผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ให้การศึกษาเมื่อต้องการ เกษตรกรมีบทบาทมาก ต่อการให้บริการของผู้เชี่ยวชาญ คือ มีลักษณะเป็น demand-driven เกษตรกรต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อจ้างผู้เชี่ยวชาญ และเน้นเพิ่มผลผลิต
- 3) รูปแบบที่ 3 เป็นการกระตุ้นและมีส่วนร่วม (*participatory facilitation*) กระตุ้นให้เกษตรกรสามารถระบุปัญหาและแก้ปัญหา โดยตัวเองเหมาะสมกับพื้นที่ซึ่งมีปัจจัยการผลิตจำกัด เน้นเรื่อง ecological sustainability

1.1.6 การส่งเสริมการเกษตรรูปแบบ Transfer of Technology (คือรูปแบบ 1 หรือ TOT) มีลักษณะ ดังนี้

1) ด้านวัตถุประสงค์ การส่งเสริม: ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลใน
ระยะสั้น

2) ด้านรูปแบบ การส่งเสริม: นอกระบบ (Non-formal Education)

3) ด้านผู้สอนการส่งเสริม: เจ้าหน้าที่นักส่งเสริม นักวิชาการ ผู้นำท้องถิ่น เกษตรกร
ผู้นำ

4) ด้านผู้เรียนในการส่งเสริมมีความแตกต่างกันมาก

5) ด้านวิธีสอน การส่งเสริมต้องปรับวิธีสอนให้เหมาะสมกับสภาพกลุ่มเป้าหมาย

6) ด้านระเบียบและกฎเกณฑ์ การส่งเสริมปรับใช้ตามความต้องการของผู้เรียน

7) ด้านวัสดุการเรียนการสอน การส่งเสริม ได้แก่ โสตทัศนอุปกรณ์ และวัสดุใน
สำนักงานปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์บุคคลเป้าหมายและสภาพแวดล้อม

8) ด้านการวางแผนและการประเมินผล สามารถยืดหยุ่นได้

โดยสรุปแล้ว เป็นกระบวนการในการปรับปรุงประสิทธิภาพ การผลิตของเกษตรกรใน
ชนบท รวมทั้งวิถีชีวิตให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อีกทั้งเป็นการให้บริการแก่ ประชาชนด้านการเกษตร
โดยให้คำปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อให้เขาได้รับความรู้
ไปปฏิบัติ ด้วยตัวของเขาเอง จนสามารถช่วยเหลือตัวเองได้

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

2.1 ความหมายความต้องการ

พจนานุกรมในไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (2526 :323) กล่าวถึง “ความ
ต้องการ” ว่าหมายถึง ความอยากได้ ใครได้หรือประสงค์จะได้อะไร และเมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าวจะทำให้
ร่างกายเกิดการความขาดสมดุลเนื่องมาจากมีสิ่งรบกวนกระตุ้น มีแรงขับภายในเกิดขึ้น ทำให้
ร่างกายไม่อาจอยู่นิ่งต้องพยายามดิ้นรน และแสวงหาเพื่อตอบสนองความต้องการนั้นๆ เมื่อร่างกาย
ได้รับตอบสนองแล้ว ร่างกายมนุษย์ก็กลับสู่ภาวะสมดุลอีกครั้งหนึ่ง และก็จะเกิดความต้องการ
ใหม่ๆ เกิดขึ้นมาทดแทนวนเวียนอยู่ไม่มีที่สิ้นสุด

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

2.2.1 ทฤษฎีความต้องการของอับบรา เอช.มาสโลว์ (Abraham H. Maslow)

(เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ 2560, น.2-26) ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ โดยเชื่อว่ามนุษย์จะถูกระตุ้นโดยความต้องการแต่ละขั้นจนเกิดความพึงพอใจ ซึ่งสามารถลำดับได้ดังนี้

- 1) ความต้องการทางกายภาพ หมายถึงปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น ปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค
- 2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ความต้องการที่จะมีชีวิตที่มั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิต
- 3) ความต้องการทางสังคม เป็นความต้องการความรัก และการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม โดยมนุษย์เข้าไปอยู่ในกลุ่มใดก็ต้องการให้ตนเป็นที่รักและยอมรับในกลุ่มที่เป็นอยู่
- 4) ความต้องการการยกย่อง เป็นความต้องการที่ต้องการให้คนอื่นยอมรับ ยกย่องเชิดชูและเคารพนับถือจากสังคม
- 5) ความต้องการความสำเร็จในชีวิต เป็นความต้องการระดับสูงสุด โดยเป็นความต้องการที่จะประสบความสำเร็จขั้นสูงสุดที่ตนเองสามารถทำได้ ซึ่งโดยทั่วไปจะมีน้อยคนที่จะสามารถกระทำได้

2.2.2 ทฤษฎีความต้องการของอัลเดอร์เฟอร์ (Clayton P. Alderfer)

(เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ 2560:2-26) รู้จักกันในทฤษฎีที่เรียกว่า ทฤษฎี EBG (ERG theory) ได้แก่

- 1) ความต้องการดำรงชีวิตอยู่ เป็นความต้องการระหว่างร่างกายและความปลอดภัยในชีวิต
- 2) ความต้องการความสัมพันธ์ เป็นความต้องการของบุคคลที่จะมีมิตรสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง
- 3) ความต้องการความก้าวหน้า เป็นความต้องการสูงสุด คือความต้องการภายในเพื่อการพัฒนาตัวเอง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความต้องการหมายถึง ความอยากได้ ทำให้มีการดิ้นรน มีแรงขับเคลื่อนเพื่อแสวงหา ไม่ว่าจะเป็นความต้องการการยอมรับ ความสำเร็จในชีวิต ความสำเร็จในหน้าที่การงาน หากเมื่อได้รับตามที่ประสงค์แล้วก็มีสิ่งอื่นเข้ามากระตุ้น เป็นการความต้องการไม่มีที่สิ้นสุด เกสรีนทร์ วิริยะอาภรณ์ (2545 อ้างถึงใน วชิรวัชร งามละม่อม, 2558: 171) ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับความต้องการว่า ไม่ว่าความต้องการจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมที่แสวงหาสิ่งต่าง ๆ ซึ่งพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดขึ้นเพราะมีความต้องการต่าง ๆ เป็นแรงขับเคลื่อน ความต้องการทาง

กายภาพ เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์จะสนองความต้องการของตนซึ่งเกิดขึ้นอย่างมีขั้นตอนและต่อเนื่อง เมื่อความต้องการใดได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นต้นแล้วความต้องการขั้นถัดไปก็จะเกิดตามมาไม่มีที่สิ้นสุด จึงมีผลให้บุคคลเกิดการแสวงหาในสิ่งอื่น ๆ ต่อไป และการพัฒนาไปตามลำดับขั้นสุดท้าย คือการนำตนเองไปสู่ระดับสูงสุด โดยการพัฒนาศักยภาพของตนเอง รวมทั้งความต้องการด้านจิตใจจะมีส่วนร่วมให้เกิดแรงขับในการพัฒนาศักยภาพตนเองด้วย อีกทั้งความต้องการพื้นฐานของมนุษย์เป็นความต้องการพื้นฐานที่สนองทางด้านร่างกายและความรู้สึกต่าง ๆ สำหรับความต้องการทางการศึกษาจึงเป็นความต้องการในการพัฒนาสถานภาพทางสังคม และสมรรถภาพในการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความต้องการนั้น คือ การพัฒนาตนเองของมนุษย์ ซึ่งได้มีการแสวงหาสิ่งต่างๆ ที่มีความต้องการ โดยความต้องการของมนุษย์นั้นจะมีความต้องการขั้นพื้นฐานหรือขั้นต้น และเมื่อได้มีการตอบสนองแล้วก็จะมาสู่ความต้องการในขั้นรองลงมา จนได้พัฒนาตนเองไปถึงขั้นสุดท้ายหรือขั้นสูงสุดได้อย่างสำเร็จ

3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสมสำหรับข้าว

3.1 แหล่งน้ำ น้ำที่ใช้ปลูกต้องได้จากแหล่งที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุอันตราย

3.2 พื้นที่ปลูก ต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้าง หรือปนเปื้อนในข้าว

3.3 การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ให้ใช้ตามคำแนะนำของกรมการข้าวหรือกรมวิชาการเกษตร และคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องกับกรมวิชาการเกษตรและสหกรณ์ ห้ามใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้ามใช้ ในกรณีที่เกิดเพื่อส่งออกห้ามใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ประเทศคู่ค้าห้ามใช้

3.4 การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว

3.4.1 การผลิตเพื่อให้ได้ข้าวเปลือกตรงตามพันธุ์ ข้าวเปลือกที่เก็บเกี่ยวและนวดแล้วยอมให้มีข้าวพันธุ์อื่นปนได้ไม่เกิน 5% ในจำนวนนี้ข้าวเมล็ดแดงปนได้ไม่เกิน 2% โดยพิจารณาจาก การเลือกเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพตรงตามพันธุ์ และมาจากแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์เชื่อถือได้ การจัดการดูแลเพื่อลดปริมาณข้าวเรือและข้าวพันธุ์อื่นปนเปื้อนและมีการบันทึกข้อมูล และจำนวนต้นของข้าวพันธุ์อื่นปนที่ยอมให้มีได้ไม่เกิน 3% ซึ่งในจำนวนนี้มีจำนวนต้นของข้าวพันธุ์ที่เป็นข้าวเมล็ดแดงปนไม่เกิน 1%

3.4.2 การป้องกันกำจัดศัตรูพืช และความเสียหายของผลผลิตจากศัตรูพืช
สำรวจการเข้าทำลายของศัตรูพืชที่มีผลต่อข้าว ป้องกันกำจัดศัตรูพืชและข้าววัชพืชอย่างมีประสิทธิภาพด้วยวิธีที่เหมาะสมตามคำแนะนำของกรมการข้าว หากใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรให้ใช้ตามข้อกำหนดข้อ 3 และผลผลิตที่ได้ต้องไม่มีโรคพืชและการทำลายของแมลงมากกว่า 10%

3.5 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

3.5.1 การจัดการเพื่อให้ได้ข้าวเปลือกที่มีคุณภาพที่ดี (อายุการเก็บเกี่ยว) เก็บเกี่ยวในระยะเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้ข้าวเปลือกมีคุณภาพที่ดีได้ข้าวเต็มเมล็ดและต้นข้าว ตามข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติสำหรับข้าวแต่ละชนิด โดยเก็บเกี่ยวที่ระยะการเก็บเกี่ยวเมื่อรวงข้าวมีอายุ 25 วัน ถึง 35 วัน หลังออกดอก หรือรวงข้าวอยู่ในระยะปลับปลิงซึ่งเมล็ดข้าวเปลือกในรวงสุกเหลืองไม่น้อยกว่าสามในสี่ส่วนของรวง

3.5.2 การเก็บเกี่ยวการนวด อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บเกี่ยว ภาชนะบรรจุ และวิธีการเก็บเกี่ยวต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพของผลผลิต และต้องเก็บเกี่ยวอย่างระมัดระวังไม่ให้เกิดการปนของข้าวพันธุ์อื่น กรณีนวดด้วยเครื่องหรือเก็บเกี่ยวด้วยเครื่องเกี่ยวนวด ต้องรักษาความสะอาดของเครื่องเกี่ยวนวด และต้องปฏิบัติตามอย่างระมัดระวังไม่ให้เกิดการปนของข้าวพันธุ์อื่น ถ้าเกี่ยวข้าวพันธุ์อื่นมาก่อนต้องกำจัดข้าวพันธุ์อื่นที่ตกค้างในเครื่องออก

3.5.3 ความชื้นของข้าวเปลือก และการลดความชื้น

- 1) หากไม่ได้จำหน่ายเป็นข้าวเปลือกสดให้ลดความชื้นภายใน 24 ชั่วโมง หลังเก็บเกี่ยว
- 2) วิธีลดความชื้นต้องไม่ทำให้เมล็ดข้าวเปลือกเกิดการแตกหัก จนสีได้ข้าวเต็มเมล็ดและต้นข้าว น้อยกว่าข้อกำหนดคุณภาพการสีตามมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติสำหรับข้าวแต่ละชนิด
- 3) ให้ลดความชื้นของเมล็ดข้าวเปลือกสำหรับการซื้อขายต้องไม่เกิน 15% และสำหรับการเก็บรักษาต้องไม่เกิน 14%

3.6 การขนย้าย การเก็บรักษาและการรวบรวมผลผลิต

3.6.1 อุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ และพาหนะที่ใช้ในการขนย้ายและการเก็บรักษาต้องสะอาด สามารถป้องกันผลกระทบต่อคุณภาพของผลผลิต และป้องกันการปนเปื้อนจากอันตรายและสิ่งแปลกปลอมที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภค รวมทั้งไม่ทำให้เกิดการปนของข้าวพันธุ์อื่น

3.6.2 สถานที่เก็บรวบรวม และสถานที่เก็บรักษาต้องถูกสุขลักษณะ สะอาด และมีการถ่ายเทอากาศได้ดีสามารถป้องกันการปนเปื้อนผลิตผลและป้องกันการปนของข้าวพันธุ์อื่นได้

3.6.3 วิธีการเก็บรักษา และรวบรวมผลิตผล ต้องไม่ทำให้ผลิตผลเสียหายและทำให้เกิดการปนของข้าวพันธุ์อื่น

3.6.4 กรณีผลิตข้าวหลายพันธุ์ ต้องมีการจัดการเพื่อป้องกันการปนของข้าวต่างพันธุ์ได้

3.7 การบันทึกและการจัดเก็บข้อมูล

3.7.1 ต้องมีการบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ แหล่งน้ำใช้ การเตรียมดิน การกำจัดต้นของข้าวพันธุ์อื่นปน การสำรวจการเข้าทำลายของศัตรูพืชและการจัดการ การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การเก็บเกี่ยวและการนวดข้าว การลดความชื้นข้าวเปลือก การบรรจุข้าวเปลือกและการเก็บรักษา แหล่งที่มาของผลิตผล

3.7.2 ผลิตผลที่อยู่ระหว่างการเก็บรักษาและขนย้าย ต้องมีการระบุข้อมูลให้สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาของผลิตผล

4. สภาพการผลิตข้าวสังข์หยด

4.1 ความเป็นมาของข้าวพันธุ์สังข์หยด เป็นพันธุ์ข้าวพื้นเมืองที่ปลูกมาตั้งแต่ดั้งเดิมในจังหวัดพัทลุง ซึ่งมีการปลูกติดต่อกันมายาวนานมากกว่าร้อยปีเป็นพันธุ์ข้าวที่ทรงคุณค่าในตัวของพันธุ์ข้าวเอง ก่อให้เกิดความผูกพันทางวัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น ก่อให้เกิดวัฒนธรรมการเอื้ออาทร และปฏิสัมพันธ์ที่ใช้สื่อในการแสดงออก ซึ่งความเคารพ ศรัทธา และยกย่องผู้อาวุโส โดยใช้เป็นของกำนัลสำหรับญาติผู้ใหญ่ หรือแขกบ้าน แขกเมือง มาพักเย็บเย็บ ซึ่งพันธุ์ข้าวสังข์หยดที่ชาวนาทั่วไปปลูกอยู่เดิมมรหลายลักษณะ ซึ่งมาจากหลายสายพันธุ์ส่งผลให้ข้าวมีความแตกต่างกัน ต่อมา พ.ศ. 2530 ได้มีการปรับปรุงพันธุ์ข้าวโดยศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง ได้นำพันธุ์มาพัฒนาปรับปรุงเป็นสายพันธุ์บริสุทธิ์ และทำการปลูกเพื่อรักษาพันธุ์ไว้และคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ดี เพื่อปลูกทดสอบผลผลิตในโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริ จนกระทั่งสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถมีพระราชดำริให้ฟื้นฟู จังหวัดพัทลุง ได้สนับสนุนให้มีการส่งเสริมการปลูกตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดในโครงการผลิตข้าวคุณภาพดีปลอดภัยจากสารพิษครบวงจร (ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง, 2561)

4.2 วัตินนาการข้าวสังข์หยดพัทลุง ข้าวสังข์หยดพัทลุงเป็นข้าวเจ้าพันธุ์พื้นเมืองใน พ.ศ. 2525 ได้มีการเก็บรวบรวมพันธุ์จาก ตำบลท่ามะเดื่อ อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง โดยกำหนดรหัสที่เก็บเป็น สังข์หยด (KGTC82239; ค่า KGTC82239 มาจาก KGT คือ ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง, ค่า C คือ การรวบรวม, ค่า 82 คือ ปี ค.ศ. 1982, ค่า 239 คือ พันธุ์ที่ 239 ที่เก็บในปี ค.ศ. 1982) ต่อมา พ.ศ. 2526-2529 มีการปลูกรักษาพันธุ์ที่ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง ผลผลิตที่ได้ยังคงมีลักษณะการออกดอก ความสูง ลักษณะเมล็ดแตกต่างกัน เมื่อ พ.ศ. 2530-2533) ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุงมีการนำเมล็ดพันธุ์ข้าวสังข์หยด มาคัดเลือกพันธุ์แบบหมู่ (mass selection) โดยเลือกกอและรวง ที่มีลักษณะเมล็ดยาวเรียวยาว และอายุเบา เก็บเกี่ยวรวบกัน เพื่อปลูกในปีต่อไปจนได้สายพันธุ์ดี และทำการทดสอบคุณภาพเมล็ดทางเคมีและกายภาพ จนกระทั่ง พ.ศ. 2546 – 2548 ได้ผลิตที่เป็นเมล็ดพันธุ์หลัก (Foundation Seed) สามารถแจกจ่ายให้กับเกษตรกรได้ โดยข้าวพันธุ์สังข์หยดจะมีเมล็ดเรียวยาว มีสีแดงจัด เมื่อดูแล้วจะสวย หอม นุ่ม มีสิ่งเจือปนน้อยและคุณค่าทางโภชนาการ (ต่อ 100 กรัม) คือให้พลังงาน 366 กิโลแคลอรี ซึ่งมีโปรตีน 0.3 ไขมัน 2.42 กรัมคาร์โบไฮเดรต 80 กรัม ใยอาหาร 1.56 กรัม วิตามินบี1 0.18 มิลลิกรัม ในอาซิน 3.97 มิลลิกรัม และเหล็ก 0.52 มิลลิกรัม

4.3 ความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกข้าว พื้นที่ปลูกข้าวที่เหมาะสม คือ บริเวณที่อยู่ในเขตน้ำฝน (นาปี) ซึ่งมีสภาพภูมิประเทศแบบไม่เป็นที่ลุ่มหรือที่ดอนเกินไป สภาพดินควรเป็นดินเหนียวถึงดินร่วนเหนียว จุดเด่นของการปลูกข้าวสังข์หยดคือ เป็นข้าวพันธุ์พื้นเมืองที่มีความทนทานต่อลักษณะพื้นที่ ข้าวสังข์หยดเป็นข้าวสังข์หยดเป็นข้าวเจ้าประเภทไวต่อแสง จึงจะปลูกเฉพาะช่วงช้วงนาปี โดยมีช่วงเวลาปลูกจนถึงเวลาเก็บเกี่ยวประมาณเดือนสิงหา ถึง เดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี

4.4 ลักษณะพันธุกรรมของพันธุ์ข้าวสังข์หยด มีลักษณะเมล็ดเล็กเรียวยาว ปริมาณอมิโลสต่ำ อายุเบา ลักษณะของสีข้าวกล้องมีสีแดง ความยาวเมล็ดข้าวกล้อง 6.70 มิลลิเมตร ข้าวซ้อมมือมีสีแดงปนสีขาว ข้าวจากวงเดียวกันเมื่อขัดสีแล้วบางเมล็ดมีสีขาวใส แต่ส่วนใหญ่มีลักษณะขาวขุ่น คุณสมบัติการหุงต้มมีลักษณะข้าวหุงสุกนุ่ม เป็นข้าวที่มีความคงตัวของแป้งสุกอ่อน (94 มิลลิเมตร) มีปริมาณอมิโลสต่ำ (15 \pm 2%) ลักษณะทรงต้นสูง 140 เซนติเมตร ทรงกอตั้ง เป็นข้าวเจ้าไวต่อช่วงแสง วันออกประมาณวันที่ 10 มกราคม เมื่อปลูกตามฤดูกาลได้

4.5 ระบบการผลิตข้าวสังข์หยดพัทลุง

การปลูกข้าวสังข์หยดประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกข้าวสังข์หยดปี 2560 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ สถานการณ์ผลิตข้าวสังข์หยดวัตินนาการข้าวสังข์หยด การผลิตข้าวสังข์หยด การเตรียมพื้นที่ปลูก วิธีการปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว วิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว การตลาด ต้นทุนการผลิต และคุณค่าด้านโภชนาการ

4.6 ข้อมูลเกษตรกรปลูกข้าวสังข์หยดจังหวัดพัทลุง

ข้อมูลเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดของจังหวัดพัทลุง ดังแสดงในตารางที่ 2.2 จะเห็นได้ว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดมากที่สุดสามอันดับแรก อยู่ที่อำเภอควนขนุน จำนวน 1,257 ราย รองลงมา คือ อำเภอปากพะยูน จำนวน 648 ราย และอำเภอป่าบอน จำนวน 549 ราย ตามลำดับ

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลเกษตรกรปลูกข้าวสังข์หยดจังหวัดพัทลุงจำแนกเป็นรายอำเภอ

ลำดับ ที่	อำเภอ	เกษตรกร (ครัวเรือน)	พื้นที่ เพาะปลูก (ไร่)	เนื้อที่ เสีย (ไร่)	พื้นที่เก็บ เกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต เฉลี่ย (กก./ไร่)	ผลผลิต รวม (ตัน)	ราคา เฉลี่ย (บาท/ กก.)	มูลค่า รวม (ล้านบาท)
1	เมือง	469	1,905.55		2,086.77	415	866.01	9	7.79
2	กงหรา	27	115.90		115.90	395	45.78	9	0.41
3	เขาชัยสน	277	1,356.52		1,675.52	407	681.94	11	7.50
4	ตะโหมด	162	465.83		537.83	400	251.13	11	2.37
5	ควนขนุน	1,257	5,439.08		6,513.65	415	2,703.16	10	27.03
6	ปากพะยูน	648	3,157.39		4,118.89	385	1,585.77	10	15.86
7	ศรีบรรพต	108	435.11		449.11	380	170.66	10	1.71
8	ป่าบอน	549	2,945.92		3,147.17	370	1,164.45	9	10.48
9	บางแก้ว	82	228.46		414.46	400	165.78	11	1.82
10	ป่าพะยอม	122	768.97		775.47	385	298.56	9	2.69
11	ศรี นครินทร์	62	22.46		222.46	380	84.53	9	0.76
รวม		3,763	1,7041.19		20,057.23	398	7,981.79	10	78.42

ที่มา : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพัทลุงข้อมูล ณ วันที่ 23 กุมภาพันธ์ (2560)

4.7 การผลิตข้าวสังข์หยด

จังหวัดพัทลุง เป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของภาคใต้สามารถปลูกและผลิตได้มากเป็นลำดับที่ 3 รองจากจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดสงขลา นอกจากนี้ยังปลูกเป็นพืชหลักของจังหวัดที่มีเนื้อที่ปลูกมากเป็นอันดับ 2 รองจากยางพารา โดยพื้นที่ปลูกข้าวในปีลดลงตามลำดับ จากใน

ปี 2555 มีพื้นที่ปลูกข้าว 145,051 ไร่ คงเหลือในปี 2557 จำนวน 140,715 ไร่ (ลดลงร้อยละ 2.99) (ตารางที่ 2.3) เนื่องจากราคาขายพาราและปาล์มน้ำมันค่อนข้างสูง จึงทำให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนพื้นที่ไปปลูกพาราและปาล์มน้ำมันมากขึ้น

ตารางที่ 2.2 พื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต ผลผลิตต่อไร่ข้าวสังข์หยดในจังหวัดพัทลุง

ประเทศ/ จังหวัด	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)			ผลผลิต (ตัน)			ผลผลิตต่อไร่		
	2555	2556	2557	2555	2556	2557	2555	2556	2557
รวมทั้ง	64,950,5	64,998,3	64,650,6	27,233,9	28,021,7	28,581,7	419	431	442
ประเทศ	93	86	52	03	81	81			
พัทลุง	14,051	142,484	140,715	59,502	60,680	63,880	410	426	454

4.8.1 การเตรียมพื้นที่ปลูก

การเตรียมดินสำหรับการทำนาด้วยวิธีปักดำ โดยการไถตะเพื่อทำการพลิกดินชั้นล่างขึ้นมาสัมผัสออกซิเจนรวมถึงเป็นการตากดินเพื่อทำลายวัชพืชด้วย โดยทิ้งไว้ประมาณ 1-2 สัปดาห์ จากนั้นให้ทำการไถแปรอีกครั้งเพื่อเอาเศษซากพืชออกจากแปลงนาเป็นการพลิกดินที่กลบขึ้นมาเพื่อทำลายวัชพืชที่เกิดขึ้นมาใหม่ และยังเป็นการย่อยดินให้มีขนาดเล็กลงจากนั้นจะทำการคราดเพื่อเอาเศษ วัชพืชออกจากแปลง และเป็นการปรับระดับพื้นที่ให้มีความสม่ำเสมอจนสามารถตกกล้าและปักดำได้

การเตรียมดินสำหรับการทำนาหว่านน้ำตม เป็นวิธีการเตรียมดินเหมือนกับการทำนาด้วยวิธีปักดำ แต่จะแตกต่างกันตรงที่การทำร่อง ขนาดแปลงจะใหญ่กว่า แต่ถ้าเป็นการปลูกแบบนาหว่านแห้งจะต้องรอให้ฝนตกลงมาเพื่อให้ดินมีความชื้นก่อนจึงทำการไถตะแล้วปล่อยทิ้งไว้ เพื่อให้วัชพืชเน่าสลายไปจากนั้นก็ทำการไถแปรอีก 1 ครั้ง จึงทำการหว่านเมล็ด แล้วทำการคราดกลบเมล็ดข้าว

การเตรียมดินสำหรับการทำนาด้วยวิธีการหว่านหรือหยอดข้าวแห้ง เป็นการเตรียมดินในขณะที่ไม่มีน้ำขังในแปลงนา โดยไถตะลึกลงไปประมาณ 15 – 20 เซนติเมตร พลิกกลับหน้าดินทิ้งไว้ประมาณ 1-2 สัปดาห์เพื่อให้ดินชั้นล่างรับออกซิเจนจากอากาศซึ่งเป็นการกำจัดวัชพืชโรคพืชและแมลงศัตรูข้าว จากนั้นไถแปร 1-2 ครั้ง เพื่อกำจัดวัชพืชและย่อยดิน หว่านเมล็ดข้าวแห้งหรือหยอดเมล็ดเสร็จแล้วคราดกลบเมล็ด แหล่งที่มาข้อมูล: สาระน่ารู้เรื่องข้าว การเตรียมดิน สารานุกรมภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย, ภูมิปัญญาข้าวไทย, สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ

(องค์การมหาชน) จาก <https://sites.google.com/a/wanthawee.com/www/sara-na-ru-keiyw-kabkhaw/karte-ri-ym-din> สืบค้นเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2562

4.8.2 พันธุ์ปลูก

พันธุ์ข้าวสังข์หยดส่วนใหญ่ใช้พันธุ์จากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวพัทลุง และอีกบางส่วนเก็บพันธุ์ไว้เอง

4.8.3 วิธีการปลูก

ข้าวสังข์หยดเมืองสามารถปลูกได้ในสภาพพื้นที่นาทั่วไปที่ไม่ลุ่มหรือดอนเกินไปสภาพดินควรเป็นดินเหนียวถึงดินร่วนเหนียว เกษตรกรนิยมใช้วิธีการปลูกโดยการหว่านน้ำตาม คิดเป็นร้อยละ 74.75 รองลงมาคือการหว่านสำรวย คิดเห็นร้อยละ 47.50 ที่เหลือร้อยละ 3.75 ปลูกโยวิธีปักดำ ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงเป็นข้าวเจ้าประเภท ไวต่อช่วงแสงจึงปลูกได้เฉพาะฤดูนาปี จึงปลูกได้เฉพาะฤดูนาปีโดยช่วงเวลาปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยวประมาณเดือนสิงหาคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี

4.8.4 การดูแลรักษา

มีการจัดการใช้สารป้องกันหรือกำจัดศัตรูพืชช่วงที่สำคัญ ตั้งแต่ข้าวเริ่มปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยว ตามคำแนะนำโดยทั่วไปคร่าวเรือนเกษตรกรไม่มีการใช้สารเคมี เว้นแต่กรณีเกิดการระบาดของศัตรูพืชนั้น และมีการกำจัดวัชพืชที่ดี ไม่มีวัชพืชขึ้นคลุมมากกว่าร้อยละ 20 ของพื้นที่ ตัดข้าวปนระยะแตกกอ ระยะออกดอก และระยะโน้มรวง

4.8.5 การให้น้ำ

เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกส่วนใหญ่อยู่ในเขตนาฝนจึงไม่ต้องให้น้ำและไม่มีการควบคุมระดับน้ำในแปลงนา สำหรับพื้นที่นาในเขตชลประทาน หรือพื้นที่นาใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติจะควบคุมระดับน้ำ ประมาณ 5-10 ซม. ตลอดฤดูการเพาะปลูก

4.8.6 การใช้ปุ๋ย

การใช้ปุ๋ยเคมี และการปรับปรุงดิน โดยทั่วไปจะใช้ปุ๋ยเคมีประมาณ 2 ครั้ง คือ เมื่อข้าวอายุได้ 15 วัน โดยใช้ปุ๋ยสูตร 16-20-0 อัตราไร่ละ 14 กิโลกรัม และข้าวอายุได้ประมาณ 60 วัน ใช้ปุ๋ยสูตร 46-0-0 ไร่ละ 5 กิโลกรัม สำหรับปุ๋ยคอกเกษตรกรบางรายเท่านั้นที่ใช้ส่วนใหญ่มูลโคและมูลสุกร ใส่ในช่วงที่มีการเตรียมดินปลูกเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

4.8.7 การเก็บเกี่ยว

- ระยะเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม คือ 28-30 วัน หลังข้าวออกดอก การเก็บเกี่ยวในระยะนี้ทำให้ข้าวที่มีคุณภาพดี ถ้าเก็บเกี่ยวเร็วหรือช้าเกินไปมีผลต่อสุขภาพเมล็ด คือ

- การเก็บเกี่ยวเร็วเกินไป มีผลต่อ เมล็ดพันธุ์ข้าวน้ำหนักเบา การสะสมแป้งไม่เต็มที่ ข้าวมีความชื้นสูง ถ้าวัดความชื้นล่าช้า ทำให้ข้าวเสื่อมคุณภาพมีจุลินทรีย์เข้าทำลาย คุณภาพการสีต่ำได้ข้าวเต็มเมล็ดและต้นข้าวต่ำ เมล็ดยังเขียวอ่อน มีข้าวหักและปนมาก

- การเก็บเกี่ยวล่าช้าเกินไป มีผลคือ สูญเสียผลผลิตข้าว เพราะข้าวแห้งกรอบ ร่วงหล่นในนา นก หนู และแมลง เข้าทำลาย คุณภาพการสีต่ำ ได้ข้าวเต็มเมล็ดและต้นข้าวต่ำ เพราะเมล็ดกรอบและมีรอยแตกร้าว กรณีรวงข้าวแห้งน้ำ ทำให้เกิดเมล็ดงอก

วิธีเก็บเกี่ยวมี 2 วิธีคือ 1) เก็บเกี่ยวโดยแรงงานคน ใช้เวลาในการเก็บเกี่ยวนาน ขาดแคลนแรงงาน และค่าจ้างสูง 2) เก็บเกี่ยวโดยเครื่องเกี่ยววนวด ใช้เวลาเก็บเกี่ยวเร็ว แต่ข้าวมีความชื้นสูงประมาณ 25-30 %

4.9 วิทยาการหลังการเก็บเกี่ยวข้าว

4.9.1 การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การนวดข้าวที่เก็บเกี่ยวด้วยแรงงานคนนำไปนวดด้วยเครื่องต้องทำความสะอาดและปรับเครื่องนวดให้มีรอบการทำงานที่เหมาะสม

4.9.2 การลดความชื้น ลดความชื้นให้เหลือ 13-14 เปอร์เซ็นต์ ด้วยเครื่องอบใช้อุณหภูมิ 50 องศาเซลเซียส ลดความชื้นด้วยการตากบนลานที่สะอาดและแห้ง ความหนาของข้าววันละ 4 ครั้ง เป็นเวลา 1-3 วัน ให้ความชื้นเหลือ 13-14 เปอร์เซ็นต์

4.9.3 การเก็บรักษา ควรทำความสะอาดโรงเก็บและทำความสะอาดข้าวเปลือกโดยการฟัด หรือใช้สีฟัด บรรจุในกระสอบป่านที่สะอาด แยกแต่ละพันธุ์ วางบนแคร่ไม้จากพื้นมากกว่า 5 เซนติเมตร ในโรงสีเก็บที่อากาศถ่ายเทได้สะดวก ข้าวเปลือกที่เก็บควรมีความชื้นไม่เกิน 14 เปอร์เซ็นต์ เพื่อป้องกันการเจริญเติบโตของเชื้อราโดยเฉพาะเชื้อราที่สร้างสารพิษแอฟลาทอกซิน

4.9.10 การขนส่งรถบรรทุกข้าว ต้องสะอาดและเหมาะสมกับปริมาณข้าวไม่ควรใช้รถบรรทุกคืน สัตว์ มูลสัตว์ ปุ๋ย สารเคมี เพราะอาจมีการปนเปื้อนของเชื้อโรคและสารพิษ ยกเว้น มีการทำความสะอาดอย่างเหมาะสมก่อนนำมาบรรทุกข้าว

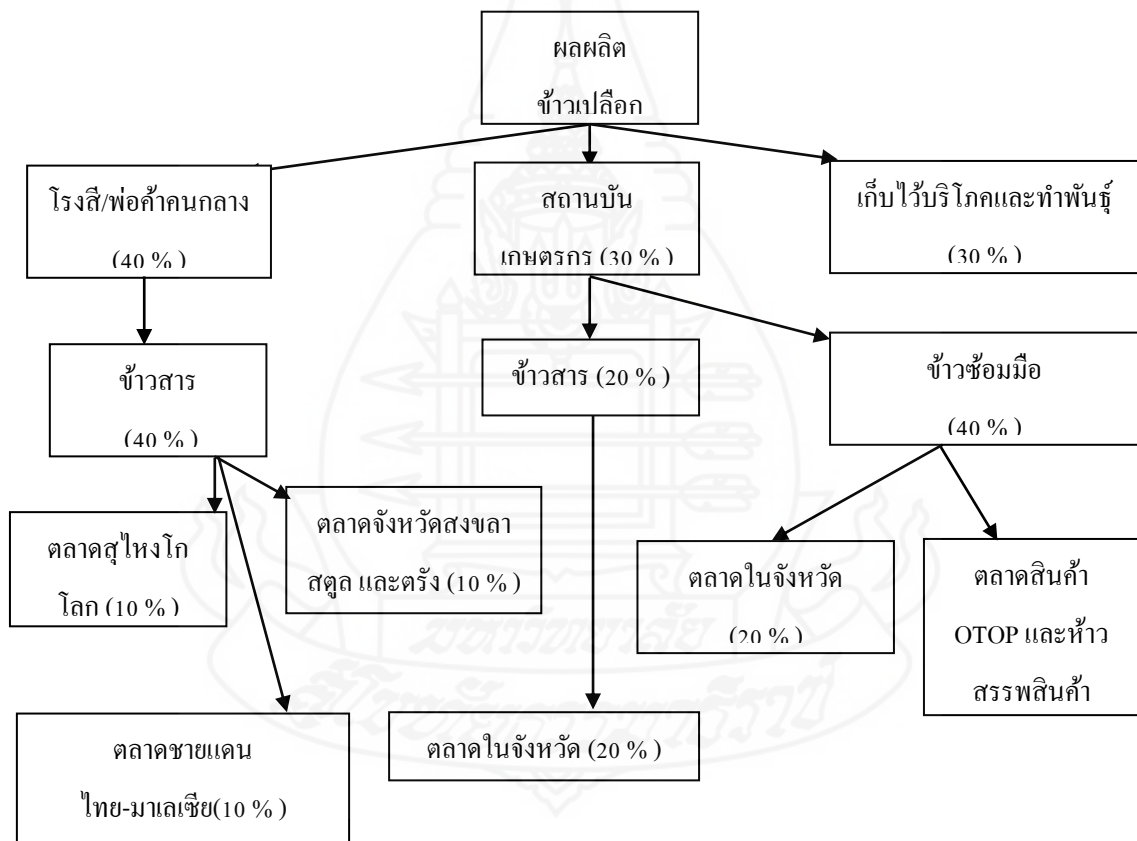
สรุปขั้นตอนการเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าว จะต้องเก็บเกี่ยวในระยะเวลาที่เหมาะสม วิธีการ และการจัดการต่างๆ หลังการเก็บเกี่ยวที่ถูกต้อง เช่น การนวด การลดความชื้น การเก็บรักษา เป็นต้น

4.10 โครงสร้างของตลาดข้าว ข้าวสังข์หยดพัทลุงมีดังนี้ คือ

ตลาดระดับท้องถิ่น เกษตรกรส่วนใหญ่ขายข้าวเปลือกให้กับโรงสีและพ่อค้าคนกลาง เพื่อแปรรูปเป็นข้าวสารส่งต่อไปยังตลาดที่อำเภอสุไหงโกทิงก์ จังหวัดนราธิวาสและส่งต่อไปยังประเทศมาเลเซียเพื่อจำหน่ายให้กับผู้บริโภคที่นับถือศาสนาอิสลาม โดยมีสัดส่วนในการกระจายผลผลิต ดังนั้น เก็บผลผลิตไว้บริโภคและทำพันธุ์ ร้อยละ 30 ขายให้กับพ่อค้าคนกลางและโรงสีข้าวชุมชน ร้อยละ 40 เพื่อแปรรูปเป็นข้าวสารและส่งไปจำหน่ายยังตลาดสุไหงโกทิงก์ จังหวัดนราธิวาส จังหวัดสงขลา จังหวัดสตูล และจังหวัดตรัง และจำหน่ายให้กับสถาบันเกษตรกร เช่น สหกรณ์ และ

โรงสีข้าวชุมชน ร้อยละ 30 เพื่อแปรรูปเป็นข้าวสารและจำหน่ายภายในจังหวัด และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อนำไปแปรรูปเป็นข้าวหอมมือ จำหน่ายสินค้า OTOP และห้างสรรพสินค้า สำหรับการจำหน่ายนั้น ส่วนใหญ่เกษตรกรขายข้าวเปลือก ณ ไร่นา หลังการเก็บเกี่ยวทันที ส่วนที่เหลือเกษตรกรจะนำไปลดความชื้น และเก็บไว้เพื่อรอการจำหน่ายตลาดภายในจังหวัดในปี 2559/60 ราคาข้าวเปลือก ณ ไร่นา โดยเฉลี่ยตันละ 13,000 บาท หลังจากลดความชื้นแล้วขายได้ตันละ 15,000 บาท (กรมการข้าว, 2561)

4.11 ตลาดระดับภูมิภาค เป็นตลาดรวบรวมข้าวสารที่สั่งซื้อจากโรงสี กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ทำการแปรรูปข้าว ตลาดประเภทนี้จะอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.3 ตลาดข้าวสังข์หยดระดับภูมิภาค

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง (2557,น.7)

5. สภาพทั่วไปและสภาพทางการเกษตรของอำเภอควนขนุนจังหวัดพัทลุง

อำเภอควนขนุนตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง อยู่ห่างจากตัวเมืองพัทลุงตามเส้นทางพัทลุง – ควนขนุน ประมาณ 17 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทางสายเอเชียหมายเลข 41 ประมาณ 815 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 530.730 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 331,706.250 ไร่อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดกับอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช และอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอรัตภูมิอำเภอควนเนียงจังหวัดสงขลา และอำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับทะเลสาบสงขลาซึ่งเป็นน่านน้ำติดต่อกับอำเภอระโนด อำเภอกระแสสินธุ์ อำเภอสทิงพระ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา
ทิศตะวันตก	ติดกับเทือกเขาบรรทัด ซึ่งเป็นแนวติดต่อกับอำเภอห้วยยอด อำเภอเมืองอำเภอนาโยงอำเภอย่านตาขาวอำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง
สภาพภูมิอากาศ	สภาพภูมิอากาศมี 2 ฤดูกาลคือฤดูร้อนและฤดูฝนได้รับอิทธิพลจาก ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ โดยฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ อำเภอควนขนุนมีประชากรทั้งสิ้น 80,084 คน แยกเป็น ชาย

38,480 คน หญิง 41,604 คน จำนวนครัวเรือน 29,304 ครัวเรือน (ข้อมูล ณ. พฤษภาคม 2561) แยกเป็นรายตำบล ได้ดังนี้

อำเภอควนขนุนมีพื้นที่ทั้งหมด 304,866 ไร่ ในปีการผลิต 2560/2561 เป็นพื้นที่การเกษตรจำนวน 170,077 ไร่ หรือประมาณ 71.18 ของพื้นที่ทั้งหมดโดยพื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำนา 43,532 ไร่สวนยางพารา 90,009 ไร่ ปาล์มน้ำมัน 13,994 ไร่ ผลพืชไร่พืชผักตามลำดับ(ตารางที่ 2.1)

ตารางที่ 2.4 พื้นที่การเกษตรรายตำบลในอำเภอควนขนุนจังหวัดพัทลุงปีการผลิต 2560/2561

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่การเกษตร(ไร่)	ร้อยละ	พื้นที่อื่นๆ	ร้อยละ
ควนขนุน	12,980	12,120	86.60	1,860	13.31
ทะเลน้อย	40,625	5,978	17.71	34,647	85.29
นาขยาด	23,903	20,530	85.88	3,373	14.12
พนมวังค์	17,853	13,236	74.41	4,617	25.86
แหลมโดนด	37,475	31,790	84.83	5,685	15.75
ปิ่นแต	26,875	23,315	86.76	3,557	12.34
โดนดด้วน	15,929	13,964	87.66	1,965	12.34
คอนทราย	13,001	11,656	89.65	1,345	10.35
มะกอกเหนือ	18,641	18,234	97.80	410	2.20
พนางตุง	46,280	20,780	44.90	25,500	55.10
ชะมวง	38,212	35,373	92.57	2,839	7.43
แพรกหา	12,112	10,101	83.39	2,011	16.61
รวม	304,886	217,077	71.18	87,809	28.82

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร(2561)

แหล่งน้ำและการชลประทาน

ในอำเภอควนขนุนไม่มีลำน้ำขนาดใหญ่พอที่จะจัดเป็นแม่น้ำได้ลำน้ำส่วนใหญ่เป็นลำน้ำสายสั้นๆและแคบตื้นน้ำเกิดจากภูเขาทางทิศตะวันตกไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลาทางทิศตะวันออก ลำน้ำหรือลำคลองสายสำคัญ ในอำเภอควนขนุน ได้แก่ คลองปากประ คลองป่าพะยอม คลองท่าแนะ และแหล่งน้ำอื่นๆ ได้แก่ บ่อน้ำตื้นและบ่อน้ำบาดาล เกษตรกรส่วนใหญ่สร้างขึ้นเพื่ออุปโภคบริโภค และใช้เพื่อการเกษตรในบางกรณี (สำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง,2552)

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง “ การผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าของเกษตรกร ในอำเภอควนขนุนจังหวัดพัทลุงมีดังต่อไปนี้

6.1 สภาพสังคม และสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร

6.1.1 สภาพทางสังคม

1) เพศ

วรินทร์ ปัญญาสม (2557, น.47) ที่ศึกษาเรื่องการผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวของเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่งคือ ร้อยละ 70.5 เป็นเพศชาย

ปัฐถากร สร้อยสูงเนิน (2557, น.46) ที่ศึกษาเรื่องการผลิตข้าวและความต้องการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ทำนา ตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 55.6 เป็นเพศชาย

ธงชัย เสาศาเมา (2554, น.68) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ของเกษตรกรในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า เกษตรกรเป็นเพศชายร้อยละ 58.7

อภิชาติ ฟองสินธุ์ (2557, น.46) ที่ศึกษาเรื่องความต้องการส่งเสริมการผลิตและการตลาดข้าวนาปี ของเกษตรกรตำบลผาสุก อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี พบว่าเกษตรกรเกือบสองในสาม (ร้อยละ 63.3) เป็นเพศหญิง

2) อายุ

วรินทร์ ปัญญาสม (2557, น.102-103) ศึกษาการผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 50.97 ปี

ปัฐถากร สร้อยสูงเนิน (2557, น.46) ศึกษาการผลิตข้าวและความต้องการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ทำนา ในตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี พบว่าเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 52.67 ปี

ธราวิทย์คำห้ำ (2555, น.40) ศึกษาเรื่อง การผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า เกษตรกร มีอายุเฉลี่ย 52.87 ปี

3) ระดับการศึกษาสูงสุด

ปัฐถากร สร้อยสูงเนิน (2557, น.46) ศึกษาการผลิตข้าวและความต้องการ การส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ทำนา ในตำบลเมืองเก่า อำเภอบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า เกษตรกรร้อยละ 68.9 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา

ธราวาทย์คำหล้า ธราวาทย์ คำหล้า41 สุนันท์ สสีงษ์1 และ สมจิต โยระคง1 (2555, น.40) ศึกษาเรื่อง การผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรใน อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการฯ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 53 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา

ธงชัย เสาศาามา (2554, น.69) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตข้าว หอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 64.7 เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

สังวาลย์กันธิมา (2552, น.73) พบว่า สมาชิกกลุ่มศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ ข้าวชุมชนส่วนใหญ่ร้อยละ 84.1 สำเร็จการศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษา

4) จำนวนสมาชิกภายในครัวเรือน

ธงชัย เสาศาามา (2554, น.68) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตข้าว หอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า สมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.66 คน

ปรีชา นาจรูญ (2555, น.31) ศึกษาเรื่องการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการ ผลิตข้าวของเกษตรกร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.38 คน

ปัฐถากร สร้อยสูงเนิน (2557, น.44) ศึกษาการผลิตข้าวและความต้องการ การส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ทำนา ในตำบลเมืองเก่า อำเภอบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี พบว่าสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.52 คน

5) ประสิทธิภาพในการทำนา

ปรีชา นาจรูญ (2555, น.31) ศึกษาเรื่องการใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการ ผลิตข้าวของเกษตรกร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ประสิทธิภาพในการผลิตข้าว เฉลี่ย 19.94 ปี

วรินทร์ ปัญญาสม (2557, น.48) ศึกษาการผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอนพบว่า เกษตรกรมีประสพการณ์ปลูกข้าวเฉลี่ย 28.58 ปี

6.1.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต 9 (2550) ได้ทำการศึกษาผลตอบแทนและโครงสร้างการตลาดข้าวสังข์หยด ปีการเพาะปลูก 2549/50 พบว่า การผลิตข้าวสังข์หยดมีต้นทุนการผลิตทั้งหมด 2,456.99 บาท/ไร่ หรือ 7.23 บาทต่อกิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย 339.53 กิโลกรัมต่อไร่ ทั้งนี้ ผลผลิตที่ได้รับเกษตรกรใช้บริโภคภายในครัวเรือนและเก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 26.24 และจำหน่ายในตลาดท้องถิ่นและตลาดภูมิภาคร้อยละ 73.76 วิธีการตลาดข้าวสังข์หยด ปริมาณข้าวเปลือกเจ้าพันธุ์สังข์หยด จะเคลื่อนย้ายออกจากเกษตรกรผ่านโรงสีร้อยละ 55.07 (โดยโรงสีจะนำผลผลิตข้าวเปลือกไปแปรรูปเป็นข้าวสาร ข้าวกล้อง และข้าวซ้อมมือแล้วส่งไปจำหน่ายยังตลาดชายแดนไทย – มาเลเซีย ร้อยละ 18.15 ตลาดทุ่งสง ร้อยละ 28.35 และตลาดอื่น ๆ ร้อยละ 8.57) และสถาบันเกษตรกร (กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร) ร้อยละ 44.93 (นำไปผลิตเป็นข้าวกล้องและข้าวซ้อมมือ จำหน่ายตลาดภายในจังหวัดร้อยละ 14.56 ตลาดแสดงสินค้าต่าง ๆ ในต่างจังหวัดร้อยละ 30.37)

อมรรัตน์ ถนอมแก้ว และคณะ (2559) ได้ศึกษาหมู่บ้านผลิตข้าวสังข์หยดแบบครบวงจรสู่ความยั่งยืน กล่าวว่า เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองกับตลาด ลดปัญหาราคาค้าวเปลือกตกต่ำที่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง พร้อมเพิ่มมูลค่าข้าวสังข์หยดให้เป็นสินค้าประจำท้องถิ่นของจังหวัดพัทลุง พินิตพิมพ์สิทธิ์ศักดิ์. (2557). การผลิตและการตลาดข้าวสังข์หยดของเกษตรกรในจังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรทำการผลิตแบบนาหว่านในกระบวนการผลิตมีการใช้ทั้งแรงงานเครื่องจักรและแรงงานคน โดยแรงงานคนใช้ในการเพาะปลูกและการดูแลรักษาแต่แรงงานเครื่องจักรใช้ในส่วนของการเตรียมดินและการเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์มาจากการเก็บไว้เองหรือซื้อจากเพื่อนบ้านใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ในการผลิตการเก็บเกี่ยวว่าจ้างรถเกี่ยวและนวดข้าวหมาเป็นไร่

6.2 สภาพการผลิตสินค้าทางการเกษตร

วีระศักดิ์ คงฤทธิและสุวัจน์ เพชรรัตน. (2559). ศึกษาต้นทุนการผลิตและวิธีการตลาดข้าวของภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่า ด้านการผลิตเกษตรกรปลูกข้าวพันธุ์ไวแสง (พื้นเมือง) และไม่ไวแสง (พันธุ์ใหม่) โดยข้าวพันธุ์ใหม่จะมีต้นทุนการผลิตสูงกว่า แต่ผลผลิตต่อไร่มากกว่า ข้าวพันธุ์พื้นเมืองเท่าตัว จึงได้รับกำไรสูงกว่า ด้านการใช้ปัจจัยการผลิต พบว่า เกษตรกรใช้ปริมาณเมล็ดพันธุ์ข้าวมากถึง 25-30 กิโลกรัมต่อไร่ ด้านการตลาด พบว่า ในตลาดข้าวเปลือก โรงสียังต้องพึ่งพ่อค้าคนกลางอย่างมาก และโรงสีได้ผลกระทบค่านายหน้าให้เกษตรกรทั้งหมด แม้เกษตรกรนำไปขายโรงสีโดยตรงก็ได้ราคาเท่ากับขายนายหน้า เพราะโรงสีไม่ต้องการตัดราคานายหน้า ดังนั้น รัฐบาลจึงจำเป็นต้องทบทวนการฟื้นฟูตลาดกลางข้าวในพื้นที่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพตลาดให้ดีขึ้น

เจริญ ทาระเบียบ (2555,นง) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเกษตรดีที่เหมาะสมของ เกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับจัดการคุณภาพของเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับลิ้นจี่เหมาะสมดีมาก

พนิตพิมพ์ สิทธิศักดิ์ พัชร ชุมทอง และนครเศศ รั้งควัด (2557) ได้ศึกษาการผลิตและการตลาดข้าวสังข์หยดของเกษตรกรในจังหวัดพัทลุง พบว่า ข้าวสังข์หยดเป็นสินค้าเกษตรตัวหนึ่งที่มีปัญหาที่มีความจำเป็นต้องการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ให้สูงขึ้นเพื่อจูงใจให้เกษตรกรหันมาเพิ่มที่การปลูกโดยเฉพาะการปลูกแบบอินทรีย์ เพื่อลดต้นทุนและยังเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองทางการตลาด

มณฑิรา อุบลเลิศกุล (2555) ศึกษาประสิทธิภาพการผลิตข้าวสังข์หยดภายใต้ระบบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์โดยการศึกษาถึงสภาพทั่วไปของการผลิตข้าวสังข์หยด เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนระหว่างการผลิตข้าวสังข์หยด GI กับข้าวสังข์หยดที่ไม่ได้ GI รวมถึงวิเคราะห์ประสิทธิภาพการผลิตข้าวสังข์หยดที่ได้ GI ในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่ปลูกข้าวสังข์หยด GI มีต้นทุนสูงกว่าเกษตรกรที่ปลูกข้าวสังข์หยดที่ไม่ได้ GI เท่ากับ 344.69 บาทต่อไร่และเกษตรกรที่ปลูกข้าวสังข์หยด GI มีกำไรสูงกว่าเกษตรกรที่ปลูกข้าวสังข์หยดที่ไม่ได้ GI เท่ากับ 830.23 บาทต่อไร่

วีระศักดิ์ คงฤทธิ์และสุวัจน์ เพชรรัตน์ (2559) วิจัยเรื่อง ต้นทุนการผลิตและวิถีการตลาดข้าวของภาคใต้การศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนของการผลิต การจัดการไร่นาของชาวนาในภาคใต้ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยเฉพาะการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ไม่ไวแสงใช้มากกว่าปริมาณที่แนะนำถึง 10-15 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนการใช้ปุ๋ยเคมีนั้นเกษตรกรจะใช้ปุ๋ยเคมีในการผลิตข้าวพันธุ์พื้นเมืองซึ่งเป็นสายพันธุ์ที่ไม่ตอบสนองต่อปุ๋ยเคมีเท่ากับการใช้ผลิตข้าวพันธุ์ไม่ไวแสงที่ต้องการปุ๋ยเคมีมากกว่า ชาวนามีต้นทุนการผลิตข้าวพันธุ์ไม่ไวแสงเฉลี่ย 6.9 บาทต่อกิโลกรัม และต้นทุนการผลิตข้าวพันธุ์ไวแสง 8.9 บาทต่อกิโลกรัม

เจริญ ทาระเบียบ (2555 ,น ง) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเกษตรดีที่เหมาะสมของ เกษตรกรผู้ปลูกลิ้นจี่ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การเข้ารับการศึกษาอบรมและการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เกษตร มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพของเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับลิ้นจี่

วีระศักดิ์ คงฤทธิ์และสุวัจน์ เพชรรัตน์ (2559) วิจัยเรื่อง ต้นทุนการผลิตและวิถีการตลาดข้าวของภาคใต้การศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนของการผลิตของชาวนาในภาคใต้ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เช่น มีการดูแลแปลงนาหลังการเพาะปลูกน้อยมากกว่าในระดับที่นักวิชาการแนะนำ การใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ไม่ไวแสงใช้มากกว่าปริมาณที่แนะนำถึง 10-15 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วน

การใช้ปุ๋ยเคมีต้นทุนการผลิตข้าวพันธุ์ไม่วางเฉลี่ย 6.9 บาทต่อกิโลกรัม และต้นทุนการผลิตข้าวพันธุ์ไม่วาง 8.9 บาทต่อกิโลกรัม การศึกษาวิธีการตลาดข้าวของเกษตรกรในภาคใต้มีทั้งการผลิตเพื่อบริโภคร้อยละ 20 จะเลือกผลิตข้าวพันธุ์เล็บนกเป็นหลัก และผลผลิตเพื่อขายการผลิตเก็บไว้บริโภคเพียงร้อยละ 3 เกษตรกร นิยมปลูกข้าวเหนียว ชัยนาท

6.3 ปัญหาของเกษตรกรในการผลิต

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต 9 (2550) ได้ทำการศึกษาผลตอบแทนและโครงสร้างการตลาดข้าวสังข์หยด ปีการเพาะปลูก 2549/50 จากการศึกษาพบว่า การผลิตข้าวสังข์หยดมีต้นทุนการผลิตทั้งหมด 2,456.99 บาท/ไร่ หรือ 7.23 บาทต่อกิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย 339.53 กิโลกรัมต่อไร่ ทั้งนี้ผลผลิตที่ได้รับเกษตรกรใช้บริโภคภายในครัวเรือนและเก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 26.24 และจำหน่ายในตลาดท้องถิ่นและตลาดภูมิภาคร้อยละ 73.76 วิธีการตลาดข้าวสังข์หยด ปริมาณข้าวเปลือกเจ้าพันธุ์สังข์หยด จะเคลื่อนย้ายออกจากเกษตรกรผ่านโรงสีร้อยละ 55.07 (โดยโรงสีจะนำผลผลิตข้าวเปลือกไปแปรรูปเป็นข้าวสาร ข้าวกล้อง และข้าวซ้อมมือแล้วส่งไปจำหน่ายยังตลาดชายแดนไทย – มาเลเซีย ร้อยละ 18.15 ตลาดทุ่งสง ร้อยละ 28.35 และตลาดอื่น ๆ ร้อยละ 8.57) และสถาบันเกษตรกร (กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร) ร้อยละ 44.93 (นำไปผลิตเป็นข้าวกล้องและข้าวซ้อมมือ จำหน่ายตลาดภายในจังหวัดร้อยละ 14.56 ตลาดแสดงสินค้าต่าง ๆ ในต่างจังหวัดร้อยละ 30.37) สำหรับปัญหาการผลิตข้าวสังข์หยด เกษตรกรประสบปัญหาเรื่องน้ำเป็นปัญหาที่พบมากที่สุดถึงร้อยละ 47.50 รองลงมาปัญหาศัตรูพืช ร้อยละ 36.25 และปัจจัยการผลิตรวมปัญหาอื่น ๆ ร้อยละ 16.25

อมรรัตน์ ถนนแก้ว และคณะ (2559) ได้ศึกษาหมู่บ้านผลิตข้าวสังข์หยดแบบครบวงจรสู่ความยั่งยืน กล่าวว่า เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองกับตลาด ลดปัญหาาราคาข้าวเปลือกตกต่ำที่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง พร้อมเพิ่มมูลค่าข้าวสังข์หยดให้เป็นสินค้าประจำท้องถิ่นของจังหวัดพัทลุง ได้วางแนวคิดการดำเนินการของกลุ่ม 4 เรื่อง คือ 1. เชื่อมโยงความคิดเพื่อนำไปปฏิบัติ 2. เชื่อมโยงวัตถุประสงค์เพื่อส่งให้ตลาดได้ 3. เชื่อมโยงกับทุนให้เกิดการหมุนเวียน และ 4. เชื่อมโยงตลาด

พนิตพิมพ์ สิทธิศักดิ์ พัชรี ชุมทอง และนภเรศ รั้งควัด (2557) ได้ศึกษาการผลิตและการตลาดข้าวสังข์หยดของเกษตรกรในจังหวัดพัทลุง พบว่า ข้าวสังข์หยดเป็นสินค้าเกษตรตัวหนึ่งที่มีปัญหาที่มีความจำเป็นต้องการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ให้สูงขึ้นเพื่อจูงใจให้เกษตรกรหันมาปลูกและให้ความสำคัญต่อการเพิ่มพื้นที่ปลูกมากขึ้น และการผลิตควรส่งเสริมให้มีการปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ เพื่อลดต้นทุนการผลิตและยังเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกันก็สามารถเพิ่มมูลค่าข้าวสังข์หยดได้อีกด้วย เนื่องจากตลาดต่างประเทศต้องการข้าวสังข์หยดอินทรีย์สูง เพราะมีคุณค่าทางโภชนาการสูง ขณะเดียวกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มหรือร่วมกันการจัดตั้งสหกรณ์กลุ่มผู้ผลิตข้าวสังข์หยด เพื่อเพิ่มอำนาจการ

ต่อรองทางการตลาด เพิ่มช่องทางจำหน่ายผลผลิต ร่วมกันจัดหาปัจจัยการผลิตต้นทุนต่ำร่วมกันใน
กลุ่มสมาชิก ตลอดจนง่ายต่อการขอรับการสนับสนุนและส่งเสริมจากภาครัฐอีกด้วย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าของเกษตรกรในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง การศึกษาครั้งนี้จะใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ตามระเบียบวิธีการวิจัย โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดมีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากร คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอควนขนุน ปีการผลิต 2561/2562 มีจำนวน 998 ราย (ตารางที่ 3.1)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ สามารถกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจากการคำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) เมื่อกำหนดระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .07 ซึ่งเป็นการกำหนดโดยใช้เกณฑ์กรณีที่ทราบจำนวนประชากร ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 170 คน ดังสูตรการคำนวณ

$$N = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย

$$n = \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง}$$
$$N = \text{ประชากรทั้งหมด}$$
$$e = \text{ระดับความคลาดเคลื่อนที่กำหนด}$$

แทนค่า

$$n = \frac{998}{1 + 998(0.07)^2}$$
$$= 169.41$$

ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จึงเท่ากับ 170 ราย

โดยมีวิธีการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

(1) แยกเกษตรกรแต่ละตำบล ประกอบด้วย ตำบลควนขนุน ตำบลทะเลน้อย ตำบลนาขยาด ตำบลพนมวังค์ ตำบลป็นแต ตำบลโตนดด้วน ตำบลคอนทราย ตำบลมะกอกเหนือ ตำบลแพรกหา ตำบลชะมวง และตำบลพนางตุง

(2) เลือกตัวอย่างโดยกำหนดสัดส่วนที่เท่ากันในแต่ละตำบล จากประชากรทั้งหมด คือ 998คน ได้ขนาดตัวอย่างที่ต้องการได้สัดส่วนจำนวนตัวอย่างของแต่ละตำบลรวม เท่ากับ 170ราย (ตารางที่ 3.1)

(3) ทำการสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยนำรายชื่อทั้งหมดมาให้เลขกำกับ ทำการจับฉลากตามสัดส่วนที่ใช้ในการวิจัย แยกรายชื่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดที่ขึ้นทะเบียนเป็นเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอควนขนุน ปีการผลิต 2561/2562ในแต่ละตำบลตามสัดส่วนจนครบตามจำนวน

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ที่	ตำบล	จำนวนประชากร (ราย)	จำนวนเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (ราย)
1	ควนขนุน	156	27
2	ทะเลน้อย	3	1
3	นาขยาด	141	24
4	พนมวังค์	66	11
5	ป็นแต	37	6
6	โตนดด้วน	231	39
7	คอนทราย	37	6
8	มะกอกเหนือ	118	20
9	พนางตุง	22	4
10	ชะมวง	62	11
11	แพรกหา	19	3
12	แหลมโตนด	106	18
	รวม	998	170

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอควนขนุน, (2562)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (structure interview) ประกอบด้วยคำถามรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ ลักษณะคำถามปลายเปิด (closed-end question) และปลายปิด (open-ended question) โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน อาชีพในและนอกภาคการเกษตรของครัวเรือน รายได้ของครัวเรือนรวม รายจ่ายภาคการเกษตรรวม ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด และการถือครองที่ดินทางการเกษตร ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด (มีคำถามให้เลือก แบบให้เลือกคำตอบเดียว/แบบให้เลือกหลายคำตอบ) และแบบปลายเปิด (เติมคำในช่องว่าง)

ตอนที่ 2 สภาพทั่วไปของการผลิตและการจำหน่ายข้าวสังข์หยดของเกษตรกร ประกอบด้วย พื้นที่ในการปลูกข้าวสังข์หยด วิธีการปลูกข้าวสังข์หยด จำนวนแรงงานในการผลิตข้าวสังข์หยด การใช้เครื่องจักรในการเตรียมดิน แหล่งเมล็ดพันธุ์ข้าวสังข์หยด แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตข้าวสังข์หยด การใช้ปุ๋ยในการบำรุงข้าวสังข์หยด การกำจัดวัชพืชในนาข้าวสังข์หยด การกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช การควบคุมการออกรวงของข้าวสังข์หยด วิธีการเก็บเกี่ยวข้าวสังข์หยด การมีหนี้สินเพื่อนำมาใช้ในการลงทุนในการทำนาข้าวสังข์หยด ต้นทุนในการปลูกข้าวสังข์หยดในรอบปี การเพาะปลูก2561/2562 เป็นต้น ซึ่งเป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (มีคำตอบให้เลือก/แบบให้เลือกคำตอบเดียว แบบให้เลือกหลายคำตอบ) และแบบปลายเปิด (เติมคำลงในช่องว่าง) และลักษณะคำถามแบบมาตราประมาณค่า

โดยข้อคำถามที่เป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) กำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ระดับ ดังนี้

ระดับมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5	คะแนน
ระดับมาก	มีค่าเท่ากับ	4	คะแนน
ระดับปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3	คะแนน
ระดับน้อย	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
ระดับน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน

มีเกณฑ์ในการพิจารณาระดับความคิดเห็น โดยแบ่งระดับของคะแนนห่างกันเป็น
 อันตรภาคชั้น ซึ่งคำนวณได้ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2542: 82)

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{5-1}{5}$$

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = 0.80$$

จากการคำนวณ จึงกำหนดเกณฑ์เทียบระดับความคิดเห็น ได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	หมายถึง
4.21 - 5.00	มีความคิดเห็นมากที่สุด
3.41 - 4.20	มีความคิดเห็นมาก
2.61 - 3.40	มีความคิดเห็นปานกลาง
1.81 - 2.60	มีความคิดเห็นน้อย
1.00 - 1.80	มีความคิดเห็นน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า ประกอบด้วย
 ตัวแปรการปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การคัดเลือกพื้นที่แหล่งน้ำพื้นที่ปลูกการใช้วัตถุอันตรายทาง
 การเกษตรการจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยวการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บ
 เกี่ยว การขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมข้าวเปลือกและด้านการบันทึกข้อมูล ซึ่งเป็น
 ลักษณะคำถามแบบปลายปิด มีคำตอบให้เลือก/แบบให้เลือกคำตอบเดียว โดยกำหนดเกณฑ์ในการ
 ตอบ ดังนี้

ปฏิบัติประจำ	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
ปฏิบัติบางครั้ง	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน
ไม่เคยปฏิบัติ	มีค่าเท่ากับ	0	คะแนน

มีเกณฑ์ในการพิจารณาระดับการปฏิบัติ โดยแบ่งระดับของคะแนนห่างกันเป็นอันตร
 ภาคชั้น ซึ่งคำนวณได้ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{2-0}{3}$$

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = 0.66$$

จากการคำนวณ จึงกำหนดเกณฑ์เทียบระดับความคิดเห็น ได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	หมายถึง
1.34 - 2.00	มีการปฏิบัติประจำ
0.67 – 1.33	มีการปฏิบัติบางครั้ง
0.00 – 0.66	ไม่มีการปฏิบัติ

ตอนที่ 4 ปัญหาและความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า ประกอบด้วย ปัญหาด้านการผลิต ประเด็นปัญหา ได้แก่ แหล่งน้ำพื้นที่ในการปลูก การเตรียมดินและการปลูก การดูแลรักษาแปลงการเก็บเกี่ยวการบันทึกข้อมูลและปัญหาด้านการจำหน่าย ส่วนประเด็นความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า ประกอบด้วยความต้องการในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การผลิตข้าวสังข์หยดการตลาดต้นทุนการผลิตข้าวสังข์หยดการจัดการด้านตลาดข้าวสังข์หยดและการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยด โดยให้เกษตรกรแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ว่าอยู่ในระดับใด ซึ่งเป็นลักษณะข้อคำถามแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) กำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ระดับ ดังนี้

ระดับมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5	คะแนน
ระดับมาก	มีค่าเท่ากับ	4	คะแนน
ระดับปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3	คะแนน
ระดับน้อย	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
ระดับน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน

และมีเกณฑ์ในการพิจารณาระดับปัญหา/ความต้องการ โดยแบ่งระดับของคะแนนห่างกันเป็นอันตรรกาคฐาน ซึ่งคำนวณได้ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2542: 82)

$$\text{ความกว้างของอันตรรกาคฐาน} = \frac{5-1}{5}$$

$$\text{ความกว้างของอันตรรกาคฐาน} = 0.80$$

จากการคำนวณ จึงกำหนดเกณฑ์เทียบระดับปัญหา/ความต้องการ ได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	หมายถึง
4.21 - 5.00	มีปัญหา/ความต้องการมากที่สุด
3.41 - 4.20	มีปัญหา/ความต้องการมาก
2.61 - 3.40	มีปัญหา/ความต้องการปานกลาง

1.81 - 2.60	มีปัญหา/ความต้องการน้อย
1.00 - 1.80	มีปัญหา/ความต้องการน้อยที่สุด

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1 การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

3.1.1 การศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารวิชาการ หนังสือ เอกสาร ทบความ ผลงานทางวิชาการ วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ การวิจัย

3.1.2 สร้างแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยคำถาม คำตอบที่ให้เลือก และส่วนที่ แสดงความคิดเห็นเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

3.1.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อคำถาม ขอคำแนะนำ และข้อเสนอแนะ และร่วมวิเคราะห์ปรับปรุง แบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมประเด็นในเนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

3.1.4 ปรับปรุงแบบสอบถาม ปรับปรุงแบบตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ก่อนนำไปทดสอบในพื้นที่

3.1.5 การทดสอบความน่าเชื่อถือ (reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการ ทดสอบ แก้ไข ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปทดลองกับเกษตรกรผู้ปลูกข้าว สังกัดในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 30 ตัวอย่าง หาความเชื่อมั่นรวม โดยใช้วิธีของ Cronbach (1984, p. 161 อ้างถึงใน กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2548) ได้ค่าความน่าเชื่อมั่น ดังแสดงในตารางที่ 3.2 (รายละเอียดในภาคผนวก ข)

ตารางที่ 3.2 แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ลักษณะข้อคำถาม	ค่าความเชื่อมั่น
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า	0.801
ปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า	0.788
ความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า	0.903
การผลิตข้าวสังข์หยด	0.779
การลดต้นทุนการผลิตข้าวสังข์หยด	0.766
การจัดการด้านตลาดข้าวสังข์หยด	0.799
การจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยด	0.816

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ จากเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดในพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ที่เป็นเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายของการศึกษา ด้วยวิธีการสอบถาม โดยมีขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 จัดทำแผนการออกเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยด พื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ปีการผลิต 2561/2562

4.2 ติดต่อประสานงานกับผู้นำในท้องถิ่น (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อ.บ.ต.) ให้ประสานเกษตรกรเพื่อขอความร่วมมือในการนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ เพื่อชี้แจงและดำเนินการสอบถาม

4.3 การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการกรอกแบบสอบถาม เช่น ปากกา ดินสอ เครื่องบันทึกเสียง

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการ คือ แนะนำตัวเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ให้เกษตรกรเข้าใจ และขอความร่วมมือเกษตรกรให้ข้อมูลที่เป็นจริงครบถ้วน หลังจากนั้นผู้วิจัยทบทวนความสมบูรณ์ของข้อมูล

4.5 ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือน ธันวาคม 2561 ถึง มีนาคม 2562

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้รวบรวมได้จากแบบสอบถามทั้งหมด ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

5.1 ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางสังคมและและเศรษฐกิจของเกษตรกร และตอนที่ 2 สภาพทั่วไปของการผลิตและการจำหน่ายข้าวสังข์หยดของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

5.2 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า และปัญหาและความต้องการของเกษตรกร เกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

5.3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ประกอบด้วย ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการจัดอันดับ (ranking) มีทั้งหมด 21 ข้อ

หลังจากนั้นผู้วิจัยนำคะแนนรวมมาจัดระดับความรู้ในการประเมิน ดังนี้

0 - 4คะแนน	=	มีความรู้น้อยที่สุด
5 - 8คะแนน	=	มีความรู้น้อย
9 - 12 คะแนน	=	มีความรู้ปานกลาง
13 - 16คะแนน	=	มีความรู้มาก
17 - 21คะแนน	=	มีความรู้มากที่สุด

5.4 ความต้องการของเกษตรกรในการส่งเสริมการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ประกอบด้วย ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการจัดอันดับ (ranking) จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

5.4.1 ด้านวิธีการส่งเสริมหลังจากนั้นผู้วิจัยนำคะแนนรวมมาหาค่าเฉลี่ย แล้วจัดระดับความต้องการส่งเสริมตามเกณฑ์ในการประเมิน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง มีระดับความต้องการส่งเสริมน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง มีระดับความต้องการส่งเสริมน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง มีระดับความต้องการส่งเสริมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง มีระดับความต้องการส่งเสริมมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง มีระดับความต้องการส่งเสริมมากที่สุด

5.4.2 ด้านการต้องการความรู้หลังจากนั้นผู้วิจัยนำคะแนนรวมมาหาค่าเฉลี่ย แล้วจัดระดับความต้องการความรู้ตามเกณฑ์ในการประเมิน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง มีระดับความต้องการรู้น้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง มีระดับความต้องการรู้น้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง มีระดับความต้องการรู้ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง มีระดับความต้องการรู้มาก

คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง มีระดับความต้องการรู้มากที่สุด

5.4.3 ด้านการสนับสนุนหลังจากนั้นผู้วิจัยนำคะแนนรวมมาหาค่าเฉลี่ย แล้วจัดระดับความต้องการสนับสนุนตามเกณฑ์ในการประเมิน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง มีระดับความต้องการสนับสนุนน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง มีระดับความต้องการสนับสนุนน้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง มีระดับความต้องการสนับสนุนปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง มีระดับความต้องการสนับสนุนมาก

คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง มีระดับความต้องการสนับสนุนมากที่สุด

5.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะ วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ประกอบด้วย ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการจัดอันดับ (ranking)

หลังจากนั้นผู้วิจัยนำคะแนนรวมมาหาค่าเฉลี่ย แล้วจัดระดับปัญหาตามเกณฑ์ในการประเมิน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80	หมายถึงมีระดับความรุนแรงของปัญหาน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60	หมายถึง มีระดับความรุนแรงของปัญหาน้อย
คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40	หมายถึง มีระดับความรุนแรงของปัญหาปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20	หมายถึง มีระดับความรุนแรงของปัญหามาก
คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00	หมายถึง มีระดับความรุนแรงของปัญหามากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่องการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าของเกษตรกรในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร จำนวน 170 ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 5 ตอน ดังนี้

1. สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง
2. สภาพการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าของเกษตรกรในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง
3. การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรเพื่อการผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกรในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง
4. ปัญหาของเกษตรกรในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง
5. ความต้องการของเกษตรกรในการรับการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์ในการทำนา ตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร อาชีพหลัก อาชีพรอง จำนวนแรงงานในภาคการเกษตร ลักษณะการถือครองที่ดินที่ปลูกข้าว แหล่งเงินทุนในการทำเกษตร รายได้ของครัวเรือนและหนี้สิน ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.1 และ 4.2

1.1 สภาพทางสังคม

สภาพพื้นฐานทางสังคม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และจำนวนแรงงานในครัวเรือน ดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยด

สภาพทางสังคม	จำนวน (n=170)	ร้อยละ (100.0)
เพศ		
ชาย	76	44.7
หญิง	94	55.3
อายุ(ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 45	12	7.0
46-50	27	15.9
51-55	32	18.9
56-60	32	18.8
มากกว่าหรือเท่ากับ 60	67	39.4
ค่าเฉลี่ย= 59.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 11.542 ต่ำสุด= 40 สูงสุด= 82		
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ไม่ได้รับการศึกษา	18	10.6
ประถมศึกษา	75	44.1
มัธยมศึกษาต้น	42	24.7
มัธยมศึกษาตอนปลาย /ปวช.	17	10.0
อนุปริญญา/ปวส./ปวท.	11	6.5
ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี	7	4.1
การเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันการเกษตร		
ไม่เป็น	2	1.2
เป็น	168	98.8

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

สภาพทางสังคม	จำนวน (n=170)	ร้อยละ (100.0)
สมาชิกกลุ่ม/สถาบันทางการเกษตรที่เกษตรกรเป็นสมาชิก(ตอบได้มากกว่าหนึ่ง)	(n=168)	
กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส	103	61.3
กลุ่มออมทรัพย์/กองทุนหมู่บ้าน	78	46.4
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	73	43.5
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	61	36.3
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	34	20.2
กลุ่มเกษตรแปลงใหญ่นาข้าว	7	4.2
กลุ่มยุวเกษตรกร	6	3.6
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน(คน)		
1-2	13	7.6
3-4	86	50.6
5-6	64	37.6
6 คนขึ้นไป	7	4.1
ค่าเฉลี่ย= 4.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 1.203 ต่ำสุด= 2 สูงสุด= 7		
จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)		
1 คน	68	40.0
2 คน	92	54.1
3 คน	10	5.9
เฉลี่ย= 1.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.588 ต่ำสุด= 1 สูงสุด= 3		

จากตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทางสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยด ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังนี้

เพศ พบว่า เกษตรกรเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย กล่าวคือ เกษตรกร ร้อยละ 55.3 เป็นเพศหญิงและ ร้อยละ 44.7 เป็นเพศชาย

อายุ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 39.4 มีอายุมากกว่า 60 ปี รองลงมา ร้อยละ 18.9 มีอายุในช่วง 51-55 ปี ร้อยละ 18.8 มีอายุ 56-60 ปี ร้อยละ 15.9 มีอายุ 46-50 ปี และ ร้อยละ 7 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 45 ตามลำดับ โดยมีอายุต่ำสุด 40 ปี อายุสูงสุด 82 ปี มีอายุเฉลี่ย 59.01 ปี และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.542

ระดับการศึกษาสูงสุดของเกษตรกร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 44.1 มีการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 24.7 มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาต้น ร้อยละ 10.6 ไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 10.0 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย /ปวช. ร้อยละ 6.5 มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส./ปวท. และน้อยที่สุด ร้อยละ 4.1 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีตามลำดับ

การเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 98.8 เป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกร มีเพียงส่วนน้อยมากหรือ ร้อยละ 1.2 ที่ไม่เป็นสมาชิก โดยกลุ่ม/สถาบันทางการเกษตรที่เกษตรกรเป็นสมาชิก ร้อยละ 61.3 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. รองลงมา ร้อยละ 46.4 กลุ่มออมทรัพย์/กองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 43.5 กลุ่มสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 36.3 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 20.2 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 4.2 กลุ่มเกษตรแปลงใหญ่นาข้าว และน้อยที่สุด ร้อยละ 3.6 เป็นสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกร ตามลำดับ

สมาชิกในครัวเรือน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 50.6 มีจำนวนสมาชิกระหว่าง 3-4 คน รองลงมา ร้อยละ 37.6 มีจำนวนสมาชิกระหว่าง 5-6 คน ร้อยละ 7.6 มีจำนวนสมาชิกระหว่าง 1-2 คน และน้อยที่สุด ร้อยละ 4.1 มีจำนวนสมาชิกตั้งแต่ 6 คนขึ้นไป ตามลำดับ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 2 คน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนสูงสุด 7 คน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.29 คน มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.203

จำนวนแรงงานในครัวเรือน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 54.1 มีจำนวนแรงงาน 2 คน รองลงมา ร้อยละ 40.0 มีจำนวนแรงงาน 1 คน และน้อยที่สุด ร้อยละ 5.9 จำนวนแรงงาน 3 คน ตามลำดับ โดยมีจำนวนแรงงานต่ำสุด 1 คน มีจำนวนแรงงานสูงสุด 3 คน มีจำนวนแรงงานเฉลี่ย 1.7 คน มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.588

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยด ประกอบด้วย อาชีพภาคการเกษตรของครัวเรือนอาชีพนอกภาคการเกษตรของครัวเรือนรายได้ของครัวเรือนรวม รายได้ภาคการเกษตร รายได้นอกภาคเกษตร รายจ่ายภาคการเกษตรรวม ต้นทุนการทำนา ต้นทุนในภาคเกษตรอื่น ๆ ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด การถือครองที่ดินทางการเกษตรขนาดที่ดินที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ขนาดที่ดินที่เป็นพื้นที่เช่า และขนาดที่ดินที่เป็นพื้นที่บุคคลอื่นให้ทำกิน ดังแสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยด

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (n=170)	ร้อยละ (100.0)
อาชีพภาคการเกษตรของครัวเรือน(ตอบได้มากกว่าหนึ่ง)		
ทำนา	170	100.0
ทำการประมง	5	2.9
ทำสวน	46	27.1
เลี้ยงสัตว์	35	20.6
อาชีพนอกภาคการเกษตรของครัวเรือน(ตอบได้มากกว่าหนึ่ง)		
รับจ้าง	90	52.9
เอกชน	24	14.1
ค้าขาย	54	31.8
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	3	1.8
รายได้ของครัวเรือนรวม (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20,000	0	0.0
20,001 – 40,000	5	2.9
40,001 – 60,000	6	3.5
60,001-80,000		
มากกว่าหรือเท่ากับ 80,001	159	93.6
ค่าเฉลี่ย= 127,406.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน		
= 81,256.123 ต่ำสุด= 27,200 สูงสุด= 982,000		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (n=170)	ร้อยละ (100.0)
รายได้ภาคการเกษตร (บาท/ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000	3	1.8
10,001 – 20,000	23	13.5
20,001 – 40,000	44	25.9
40,001-60,000	59	34.7
มากกว่าหรือเท่ากับ 60,001	41	24.1
ค่าเฉลี่ย = 48,275.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน =37,884.045 ต่ำสุด= 3,600.00 สูงสุด= 455,000.00		
รายได้นอกภาคการเกษตร (บาท/ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000	30	17.7
30,001 – 60,000	92	54.1
60,001 – 90,000	31	18.2
90,001-120,000	6	3.5
มากกว่าหรือเท่ากับ120,001	11	6.5
ค่าเฉลี่ย = 79,130.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน =49,976.256 ต่ำสุด= 15,200 สูงสุด= 527,000		
รายจ่ายภาคการเกษตรรวม (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000	3	1.8
5,001 – 10,000	11	6.5
10,001 – 20,000	42	24.7
20,001-40,000	24	14.1
มากกว่าหรือเท่ากับ40,001	90	52.9
ค่าเฉลี่ย = 24,714.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 14,023.487 ต่ำสุด= 3,300.00 สูงสุด= 160,000.00		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (n=170)	ร้อยละ (100.0)
ต้นทุนการทำนา (บาท/ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000	21	12.4
5,001-10,000	29	17.0
10,001 – 15,000	41	24.1
15,001 – 20,000	45	26.5
มากกว่าหรือเท่ากับ20,001	34	20.0
ค่าเฉลี่ย= 14,417.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 11,200.186 ต่ำสุด= 1,700.00 สูงสุด= 125,000.00		
ต้นทุนในภาคเกษตรอื่น ๆ (บาท/ปี)		
ไม่ลงทุน	1	0.6
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2,000	13	7.7
2,001 – 4,000	5	2.9
4,001 – 8,000	50	29.4
8,001-12,000	38	22.4
มากกว่าหรือเท่ากับ12,001	63	37.0
ค่าเฉลี่ย= 10,357.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 6,506.276 ต่ำสุด= 500.00 สูงสุด= 35,000.00		
ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3	3	1.8
4– 6	19	11.1
7– 9	15	8.8
10– 13	45	26.5
มากกว่าหรือเท่ากับ13	88	51.8
ค่าเฉลี่ย= 12.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 5.136 ต่ำสุด= 3 สูงสุด= 40		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (n=170)	ร้อยละ (100.0)
การถือครองที่ดินทางการเกษตร(ตอบได้มากกว่าหนึ่ง)		
ที่ดินที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์	170	100.0
ที่ดินที่เป็นพื้นที่เช่า	45	26.5
ที่เป็นพื้นที่บุคคลอื่นให้ทำกิน	7	4.1
ขนาดที่ดินที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2	0	0.0
3- 5	21	12.4
6- 8	39	22.9
9- 11	38	22.3
มากกว่าหรือเท่ากับ12	72	42.4
ค่าเฉลี่ย= 10.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 4.020		
ต่ำสุด= 3 สูงสุด= 23		
ขนาดที่ดินที่เป็นพื้นที่เช่า (ไร่) (n=45)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2	1	2.2
3- 4	7	15.6
5-6	13	28.9
7-8	10	22.2
มากกว่าหรือเท่ากับ9	14	31.1
ค่าเฉลี่ย= 7.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 3.552		
ต่ำสุด= 2 สูงสุด= 19		
ขนาดที่ดินที่เป็นพื้นที่บุคคลอื่นให้ทำกิน (ไร่) (n=7)		
1-2	3	42.8
3- 4	1	14.3
5-6	2	28.6
มากกว่าหรือเท่ากับ7	1	14.3
ค่าเฉลี่ย= 3.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 2.690 ต่ำสุด= 1 สูงสุด= 9		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (n=170)	ร้อยละ (100.0)
พื้นที่ในการปลูกข้าวสังข์หยด (ไร่)		
1 - 2	25.9	25.9
3 - 4	32.4	32.4
5 - 6	26.5	26.5
มากกว่าหรือเท่ากับ 7	15.3	15.3
ค่าเฉลี่ย= 4.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 2.131		
ต่ำสุด= 1 สูงสุด= 9		
จำนวนแรงงานในการผลิตข้าวสังข์หยด (คน)		
1	32	18.8
2	135	79.4
3	3	1.8
ค่าเฉลี่ย= 1.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.421		
ต่ำสุด= 1 สูงสุด= 3		

จากตารางที่ 4.2 แสดงผลวิเคราะห์สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยด ซึ่งมีรายละเอียดในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

อาชีพภาคการเกษตรของครัวเรือน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 มีอาชีพทำนา มีเพียงบางส่วนที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรอื่น ๆ ได้แก่ ร้อยละ 27.1 ทำสวน ร้อยละ 20.6 เลี้ยงสัตว์ และน้อยที่สุด ร้อยละ 2.9 ทำการประมง ตามลำดับ

อาชีพนอกภาคการเกษตรของครัวเรือน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 52.9 มีอาชีพรับจ้าง รองลงมา ร้อยละ 31.8 มีอาชีพค้าขาย ร้อยละ 14.1 อาชีพเอกชน และน้อยที่สุด ร้อยละ 1.8 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ตามลำดับ

รายได้ของครัวเรือนรวม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 93.6 มีรายได้ระหว่าง 60,001 – 80,000 บาทของครัวเรือน รองลงมา ร้อยละ 3.5 มีรายได้ระหว่าง 40,001-60,000 บาท น้อยที่สุด ร้อยละ 2.9 มีรายได้ของครัวเรือนอยู่ระหว่าง 20,001-40,000 บาท และน้อยกว่าหรือเท่ากับ 200,000 ไม่มีรายได้

ของครัวเรือนตามลำดับ โดยมีรายได้ของ ของครัวเรือนเฉลี่ย 127,406.17 บาทมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 81,256.123

รายได้ภาคการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 34.7 มีรายได้ระหว่าง 40,001 – 60,000 บาทต่อปี รองลงมา ร้อยละ 25.9 มีรายได้ระหว่าง 20,001 – 40,000 บาทต่อปี ร้อยละ 24.1 มีรายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 60,001 บาทต่อปี ร้อยละ 13.5 มีรายได้ระหว่าง 10,001-20,000 บาทและน้อยที่สุด ร้อยละ 1.8 มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 ตามลำดับ โดย มีรายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 48,275.88 บาทต่อปีมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 37,884.045

รายได้นอกภาคการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 54.1 มีรายได้นอกภาคการเกษตรระหว่าง 30,001 – 60,000 บาทต่อปี รองลงมา ร้อยละ 18.2 มีรายได้ระหว่าง 60,001-90,000 บาท ร้อยละ 17.7 มีรายได้นอกภาคการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาทต่อปี ร้อยละ 6.5 มีรายได้นอกภาคการเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 120,001 บาทต่อปี และน้อยที่สุด ร้อยละ 3.5 มีรายได้ระหว่าง 90,001-120,000 บาทต่อปี ตามลำดับ โดยมีรายได้จากนอกภาคการเกษตรต่ำสุด 15,200.00 บาทต่อปี รายได้จากนอกภาคการเกษตรสูงสุด 527,000.00 บาทต่อปี รายได้จากนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 79,130.29 บาทต่อปีมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 49,976.256

รายจ่ายภาคการเกษตรรวม พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 52.9 มีรายจ่ายภาคการเกษตรรวมมากกว่า 40,001 บาท รองลงมา ร้อยละ 24.7 มีรายจ่ายภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 14.1 มีรายจ่ายภาคการเกษตรรวมระหว่าง 20,001- 40,000 บาท ร้อยละ 6.5 มีรายจ่ายภาคการเกษตรรวม 5,001-10,000 บาทและน้อยที่สุด ร้อยละ 1.8 รายจ่ายภาคการเกษตรรวมมากกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายจ่ายภาคการเกษตรรวมต่ำสุด 3,300.00 บาท รายจ่ายภาคการเกษตรรวมสูงสุด 160,000.00 บาท มีรายจ่ายภาคการเกษตรเฉลี่ย 24,714.23 บาท มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 14,023.487

ต้นทุนการทำนา พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 26.5 มีต้นทุนการทำนาระหว่าง 15,001 – 20,000 บาทต่อปี รองลงมา ร้อยละ 24.1 มีต้นทุนการทำนาระหว่าง 10,001-15,000 บาทต่อปี ร้อยละ 20.0 มีต้นทุนการทำนามากกว่าหรือเท่ากับ 20,001 บาทต่อปี ร้อยละ 17.0 มีต้นทุนการทำนาระหว่าง 5001-10,000 บาทต่อปีและน้อยที่สุด ร้อยละ 12.4 มีต้นทุนการทำนาน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาทต่อปี ตามลำดับ โดยมีต้นทุนในการทำนาคต่ำสุด 1,700.00 บาท ต้นทุนในการทำนาสูงสุด 125,000.00 บาท มีต้นทุนในการทำนาเฉลี่ย 14,417.24 บาทต่อปี มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11,200.186

ต้นทุนในภาคการเกษตรอื่น ๆ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 37.0 มีต้นทุนในภาคการเกษตรอื่น ๆ มากกว่าหรือเท่ากับ 12,001 บาทต่อปี รองลงมา ร้อยละ 29.4 มีต้นทุนระหว่าง 4001-8,000 บาทต่อปี ร้อยละ 22.4 มีต้นทุนระหว่าง 8,001-12,000 บาทต่อปี ร้อยละ 7.7 มีต้นทุนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2,000

บาทต่อปี ร้อยละ 2.9 มีต้นทุนระหว่าง 2,001-4,000 บาทและมีเกษตรกรอยู่ส่วนน้อยมาก หรือร้อยละ 0.6 ที่ไม่มีการลงทุนภาคเกษตรอื่น ๆ ตามลำดับ โดยมีต้นทุนในภาคเกษตรอื่น ๆ ต่ำสุด 500.00 บาทต่อปี ต้นทุนในภาคเกษตรอื่น ๆ สูงสุด 35,000.00 บาทต่อปี มีต้นทุนในภาคเกษตรอื่น ๆ เฉลี่ย 10,357.93 บาทต่อปี มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6,506.276

ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 51.8 มีขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 13 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 26.5 มีขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร 10-13 ไร่ ร้อยละ 11.1 มีขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร 4-6 ไร่ ร้อยละ 8.8 มีขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร 7-9 ไร่ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ไร่ และน้อยที่สุด ร้อยละ 1.8 ตามลำดับ โดยมีขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรต่ำสุด 3 ไร่ มีขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรสูงสุด 40 ไร่ มีขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 12.68 ไร่ มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.136

การถือครองที่ดินทางการเกษตร พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100.0 มีที่ดินที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ รองลงมา ร้อยละ 26.5 มีที่ดินที่เป็นพื้นที่เช่า และน้อยที่สุด ร้อยละ 4.1 เป็นพื้นที่บุคคลอื่นให้ทำกิน ตามลำดับ

ขนาดที่ดินที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 42.4 มีขนาดที่ดินที่มากกว่าหรือเท่ากับ 12 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 22.9 มีขนาดที่ดินที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ 6-10 ไร่ ร้อยละ 22.9 มีขนาดที่ดินที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ 6-8 ไร่ ร้อยละ 22.3 มีขนาดที่ดินที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ 9-11 ไร่ และน้อยที่สุด ร้อยละ 12.4 มีขนาดที่ดินที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ 3-5 ไร่ ตามลำดับ โดยมีขนาดที่ดินที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ต่ำสุด 3 ไร่ มีขนาดที่ดินที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์สูงสุด 23 ไร่ โดยมีขนาดที่ดินที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เฉลี่ย 10.53 ไร่ มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.02

ขนาดที่ดินที่เป็นพื้นที่เช่า พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 31.1 มีขนาดที่ดินที่เป็นพื้นที่เช่ามากกว่าหรือเท่ากับ 9 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 28.9 มีขนาดที่ดินที่เป็นพื้นที่เช่าอยู่ในช่วง 5-6 ไร่ ร้อยละ 22.2 มีขนาดที่ดินที่เป็นพื้นที่เช่า 7-8 ไร่ ร้อยละ 15.6 มีขนาดพื้นที่เช่า 3-4 ไร่ และร้อยละ 2.2 มีขนาดที่ดินเช่า น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ตามลำดับ โดยขนาดที่ดินที่เป็นพื้นที่เช่าต่ำสุด 2 ไร่ ขนาดที่ดินที่เป็นพื้นที่เช่าสูงสุด 19 ไร่ มีขนาดที่ดินที่เป็นพื้นที่เช่าเฉลี่ย 7.53 ไร่ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.552

ขนาดที่ดินที่เป็นพื้นที่บุคคลอื่นให้ทำกิน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 42.8 มีขนาดที่ดินที่เป็นพื้นที่บุคคลอื่นให้ทำกิน 1-2 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 28.6 มีขนาดที่ดินที่เป็นพื้นที่บุคคลอื่นให้ทำกิน 5-6 ไร่ ร้อยละ 14.3 มีขนาดที่ดินที่เป็นพื้นที่ 1-2 ไร่ หรือมากกว่า 7 ไร่ ที่เท่ากันเท่ากับ 7 ไร่ ตามลำดับ โดยขนาดที่ดินที่เป็นพื้นที่บุคคลอื่นให้ทำกินต่ำสุด 1 ไร่ ขนาดที่ดินที่เป็นพื้นที่บุคคลอื่นให้ทำกิน สูงสุด 9 ไร่ ขนาดที่ดินที่เป็นพื้นที่บุคคลอื่นให้ทำกินเฉลี่ย 3.71 ไร่ มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.690

2. สภาพการผลิตและการจำหน่ายข้าวสังข์หยดของเกษตรกร

ในหัวข้อนี้ได้นำเสนอประเด็นหลัก 2 ประเด็น ได้แก่ ข้อมูลสภาพทั่วไปของการผลิตและการจำหน่ายข้าวสังข์หยดของเกษตรกร โดยมีรายละเอียดของแต่ละประเด็น ดังนี้

2.1 สภาพทั่วไปของการผลิต

ข้อมูลสภาพทั่วไปของการผลิตข้าวสังข์หยด ประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ การผลิตข้าวสังข์หยด ภาวะหนี้สินและแหล่งเงินกู้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดต้นทุน ผลผลิต และรายได้จากการขายข้าวสังข์หยดในรอบปีการเพาะปลูก 2561/2562 การเป็นสมาชิกกลุ่มการปลูกข้าวสังข์หยดหรือการแปรรูปข้าวสังข์หยดการได้รับการสนับสนุนในการผลิตข้าวสังข์หยดจากหน่วยงานภาครัฐและการจัดการผลผลิตและแปรรูปข้าวสังข์หยดมีรายละเอียดแต่ละประเด็น ดังนี้

2.1.1 การผลิตข้าวสังข์หยด

การผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกร ประกอบด้วย พื้นที่ในการปลูกข้าวสังข์หยดวิธีการปลูกข้าวสังข์หยดจำนวนแรงงานในการผลิตข้าวสังข์หยด การใช้เครื่องจักรในการเตรียมดินแหล่งเมล็ดพันธุ์ข้าวสังข์หยดแหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตข้าวสังข์หยดการใช้ปุ๋ยในการบำรุงข้าวสังข์หยดชนิดปุ๋ยที่ใช้ในการบำรุงข้าวสังข์หยดการกำจัดวัชพืชในนาข้าวสังข์หยดการใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืชการกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชการใช้สารเคมีในการกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชการควบคุมการออกรวงของข้าวสังข์หยดวิธีการควบคุมวิธีการเก็บเกี่ยวข้าวสังข์หยด มีรายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 สภาพทั่วไปของการผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกร

สภาพทั่วไปของการผลิต	จำนวน (n=170)	ร้อยละ (100.0)
วิธีการปลูกข้าวสังข์หยด(ตอบได้มากกว่าหนึ่ง)		
หว่านน้ำตม	83	48.8
การปักดำ	49	28.8
หว่านสำรว	36	21.2
ปักดำและหว่านน้ำตม	6	3.5
การใช้เครื่องจักรในการเตรียมดิน (ตอบได้มากกว่าหนึ่ง)(ตอบได้มากกว่าหนึ่ง)		
ใช้รถไถเดินตาม	19	11.2
ใช้แทรกเตอร์	170	100.0
แหล่งเมล็ดพันธุ์ข้าวสังข์หยด(ตอบได้มากกว่าหนึ่ง)		
เพื่อนบ้าน	40	23.5
ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง	51	30.0
จากการเก็บเมล็ดไว้ทำพันธุ์เอง	170	100.0
ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวพัทลุง	42	24.7
สหกรณ์การเกษตรที่ผลิตเมล็ดพันธุ์	-	-
หน่วยงานราชการ	3	1.8
แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตข้าวสังข์หยด(ตอบได้มากกว่าหนึ่ง)		
อาศัยน้ำฝนอย่างเดียว	107	62.9
ลำธาร/คลองธรรมชาติ	55	32.4
สระ/บ่อน้ำ	37	21.8
บ่อบาดาลน้ำตื้น (ลึกน้อยกว่า 20 เมตร)	25	14.7
คลองชลประทาน	87	51.2
บ่อบาดาลน้ำลึก	3	1.8

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

สภาพทั่วไปของการผลิต	จำนวน (n=170)	ร้อยละ (100.0)
การใช้ปุ๋ยในการบำรุงข้าวสังข์หยด		
ไม่ใช้ปุ๋ย	-	-
ใช้ปุ๋ย	170	100.0
ชนิดปุ๋ยที่ใช้ในการบำรุงข้าวสังข์หยด(ตอบได้มากกว่าหนึ่ง)		
ปุ๋ยเคมี	66	38.8
ใช้ปุ๋ยอินทรีย์	27	15.9
ใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์	80	47.1
การกำจัดวัชพืชในนาข้าวสังข์หยด		
ไม่มีการกำจัดวัชพืช	133	78.2
มีการกำจัดวัชพืช	37	21.8
การใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืช		
ไม่ใช้	18	48.6
ใช้	19	51.4
การกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช		
ไม่มีการกำจัดโรคและแมลง	165	97.1
มีการกำจัดโรคและแมลง	5	2.9
การใช้สารเคมีในการกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช		
ไม่ใช้สารเคมี	-	-
ใช้สารเคมี	5	100.0
การควบคุมการออกรวงของข้าวสังข์หยด		
ไม่มีการควบคุม	135	79.4
มีการควบคุม	35	20.6
วิธีการควบคุม		
ควบคุมการให้น้ำ	7	20.0
ควบคุมการใส่ปุ๋ย	28	80.0

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

สภาพทั่วไปของการผลิต	จำนวน (n=170)	ร้อยละ (100.0)
วิธีการเก็บเกี่ยวข้าวสังข์หยด		
ลงแขกเกี่ยวข้าวใช้เกะ	16	9.4
จ้างรถเกี่ยว/นวดข้าว	154	90.6

จากตารางที่ 4.3 แสดงผลวิเคราะห์สภาพทั่วไปของการผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกร โดยมีรายละเอียดของแต่ละประเด็น ดังนี้

พื้นที่ในการปลูกข้าวสังข์หยด พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 32.4 มีพื้นที่ในการปลูกข้าวสังข์หยดระหว่าง 3-4 ไร่ รองลงมาร้อยละ 26.5 มีพื้นที่ในการปลูกข้าวสังข์หยดระหว่าง 5-6 ไร่ ร้อยละ 25.9 มีพื้นที่ในการปลูกข้าวสังข์หยดระหว่าง 1-2 ไร่ และน้อยที่สุด ร้อยละ 15.3 มีพื้นที่ในการปลูกข้าวสังข์หยดมากกว่าหรือเท่ากับ 7 ไร่ ตามลำดับ โดยมีพื้นที่ปลูกข้าวสังข์หยดต่ำสุด 1 ไร่ มีพื้นที่ปลูกข้าวสังข์หยดสูงสุด 9 ไร่ มีพื้นที่ปลูกข้าวสังข์หยดเฉลี่ย 4.2 ไร่ มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.1

วิธีการปลูกข้าวสังข์หยด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 48.8 มีการปลูกข้าวสังข์หยดด้วยการหว่านน้ำตม รองลงมาร้อยละ 28.8 ปลูกด้วยการปักดำ ร้อยละ 21.2 ปลูกด้วยการหว่านสำรวย และน้อยที่สุด ร้อยละ 3.5 ปลูกด้วยวิธีปักดำและหว่านน้ำตม ตามลำดับ

จำนวนแรงงานในการผลิตข้าวสังข์หยด พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 79.4 มีจำนวนแรงงานในการผลิตข้าวสังข์หยดจำนวน 2 คน รองลงมาร้อยละ 18.8 มีจำนวนแรงงานในการผลิตข้าวสังข์หยด 1 คน และน้อยที่สุด ร้อยละ 1.3 มีจำนวนแรงงานในการผลิตข้าวสังข์หยด 3 คน ตามลำดับ โดยมีจำนวนแรงงานในการผลิตข้าวสังข์หยดต่ำสุด 1 คน มีจำนวนแรงงานในการผลิตข้าวสังข์หยดสูงสุด 3 คน มีแรงงานในการผลิตข้าวสังข์หยดเฉลี่ย 1.8 คน มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.4

การใช้เครื่องจักรในการเตรียมดิน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100.0 ใช้แทรกเตอร์ในการเตรียมดิน มีเพียงส่วนน้อย หรือร้อยละ 11.2 ที่ใช้รถไถเดินตามในการเตรียมดิน

แหล่งเมล็ดพันธุ์ข้าวสังข์หยด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100.0 มีการเก็บเมล็ดไว้ทำพันธุ์เอง รองลงมาร้อยละ 30.0 ได้เมล็ดพันธุ์จากศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง ร้อยละ 24.7 ได้จากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวพัทลุง ร้อยละ 23.5 ได้เมล็ดพันธุ์จากเพื่อนบ้าน และน้อยที่สุด ร้อยละ 1.8 ได้จากหน่วยงานราชการตามลำดับ

แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตข้าวสังข์หยด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 62.9 อาศัยน้ำฝนอย่างเดียว ในการผลิตข้าวสังข์หยด รองลงมาร้อยละ 51.2 ใช้น้ำจากคลองชลประทาน ร้อยละ 32.4 น้ำจากลำธาร/ คลองธรรมชาติ ร้อยละ 21.8 ใช้น้ำจากสระ/บ่อน้ำ ร้อยละ 14.7 น้ำจากบ่อบาดาลน้ำตื้น (ลึกน้อยกว่า 20 เมตร) และน้อยที่สุด ร้อยละ 1.8 ใช้น้ำจากบ่อบาดาลน้ำลึก ตามลำดับ

การใช้ปุ๋ยในการบำรุงข้าวสังข์หยด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100.0 มีการใช้ปุ๋ยในการบำรุง ข้าวสังข์หยด โดยร้อยละ 47.1 ใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ รองลงมาร้อยละ 38.8 ใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว และร้อยละ 15.9 ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ตามลำดับ

การกำจัดวัชพืชในนาข้าวสังข์หยด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 78.2 ไม่มีการกำจัดวัชพืช และ ร้อยละ 21.8 มีการกำจัดวัชพืช โดยมากกว่าครึ่งหรือร้อยละ 51.4 มีการใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืชและ ร้อยละ 48.6 ไม่ใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืช

การกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช พบว่า เกษตรกรร้อยละ 97.1 ไม่มีการกำจัดโรคและแมลง มีเพียงส่วนน้อยมาก ร้อยละ 2.9 ที่มีการกำจัดโรคและแมลง โดยทั้งหมดนี้ใช้สารเคมีในการกำจัดโรค และแมลงศัตรูพืช

การควบคุมการออกรวงของข้าวสังข์หยด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 79.4 ไม่มีการควบคุม การออกรวงของข้าวสังข์หยด มีเพียงบางส่วนหรือร้อยละ 20.6 ที่มีการควบคุมการออกรวงของข้าวสังข์ หยด โดยร้อยละ 80.0 วิธีการควบคุมส่วนใหญ่เป็นการควบคุมการใส่ปุ๋ย และร้อยละ 20.0 ควบคุมการ ให้น้ำ

วิธีการเก็บเกี่ยวข้าวสังข์หยด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 90.6 จ้างรถเกี่ยว/นวดข้าว และ ร้อยละ 9.4 มีการลงแขกเกี่ยวข้าวใช้เกะ ตามลำดับ

2.1.2 ภาวะหนี้สินและแหล่งเงินกู้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยด

ข้อมูลหนี้สินและแหล่งเงินกู้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยด ประกอบด้วย การมีหนี้สิน เพื่อนำมาใช้ในการลงทุนในการทำนาข้าวสังข์หยดและแหล่งกู้ยืมเงินดังแสดงในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 หนี้สินและแหล่งเงินกู้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยด

หนี้สินและแหล่งเงินกู้	จำนวน (n=170)	ร้อยละ (100.0)
การมีหนี้สินเพื่อนำมาใช้ในการลงทุนในการทำนาข้าวสังข์หยด		
ไม่มีหนี้สิน	72	42.4
มีหนี้สิน	98	57.6
แหล่งกู้ยืมเงิน (ตอบได้มากกว่าหนึ่ง)		
ญาติพี่น้อง	20	20.4
สหกรณ์การเกษตร	38	38.8
กองทุนหมู่บ้าน	23	23.5
กลุ่มเกษตรกร	23	23.5
ธนาคารไทยพาณิชย์	11	11.2
ธกส.	25	25.5
เงินกู้ในระบบ	4	4.1

จากตารางที่ 4.4 แสดงผลวิเคราะห์หนี้สินและแหล่งเงินกู้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดมีรายละเอียดดังนี้

การมีหนี้สินเพื่อนำมาใช้ในการลงทุนในการทำนาข้าวสังข์หยดพบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งหรือร้อยละ 57.6 มีหนี้สินเพื่อนำมาใช้ในการลงทุนในการทำนาข้าวสังข์หยด และร้อยละ 42.4 ไม่มีหนี้สินเพื่อนำมาใช้ในการลงทุนในการทำนาข้าวสังข์หยด

แหล่งกู้ยืมเงิน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 38.8 กู้จากสหกรณ์การเกษตร รองลงมาร้อยละ 25.5 กู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ร้อยละ 23.5 เท่ากัน กู้จากกองทุนหมู่บ้าน และกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 20.4 กู้จากญาติพี่น้อง ร้อยละ 11.2 กู้จากธนาคารไทยพาณิชย์ และน้อยที่สุด ร้อยละ 4.1 เงินกู้ในระบบ ตามลำดับ

2.1.3 ต้นทุน ผลผลิต และรายได้จากการขายข้าวสังข์หยดในรอบปีการเพาะปลูก 2560/2561

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลต้นทุน ผลผลิต และรายได้จากการขายข้าวสังข์หยดในรอบปีการเพาะปลูก 2561/2562 ดังแสดงในตารางที่ 4.5 – 4.6

ตารางที่ 4.5 ต้นทุนในการปลูกข้าวสังข์หยดในรอบปีการเพาะปลูก 2561/2562

ต้นทุนในการปลูกข้าวสังข์หยด	จำนวน (n=170)	ร้อยละ (100.0)
ต้นทุนรวมในการปลูกข้าวสังข์หยดในรอบปีการเพาะปลูก		
2561/2562		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2,000	20	11.8
2,001 – 4,000	76	44.7
4,001 – 6,000	62	36.5
มากกว่าหรือเท่ากับ 6,001	12	7.0
ค่าเฉลี่ย= 3,171.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 607.371		
ต่ำสุด= 1,130.0 สูงสุด= 6,125		
ต้นทุนในการปลูกข้าวสังข์หยดในรอบปีการเพาะปลูก		
2561/2562 (เฉลี่ย)		
ค่าเมล็ดพันธุ์	1,012.6	19.6
ค่าแรงงาน	1,325.9	25.6
ปุ๋ยเคมี	1,818.0	35.1
ปุ๋ยอินทรีย์	501.2	9.7
ค่าสารกำจัดศัตรูพืช และวัชพืช	392.1	7.6
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	130.0	2.5
ค่าเฉลี่ย= 3,171.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 607.371		
ต่ำสุด= 1,130.0 สูงสุด= 6,125		

จากตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ต้นทุนในการปลูกข้าวสังข์หยดในรอบปีการเพาะปลูก 2561/2562 ดังนี้

ต้นทุนรวมในการปลูกข้าวสังข์หยดในรอบปีการเพาะปลูก 2561/2562 พบว่า เกษตรกรร้อยละ 44.7 มีต้นทุนที่อยู่ในช่วง 2,001 – 4,000 บาท รองลงมาร้อยละ 36.5 มีต้นทุน 4,001 – 6,000 บาท ร้อยละ 11.8 มีต้นทุนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2,000 บาท และร้อยละ 7.0 มีต้นทุนตั้งแต่ 6,001-ขึ้นไปตามลำดับ โดยต้นทุนรวมในการปลูกข้าวสังข์หยดต่ำสุด 1,130.0 บาทต้นทุนรวมในการปลูก

ข้าวสังข์หยดสูงสุด 9,810.0 บาทต้นทุนรวมในการปลูกข้าวสังข์หยดเฉลี่ย 3,171.92 บาท มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 607.371

ต้นทุนด้านต่าง ๆ ในการปลูกข้าวสังข์หยดในรอบปีการเพาะปลูก 2561/2562 พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 35.1 มีต้นทุนเกี่ยวกับปุ๋ยเคมี หรือเฉลี่ย 1,818.0 บาทต่อไร่ รองลงมาร้อยละ 25.6 เป็นต้นทุนด้านค่าแรงงาน หรือเฉลี่ย 1,325.9 บาทต่อไร่ ร้อยละ 19.6 ค่าเมล็ดพันธุ์ หรือเฉลี่ย 1,012.60 บาทต่อไร่ ร้อยละ 9.7 ค่าปุ๋ยอินทรีย์หรือเฉลี่ย 501.2 บาทต่อไร่ ร้อยละ 7.57 ค่าสารกำจัดศัตรูพืชและวัชพืชหรือเฉลี่ย 392.0 บาทต่อไร่ และร้อยละ 2.51 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง หรือเฉลี่ย 130.00 บาทต่อไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ผลผลิตและรายได้จากการขายข้าวสังข์หยดในรอบปีการเพาะปลูก 2561/2562

ผลผลิตและรายได้	จำนวน (n=170)	ร้อยละ (100.0)
ผลผลิตข้าวในปีการเพาะปลูก 2561/2562 (กิโลกรัม/ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000	45	26.5
1,001 – 2,000	51	30.0
2,001 – 3,000	47	27.6
มากกว่าหรือเท่ากับ 3,001	27	15.9
ค่าเฉลี่ย= 1,965.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 1,049.940		
ต่ำสุด= 420.0 สูงสุด= 4,680.0		
รายได้จากการขายข้าวสังข์หยดในรอบปีการเพาะปลูก 2561/2562 (บาท/ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000	19	11.2
15,001 – 30,000	65	38.2
30,001 – 45,000	56	32.9
มากกว่าหรือเท่ากับ 45,001	30	17.6
ค่าเฉลี่ย= 30,882.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 14,073.820		
ต่ำสุด= 8,400.0 สูงสุด= 73,600.0		

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับผลผลิตและรายได้จากการขายข้าวสังข์หยดในรอบปีการเพาะปลูก 2561/2562 มีรายละเอียดดังนี้

ผลผลิตข้าวของเกษตรกรในปีการเพาะปลูก 2561/2562 พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 30.0 มีผลผลิต 1,001 – 2,000 กิโลกรัมต่อปี รองลงมา ร้อยละ 27.6 มีผลผลิต 2,001 – 3,000 กิโลกรัมต่อปี ร้อยละ 26.5 ได้ผลผลิตน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1,000 กิโลกรัมต่อปี และน้อยที่สุด ร้อยละ 15.9 ได้ผลผลิตมากกว่าหรือเท่ากับ 3,001 กิโลกรัม ตามลำดับโดยผลผลิตข้าวของเกษตรกรในปีการเพาะปลูก 2561/2562 ต่ำสุด 420.0 ผลผลิตข้าวของเกษตรกรในปีการเพาะปลูก 2561/2562 สูงสุด 4,680.0 ผลผลิตข้าวของเกษตรกรในปีการเพาะปลูก 2561/2562 เฉลี่ย 1,965.90 กิโลกรัมต่อปี มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1,049.940

รายได้ของเกษตรกรจากการขายข้าวสังข์หยดในรอบปีการเพาะปลูก 2561/2562 พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 38.2 มีรายได้จากการขายข้าวสังข์หยดในรอบปีการเพาะปลูก 2561/2562 อยู่ในช่วง 15,001 – 30,000 บาทต่อปี รองลงมา ร้อยละ 32.9 มีรายได้ในช่วง 30,001 – 45,000 บาทต่อปี ร้อยละ 17.6 มีรายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 45,001 บาท และน้อยที่สุด ร้อยละ 11.2 มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาทต่อปีตามลำดับโดยรายได้จากการขายข้าวสังข์หยดในรอบปีการเพาะปลูก 2561/2562 ต่ำสุด 8,400.0 รายได้จากการขายข้าวสังข์หยดในรอบปีการเพาะปลูก 2561/2562 สูงสุด 73,600.0 รายได้จากการขายข้าวสังข์หยดในรอบปีการเพาะปลูก 2561/2562 เฉลี่ย 30,882.40 บาทต่อปี มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 14,073.820

2.1.4 การเป็นสมาชิกกลุ่มการปลูกข้าวสังข์หยดหรือการแปรรูปข้าวสังข์หยด

ข้อมูลการเป็นสมาชิกกลุ่มการปลูกข้าวสังข์หยดหรือการแปรรูปข้าวสังข์หยดของเกษตรกร ดังแสดงในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 การเป็นสมาชิกกลุ่มการปลูกข้าวสังข์หยดหรือการแปรรูปข้าวสังข์หยดของเกษตรกร

การเป็นสมาชิกกลุ่ม	จำนวน (n=170)	ร้อยละ (100.0)
การเข้าร่วมกลุ่มในการปลูกข้าวสังข์หยดหรือการแปรรูปข้าวสังข์หยด		
ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่ม	132	77.6
ได้เข้าร่วมกลุ่ม	38	22.4
กลุ่มหรือชมรมในการปลูกข้าวสังข์หยด/การแปรรูปข้าวสังข์หยด (ตอบได้มากกว่าหนึ่ง)		
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชมรมสี่แห่งปัญญาพัฒนาเกษตรกรรม ยั่งยืน	17	44.7
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านเขากลาง	9	23.7
กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวสังข์หยดตำบลตำนาค	5	13.2
วิสาหกิจชุมชนข้าวซ้อมมือบ้านควนป้อม	2	5.3
กลุ่มเกษตรกรทำนาบ้าน โคกทราย	1	2.6
วิสาหกิจชุมชนมิตรเกษตรบ้านออกวัด	4	10.5
ข้อดีจากการได้เข้าร่วมกลุ่มหรือกลุ่มในการปลูกข้าวสังข์หยด (ตอบได้มากกว่าหนึ่ง)		
การมีอาชีพเสริม	23	60.5
การมีความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการปลูกข้าวสังข์หยดให้ได้ คุณภาพ	21	55.3
การมีเงินปันผลจากการเข้าร่วมกลุ่ม	32	84.2
การทราบข่าวสารต่างๆ เช่น ราคาข้าว	9	23.7
การเพิ่มมูลค่าข้าวสังข์หยด	37	97.4

จากตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์การเป็นสมาชิกกลุ่มการปลูกข้าวสังข์หยดหรือการแปรรูปข้าวสังข์หยดของเกษตรกรมีรายละเอียดดังนี้

การเข้าร่วมกลุ่มในการปลูกข้าวสังข์หยดหรือการแปรรูปข้าวสังข์หยดพบว่า เกษตรกรร้อยละ 77.6 ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มในการปลูกข้าวสังข์หยดหรือการแปรรูปข้าวสังข์หยด มีเพียงบางส่วนหรือร้อยละ 22.4 ได้เข้าร่วมกลุ่มในการปลูกข้าวสังข์หยดหรือการแปรรูปข้าวสังข์หยด

กลุ่มหรือชมรมในการปลูกข้าวสังข์หยด/การแปรรูปข้าวสังข์หยด พบว่าเกษตรกรร้อยละ 44.7 เข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชมรมสี่แห่งปัญญาพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน รองลงมา ร้อยละ 23.7 เข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านเขากลาง ร้อยละ 13.2 เข้าร่วมกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวสังข์หยดตำบลตำนาค นอกจากนั้นร้อยละ 10.5 เข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมิตรเกษตรบ้านออกวัด ร้อยละ 5.3 เข้าร่วมวิสาหกิจชุมชนข้าวซ้อมมือบ้านควนปอม และน้อยที่สุด ร้อยละ 2.6 เข้าร่วมกลุ่มเกษตรกรทำนาบ้านโคกทราย ตามลำดับ

ข้อดีจากการได้เข้าร่วมกลุ่มหรือกลุ่มในการปลูกข้าวสังข์หยดพบว่าเกษตรกรร้อยละ 97.4 เห็นว่าการได้เข้าร่วมกลุ่มหรือกลุ่มในการปลูกข้าวสังข์หยดมีข้อดีเป็นการเพิ่มมูลค่าข้าวสังข์หยด รองลงมา ร้อยละ 84.2 เห็นว่ามีข้อดีจากการมีเงินปันผลจากการเข้าร่วมกลุ่ม ร้อยละ 60.5 การมีอาชีพเสริม ร้อยละ 55.3 การมีความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการปลูกข้าวสังข์หยดให้ได้คุณภาพ และน้อยที่สุด ร้อยละ 23.7 การทราบข่าวสารต่างๆ เช่น ราคาข้าว ตามลำดับ

2.1.5 การได้รับการสนับสนุนในการผลิตข้าวสังข์หยดจากหน่วยงานภาครัฐ

การได้รับการสนับสนุนในการผลิตข้าวสังข์หยดจากหน่วยงานภาครัฐดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 การสนับสนุนในการผลิตข้าวสังข์หยดโดยหน่วยงานภาครัฐ

การสนับสนุนในการผลิตข้าวสังข์หยดโดยหน่วยงานภาครัฐ (ตอบได้มากกว่าหนึ่ง)	จำนวน (n=170)	ร้อยละ (100.0)
การสนับสนุนด้านแหล่งเงินทุน	54	31.8
การสนับสนุนเกี่ยวกับด้านเมล็ดพันธุ์	83	48.8
การสนับสนุนการให้ข้อมูลแหล่งความรู้ในการผลิตข้าวสังข์หยด	87	51.2
เมล็ดพันธุ์ปอเทือง	52	30.6

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.8 เกี่ยวกับการสนับสนุนในการผลิตข้าวสังข์หยดโดยหน่วยงานภาครัฐพบว่า เกษตรกรร้อยละ 51.2 เห็นว่าภาครัฐให้การสนับสนุนการให้ข้อมูลแหล่งความรู้ในการผลิตข้าวสังข์หยด รองลงมา ร้อยละ 48.8 การสนับสนุนเกี่ยวกับด้านเมล็ดพันธุ์ ร้อยละ

31.8 สนับสนุนด้านแหล่งเงินทุน และน้อยที่สุด ร้อยละ 30.6 สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ปอเทืองตามลำดับ

2.1.6 การจัดการผลผลิตและแปรรูปข้าวสังข์หยด

ข้อมูลการจัดการผลผลิตและแปรรูปข้าวสังข์หยดของเกษตรกร ดังแสดงตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 การจัดการผลผลิตและการแปรรูปข้าวสังข์หยดของเกษตรกร

การจัดการผลผลิต	จำนวน (n=170)	ร้อยละ (100.0)
การจัดการผลผลิตข้าวสังข์หยด(ตอบได้มากกว่าหนึ่ง)		
เก็บไว้แปรรูป	16	9.4
เก็บไว้ทำพันธุ์	108	63.5
ขายข้าวเปลือก	147	86.5
เก็บไว้บริโภค	72	42.4
การแปรรูปข้าวสังข์หยด		
ไม่มีการแปรรูป	154	90.6
มีการแปรรูป	16	9.4
รูปแบบของการแปรรูปข้าวสังข์หยด(ตอบได้มากกว่าหนึ่ง)		
	(n=16)	
ข้าวเกรียบ	2	12.5
ข้าวซ้อมมือ	8	50.0
โจ๊กข้าวสังข์หยด	2	12.5
คุกกี้	4	25.0
ข้าวกล็อง	13	81.3

จากตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการจัดการผลผลิตและการแปรรูปข้าวสังข์หยดของเกษตรกร รายละเอียดดังนี้

การจัดการผลผลิตข้าวสังข์หยดพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 86.5 มีการจัดการผลผลิตโดยขายเป็นข้าวเปลือก รองลงมา ร้อยละ 63.5 เก็บไว้ทำพันธุ์ นอกจากนี้ ร้อยละ 42.4 เก็บไว้บริโภค และน้อยที่สุด ร้อยละ 9.4 เก็บไว้แปรรูป ตามลำดับ

การแปรรูปข้าวสังข์หยดพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่หรือร้อยละ 90.6 ไม่มีการแปรรูปข้าวสังข์หยด มีการแปรรูปเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 9.4

รูปแบบของการแปรรูปข้าวสังข์หยดพบว่า เกษตรกรร้อยละ 81.3 มีรูปแบบของการแปรรูปข้าวสังข์หยดเป็นลักษณะของข้าวกล้อง รองลงมาร้อยละ 50.0 แปรรูปเป็นข้าวซ้อมมือ นอกจากนี้ร้อยละ 25.0 มีการแปรรูปเป็นขนมคุกกี้อีก ร้อยละ 12.5 เท่ากันมีรูปแบบทำข้าวเกรียบและโจ๊กข้าวสังข์หยด ตามลำดับ

2.2 การจำหน่ายผลผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกร

ข้อมูลการจำหน่ายผลผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกร ประกอบด้วย การจำหน่ายข้าวเปลือกของข้าวสังข์หยดลักษณะการจำหน่ายข้าวเปลือกข้าวสังข์หยดแหล่งจำหน่ายสินค้าข้าวสังข์หยดราคาข้าวเปลือกสดปี 2561/2562 ราคาข้าวเปลือกแห้งปี 2561/2562 ผู้กำหนดราคาซื้อขายข้าวสังข์หยดการชำระเงินในการซื้อขายข้าวสังข์หยดการขนส่งข้าวสังข์หยดรูปแบบการจำหน่ายข้าวสังข์หยดรูปแบบการจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยวข้าวสังข์หยดการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐในการจำหน่ายข้าวสังข์หยดและเหตุผลในการเลือกพ่อค้าเพื่อขายข้าวเปลือกข้าวสังข์หยดดังแสดงในตารางที่ 4.10 – 4.11

ตารางที่ 4.10 การจำหน่ายผลผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกร

การจำหน่ายผลผลิต	จำนวน (n=170)	ร้อยละ (100.0)
การจำหน่ายข้าวเปลือกของข้าวสังข์หยด		
ไม่ขาย	17	10.0
ขาย	153	90.0
ลักษณะการจำหน่ายข้าวเปลือกข้าวสังข์หยด		
ข้าวเปลือกสด	125	81.7
ข้าวเปลือกแห้ง	28	18.3
แหล่งจำหน่ายสินค้าข้าวสังข์หยด(ตอบได้มากกว่าหนึ่ง)		
ภายในชุมชน	76	49.7
ภายในอำเภอ	55	35.9
ภายในจังหวัด	19	12.4

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

การจำหน่ายผลผลิต	จำนวน (n=170)	ร้อยละ (100.0)
ราคาข้าวเปลือกสดปี 2561/2562 (บาท/ตัน)		
ไม่ได้ขายข้าวเปลือกสด	93	54.7
12,500.00	18	10.6
13,000.00	59	34.7
ค่าเฉลี่ย= 12,883.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 213.140		
ต่ำสุด= 12,500.0 สูงสุด= 13,000.0		
ราคาข้าวเปลือกแห้งปี 2561/2562(บาท/ตัน)		
ไม่ได้ขายข้าวเปลือกแห้ง	77	45.3
20,000.00	93	54.7
ค่าเฉลี่ย= 20,000.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน= 0.000		
ต่ำสุด= 20,000.0 สูงสุด= 20,000.0		
ผู้กำหนดราคาซื้อขายข้าวสังข์หยด(ตอบได้มากกว่าหนึ่ง)		
ตัวท่านเอง	3	2.0
พ่อค้าที่มารับซื้อ	111	72.5
โรงสี	21	13.7
ราคากลางทางการตลาด	19	12.4
การชำระเงินในการซื้อขายข้าวสังข์หยด		
ชำระในขณะที่ขายข้าว	78	51.0
ชำระเป็นงวด ๆ	65	42.5
มัดจำก่อนการขายข้าวแล้วจ่ายส่วนที่เหลือเมื่อส่ง	10	6.5
มอบข้าว		
การขนส่งข้าวสังข์หยด		
ผู้ซื้อมารับเอง	121	79.1
จัดส่งให้	32	20.9

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

การจำหน่ายผลผลิต	จำนวน (n=170)	ร้อยละ (100.0)
รูปแบบการจำหน่ายข้าวสังข์หยด		
ข้าวเปลือก	138	90.2
ข้าวสาร	15	9.8
รูปแบบการจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยวข้าวสังข์หยด		
จำหน่ายผลผลิตทันที	127	83.0
เก็บไว้รอจำหน่าย	26	17.0
การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐในการจำหน่ายข้าวสังข์หยด(ตอบได้มากกว่าหนึ่ง)		
การรับประกันราคาข้าว	1	0.7
การจัดหาช่องทางการจำหน่ายข้าวสังข์หยด	26	17.0
การส่งเสริมการส่งออกต่างประเทศ		
การส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดให้ได้มาตรฐาน	66	43.1
การพัฒนาการแปรรูปข้าวสังข์หยด	68	44.4
การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับข้าวสังข์หยด	49	32.0

จากตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์การจำหน่ายผลผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกรมีรายละเอียดในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

การจำหน่ายข้าวเปลือกของข้าวสังข์หยดพบว่า เกษตรกรร้อยละ 90.0 มีการขายข้าวเปลือกของข้าวสังข์หยดร้อยละ 10.0 ที่ไม่ขายข้าวเปลือกของข้าวสังข์หยด

ลักษณะการจำหน่ายข้าวเปลือกข้าวสังข์หยดพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 81.7 ขายข้าวเปลือกสด ร้อยละ 18.3 ที่ขายข้าวเปลือกแห้ง

แหล่งจำหน่ายสินค้าข้าวสังข์หยด พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 49.7 การขายข้าวภายในชุมชน เป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าข้าวสังข์หยด รองลงมาร้อยละ 35.9 ขายภายในอำเภอ และร้อยละ 12.4 ขายภายในจังหวัด ตามลำดับ

ราคาข้าวเปลือกสดปี 2561/2562พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 34.7 ขายข้าวเปลือกสดได้ราคา 13,000.00 บาทต่อตัน รองลงมาร้อยละ 10.6 ขายข้าวเปลือกสดได้ราคา 12,500.00 บาทต่อตัน

โดยได้รับราคาข้าวเปลือกสดปี 2561/2562 ต่ำสุด 12,500.00 บาทต่อตัน ได้รับราคาข้าวเปลือกสดปี 2561/2562 สูงสุด เฉลี่ย 13,000.00 บาทต่อตัน ได้รับราคาข้าวเปลือกสดปี 2561/2562 เฉลี่ย 12,883.13 บาทต่อตันส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 213.140

ราคาข้าวเปลือกแห้งปี 2561/2562 พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 54.7 ขายข้าวเปลือกแห้งได้ราคา 20,000.00 บาทต่อตัน และร้อยละ 45.3 ไม่ได้ขายข้าวเปลือกแห้ง โดยได้รับราคาข้าวเปลือกแห้งปี 2561/2562 เฉลี่ย 20,000.00 บาทต่อตัน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.000

ผู้กำหนดราคาซื้อขายข้าวสังข์หยด พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 72.5 ราคาข้าวส่วนใหญ่ พ่อค้าที่มารับซื้อเป็นผู้กำหนดราคาซื้อขาย รองลงมา ร้อยละ 13.7 โรงสีเป็นผู้กำหนดราคา ร้อยละ 12.4 การกำหนดราคากลางทางการตลาด และส่วนน้อยมากร้อยละ 2.0 ที่ตัวเองเป็นคนกำหนดตามลำดับ

การชำระเงินในการซื้อขายข้าวสังข์หยด พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 51.0 ได้รับชำระในขณะที่ขายข้าว รองลงมา ร้อยละ 42.5 ได้รับการชำระเป็นงวด ๆ และมีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 6.5 ที่มัดจำก่อนการขายข้าวแล้วจ่ายส่วนที่เหลือเมื่อส่งมอบข้าว ตามลำดับ

การขนส่งข้าวสังข์หยด พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่หรือร้อยละ 79.1 ผู้ซื้อมารับเองและบางส่วน ร้อยละ 20.9 ที่เกษตรกรจัดส่งให้

รูปแบบการจำหน่ายข้าวสังข์หยด พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 90.2 ที่ขายข้าวสังข์หยดในรูปแบบของข้าวเปลือก และอีกร้อยละ 9.8 ขายเป็นข้าวสาร

รูปแบบการจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยวข้าวสังข์หยด พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 83.0 มีรูปแบบการจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยวข้าวสังข์หยดโดยจำหน่ายผลผลิตทันที มีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 17.0 ที่เก็บไว้รอจำหน่าย

การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐในการจำหน่ายข้าวสังข์หยด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 44.4 ได้รับการสนับสนุนการพัฒนาการแปรรูปข้าวสังข์หยด รองลงมา ร้อยละ 43.1 ได้รับการสนับสนุนการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดให้ได้มาตรฐาน นอกจากนั้นร้อยละ 32.0 ได้รับการสนับสนุนประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับข้าวสังข์หยด ร้อยละ 17.0 ได้รับการสนับสนุนการจัดหาช่องทางการจำหน่ายข้าวสังข์หยด และน้อยที่สุด ร้อยละ 0.7 ได้รับการรับประกันราคาข้าว ตามลำดับ

เหตุผลในการเลือกพ่อค้าเพื่อขายข้าวเปลือกสังข์หยด ดังแสดงในตารางที่ 4.11 พบว่า เกษตรกรให้ความสำคัญกับความตรงต่อเวลาของพ่อค้าอยู่ในระดับมาก (3.73) และให้ความสำคัญในระดับปานกลางกับประเด็นต่างๆ เรียงตามลำดับ ได้แก่ ความสะดวกที่ได้รับจากพ่อค้า (3.39) พ่อค้าที่มีปริมาณการซื้อขายจำนวนมาก (3.35) ความน่าเชื่อถือของพ่อค้า (3.29) การมีมนุษยสัมพันธ์ที่

ดีของพ่อค้า (3.12) และให้ความสำคัญในระดับน้อย กับประเด็นความคุ้นเคยที่มีต่อพ่อค้า (2.27) เป็นต้น

ตารางที่ 4.11 เหตุผลในการเลือกพ่อค้าเพื่อขายข้าวเปลือกข้าวสังข์หยด

เหตุผลในการเลือกพ่อค้า	ระดับความสำคัญ			อันดับ
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
ความคุ้นเคยที่มีต่อพ่อค้า	2.27	0.871	น้อย	7
ความตรงต่อเวลาของพ่อค้า	3.73	0.693	มาก	1
พ่อค้าที่มีปริมาณการซื้อขายจำนวนมาก	3.35	1.011	ปานกลาง	3
ความสะดวกที่ได้รับจากพ่อค้า	3.39	0.590	ปานกลาง	2
ความรวดเร็วในการติดต่อพ่อค้า	3.12	0.613	ปานกลาง	5
การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีของพ่อค้า	3.08	0.582	ปานกลาง	6
ความน่าเชื่อถือของพ่อค้า	3.29	0.831	ปานกลาง	4

3. การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าประกอบด้วย การปฏิบัติในภาพรวม และด้านต่าง ๆ ได้แก่ การคัดเลือกพื้นที่แหล่งน้ำพื้นที่ปลูกการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรการจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยวการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมข้าวเปลือกและด้านการบันทึกข้อมูลดังนี้

3.1 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าในภาพรวม

ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าในภาพรวม และรายด้าน ดังแสดงในตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า

ประเด็นการปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ			อันดับ
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
1. การคัดเลือกพื้นที่	0.86	0.410	บางครั้ง	5
2. แหล่งน้ำ	0.80	0.652	บางครั้ง	6
3. พื้นที่ปลูก	0.48	0.604	ไม่เคย	8
4. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร	0.87	0.334	บางครั้ง	4
5. การจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว	1.19	0.260	บางครั้ง	2
6. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	1.13	0.341	บางครั้ง	3
7. การขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมข้าวเปลือก	1.27	0.313	บางครั้ง	1
8. ด้านการบันทึกข้อมูล	0.65	0.360	ไม่เคย	7
รวม	0.91	0.16	บางครั้ง	

จากตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าทั้งในภาพรวมและรายด้าน พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเป็นบางครั้ง (0.91) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเป็นบางครั้งเกือบทุกด้าน ยกเว้น ด้านพื้นที่ปลูกและด้านการบันทึกข้อมูล พบว่าเกษตรกรไม่เคยมีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (0.48 และ 0.65) สำหรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเป็นบางครั้งในแต่ละด้านเรียงตามลำดับคะแนน ได้แก่ ด้านการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมข้าวเปลือก (1.27) รองลงมา ด้านการจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว (1.19) ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (1.13) ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร (0.87) ด้านการคัดเลือกพื้นที่ (0.86) และด้านแหล่งน้ำ (0.80) มีคะแนนน้อยที่สุด ตามลำดับโดยมีรายละเอียดของแต่ละด้านดังตารางที่ 4.13 – 4.20

3.2 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการคัดเลือกพื้นที่

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการคัดเลือกพื้นที่ดังแสดงในตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการคัดเลือกพื้นที่

การคัดเลือกพื้นที่	ระดับการปฏิบัติ			อันดับ
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
1. พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยธรรมชาติค่อนข้างสูง-ปานกลาง	0.84	0.600	บางครั้ง	2
2. พื้นที่ที่ห่างไกลจากพื้นที่ที่ใช้สารเคมี	0.87	0.590	บางครั้ง	1
รวม	0.86	0.41	บางครั้ง	

จากตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการคัดเลือกพื้นที่ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีการปฏิบัติบางครั้งสำหรับด้านการคัดเลือกพื้นที่ (0.86) และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อย พบว่า มีการปฏิบัติบางครั้งเช่นกัน โดยประเด็น พื้นที่ที่ห่างไกลจากพื้นที่ที่ใช้สารเคมี (0.87) มีคะแนนการปฏิบัติสูงกว่าประเด็น พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยธรรมชาติค่อนข้างสูง-ปานกลาง (0.84)

3.3 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านแหล่งน้ำ

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านแหล่งน้ำดังแสดงในตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	ระดับการปฏิบัติ			อันดับ
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
1. น้ำที่นำมาจากแหล่งที่ไม่มีกรปนเปื้อนของวัตถุอันตราย	0.80	0.650	บางครั้ง	1
รวม	0.80	0.65	บางครั้ง	

จากตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านแหล่งน้ำพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติบางครั้งสำหรับด้านแหล่งน้ำ ในประเด็น น้ำที่นำมาจากแหล่งที่ไม่มีกรปนเปื้อนของวัตถุอันตราย (0.80)

3.4 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านพื้นที่ปลูก

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านพื้นที่ปลูกดัง
แสดงในตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านพื้นที่ปลูก

พื้นที่ปลูก	ระดับการปฏิบัติ			อันดับ
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
1. พื้นที่ที่ไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในข้าว	0.48	0.600	ไม่เคย	1
รวม	0.48	0.60	ไม่เคย	

จากตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านพื้นที่ปลูกพบว่า เกษตรกรไม่เคยปฏิบัติสำหรับด้านพื้นที่ปลูก ในประเด็นพื้นที่ที่ไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในข้าว (0.48)

3.5 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการใช้วัตถุ
อันตรายทางการเกษตร ดังแสดงในตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการใช้
วัตถุอันตรายทางการเกษตร

การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร	ระดับการปฏิบัติ			อันดับ
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
1. การใช้ตามคำแนะนำของกรมการข้าวหรือกรมวิชาการเกษตร และตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องกับกรมวิชาการเกษตร	1.24	0.700	บางครั้ง	2
2. การไม่ใช้วัตถุอันตรายที่ระบุในทะเบียนวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้ามใช้	1.26	0.681	บางครั้ง	1

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร	ระดับการปฏิบัติ			อันดับ
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
3. ในกรณีที่มีการผลิตเพื่อการส่งออก การไม่ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ประเทศคู่ค้าห้ามใช้	0.12	0.324	ไม่เคย	3
รวม	0.87	0.33	บางครั้ง	

จากตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีการปฏิบัติบางครั้งสำหรับด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร (0.87) และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อย พบว่า มีการปฏิบัติบางครั้งกับ โดยประเด็น การไม่ใช้วัตถุอันตรายที่ระบุในทะเบียนวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้ามใช้ (1.26) และประเด็น การใช้ตามคำแนะนำของกรมการข้าวหรือกรมวิชาการเกษตร และตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องกับกรมวิชาการเกษตร (1.24) ส่วนประเด็น ในกรณีที่มีการผลิตเพื่อการส่งออก การไม่ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ประเทศคู่ค้าห้ามใช้ (0.12) เกษตรกรไม่เคยปฏิบัติในประเด็นดังกล่าว

3.6 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ดังแสดงในตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการจัดการ
กระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว

การจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว	ระดับการปฏิบัติ			อันดับ
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
1. การเลือกเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพตรงตามพันธุ์ และมาจากแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ที่น่าเชื่อถือ	1.68	0.570	ประจำ	1
2. การจัดการการปลูกและการดูแลเพื่อลดปริมาณข้าวเรือและข้าวพันธุ์อื่นปน/มีการจัดบันทึก	1.32	0.644	บางครั้ง	2
3. จำนวนต้นข้าวพันธุ์อื่นปนได้ไม่เกิน 3% จำนวนข้าวแดงไม่เกิน 1%	0.69	0.601	บางครั้ง	6
4. การสำรวจการเข้าทำลายของศัตรูพืชที่มีผลต่อข้าว	1.13	0.664	บางครั้ง	4
5. การป้องกันกำจัดศัตรูพืชและวัชพืชรบกวนอย่างมีประสิทธิภาพด้วยวิธีที่เหมาะสมตามคำแนะนำของกรมการข้าว	1.20	0.593	บางครั้ง	3
6. ผลผลิตที่ได้ต้องไม่มีโรคพืชและการทำลายของแมลงมากกว่า 10%	1.10	0.540	บางครั้ง	5
รวม	1.19	0.26	บางครั้ง	

จากตารางที่ 4.17 ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยวพบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีการปฏิบัติบางครั้งสำหรับด้านการจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว (1.19) และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อย พบว่ามีการปฏิบัติบางครั้งกับทุกประเด็น ยกเว้น ประเด็น การเลือกเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพตรงตามพันธุ์ และมาจากแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ที่น่าเชื่อถือ (1.68) ที่มีการปฏิบัติเป็นประจำ ส่วนประเด็นที่มีการปฏิบัติบางครั้งเรียงตามลำดับคะแนน ได้แก่ ประเด็น การจัดการการปลูกและการดูแลเพื่อลดปริมาณข้าวเรือและข้าวพันธุ์อื่นปน/มีการจัดบันทึก (1.32) รองลงมา ประเด็น การป้องกันกำจัดศัตรูพืชและวัชพืชรบกวนอย่างมีประสิทธิภาพด้วยวิธีที่เหมาะสมตามคำแนะนำของกรมการข้าว (1.20) ประเด็น การสำรวจการเข้าทำลายของศัตรูพืชที่มีผลต่อข้าว (1.13) ประเด็น ผลผลิตที่ได้ต้องไม่มีโรคพืชและการทำลายของแมลงมากกว่า 10% (1.10) และ ประเด็น จำนวนต้นข้าวพันธุ์อื่นปนได้ไม่เกิน 3% จำนวนข้าวแดงไม่เกิน 1% (0.69) ตามลำดับ

3.7 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวดังแสดงในตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	ระดับการปฏิบัติ			อันดับ
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
1. การเก็บเกี่ยวในระยะเวลาที่เหมาะสมที่ระยะปลับปลิง เพื่อให้ได้ข้าวเปลือกมีคุณภาพการสีได้ข้าวเต็มเมล็ด	1.48	0.640	ประจำ	1
2. อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บเกี่ยว ภาชนะบรรจุและวิธีการเก็บเกี่ยวไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพของผลผลิต และการเก็บเกี่ยวต้องลดความชื้น ทำความสะอาดอย่างระมัดระวัง เพื่อไม่ให้เกิดการปนเปื้อนของพันธุ์อื่น	1.01	0.603	บางครั้ง	2
3. เมล็ดข้าวเปลือกสำหรับการซื้อขายต้องมีความชื้นไม่เกิน 15% สำหรับเก็บรักษาต้องไม่เกิน 12% (ในพื้นที่ภาคใต้ฝั่งตะวันตก)	0.89	0.650	บางครั้ง	3
รวม	1.13	0.34	บางครั้ง	

จากตารางที่ 4.18 ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีการปฏิบัติบางครั้งสำหรับด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (1.13) และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อย พบว่าประเด็น การเก็บเกี่ยวในระยะเวลาที่เหมาะสมที่ระยะปลับปลิง เพื่อให้ได้ข้าวเปลือกมีคุณภาพการสีได้ข้าวเต็มเมล็ด (1.48) เกษตรกรมีการปฏิบัติเป็นประจำ ส่วนประเด็นที่มีการปฏิบัติบางครั้งเรียงตามลำดับคะแนน ได้แก่ ประเด็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บเกี่ยว ภาชนะบรรจุและวิธีการเก็บเกี่ยวไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพของผลผลิต และการเก็บเกี่ยวต้องลดความชื้น ทำความสะอาดอย่างระมัดระวัง เพื่อไม่ให้เกิดการปนเปื้อนของพันธุ์อื่น (1.01) และประเด็น เมล็ด

ข้าวเปลือกสำหรับการซื้อขายต้องมีความชื้นไม่เกิน 15% สำหรับเก็บรักษาต้องไม่เกิน 12% (ในพื้นที่ภาคใต้ฝั่งตะวันตก) (0.89) ตามลำดับ

3.8 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมข้าวเปลือก

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมข้าวเปลือกดังแสดงในตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมข้าวเปลือก

การขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมข้าวเปลือก	ระดับการปฏิบัติ			อันดับ
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
1. อุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ และพาหนะที่ใช้ในการขนย้ายและเก็บรักษา มีความสะอาด สามารถป้องกันการปนเปื้อนจากอันตรายได้	0.98	0.612	บางครั้ง	4
2. สถานที่เก็บรวบรวมและสถานที่เก็บรักษา ถูกสุขลักษณะ สะอาด และมีการถ่ายเทอากาศดี สามารถป้องกันการปนเปื้อนของผลผลิต และป้องกันการปนของข้าวพันธุ์อื่น	1.47	0.600	ประจำ	2
3. วิธีการเก็บรักษาและรวบรวม ไม่ทำให้ผลผลิตเสียหาย ป้องกันและลดความเสียหายจากแมลงและสัตว์ศัตรูในโรงเก็บ	1.48	0.580	ประจำ	1
4. กรณีผลิตข้าวหลายสายพันธุ์ มีการจัดการเพื่อป้องกันการปนของข้าวต่างพันธุ์ได้	1.15	0.611	บางครั้ง	3
รวม	1.27	0.31	บางครั้ง	

จากตารางที่ 4.19 ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมข้าวเปลือกพบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีการปฏิบัติบางครั้งสำหรับด้านการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมข้าวเปลือก (1.27) และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อย พบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติประจำกับประเด็น วิธีการเก็บรักษาและรวบรวม ไม่ทำให้ผลผลิตเสียหาย ป้องกันและลดความเสียหายจากแมลงและสัตว์ศัตรู

ในโรงเก็บ (1.48) และประเด็น สถานที่เก็บรวบรวมและสถานที่เก็บรักษา ถูกสุขลักษณะ สะอาด และมีการถ่ายเทอากาศดีสามารถป้องกันการปนเปื้อนของผลผลิตและป้องกันการปนของข้าวพันธุ์อื่น (1.47) เกษตรกรมีการปฏิบัติบางครั้งกับประเด็น กรณีผลิตข้าวหลายสายพันธุ์ มีการจัดการเพื่อป้องกันการปนของข้าวต่างพันธุ์ได้ (1.15) และประเด็น อุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ และพาหนะที่ใช้ในการขนย้ายและเก็บรักษามีความสะอาด สามารถป้องกันการปนเปื้อนจากอันตรายได้ (0.98) ตามลำดับ

3.9 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการบันทึก

ข้อมูล

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการบันทึก ข้อมูลดังแสดงในตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการบันทึก ข้อมูล

ด้านการบันทึกข้อมูล	ระดับการปฏิบัติ			อันดับ
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
1. การบันทึกข้อมูลการปฏิบัติและการจัดการในทุกขั้นตอนการปลูก	0.64	0.480	ไม่เคย	2
2. ผลผลิตที่อยู่ระหว่างการเก็บรักษาและการขนย้าย มีการระบุข้อมูลให้สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาได้	0.66	0.471	ไม่เคย	1
รวม	0.65	0.36	ไม่เคย	

จากตารางที่ 4.20 ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการบันทึกข้อมูลพบว่า ในภาพรวมเกษตรกรไม่เคยการปฏิบัติสำหรับด้านการบันทึกข้อมูล (0.65) และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อยพบว่า เกษตรกรไม่เคยปฏิบัติกับประเด็น ผลผลิตที่อยู่ระหว่างการเก็บรักษาและการขนย้าย มีการระบุข้อมูลให้สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาได้ (0.66) และประเด็น การบันทึกข้อมูลการปฏิบัติและการจัดการในทุกขั้นตอนการปลูก (0.64) ตามลำดับ

4. ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า

ปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าประกอบด้วย ปัญหาในภาพรวมและด้านต่าง ๆ ได้แก่ ปัญหาแหล่งน้ำพื้นที่ในการปลูก การเตรียมดินและการปลูก การดูแลรักษาแปลง การเก็บเกี่ยว และการบันทึกข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าในภาพรวม

ปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า ประกอบด้วยปัญหาด้านต่าง ๆ และภาพรวม ดังแสดงในตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 ระดับปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าในภาพรวม

ประเด็นปัญหาการผลิต	ระดับปัญหา			อันดับ
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
1. แหล่งน้ำ	3.61	0.430	มาก	1
2. พื้นที่ในการปลูก	2.35	0.441	น้อย	5
3. การเตรียมดินและการปลูก	3.02	0.412	ปานกลาง	3
4. การดูแลรักษาแปลง	2.90	0.324	ปานกลาง	4
5. การเก็บเกี่ยว	3.46	0.481	มาก	2
6. การบันทึกข้อมูล	2.33	0.390	น้อย	6
รวม	3.29	0.39	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.21 ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าในภาพรวม พบว่า เกษตรกรมีปัญหาการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (3.29) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านแหล่งน้ำ (3.61) และการเก็บเกี่ยว (3.46) มีปัญหาอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านการเตรียมดินและการปลูก (3.02) และด้านการดูแลรักษาแปลง (2.90) มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านพื้นที่ในการปลูก (2.35) และด้านการบันทึกข้อมูล (2.33) มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยตามลำดับ

4.2 ปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านแหล่งน้ำ

ปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านแหล่งน้ำ ดังแสดงในตารางที่ 4.22

ตารางที่ 4.22 ระดับปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านแหล่งน้ำ

ปัญหาแหล่งน้ำ	ระดับปัญหา			อันดับ
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
1. แหล่งน้ำมีไม่เพียงพอ	3.72	0.780	มาก	2
2. ฝนทิ้งช่วงนาน	3.17	0.734	ปานกลาง	3
3. ขาดการจัดการน้ำ	3.94	0.571	มาก	1
รวม	3.61	0.43	มาก	

จากตารางที่ 4.22 ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านแหล่งน้ำ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านแหล่งน้ำอยู่ในระดับมาก (3.61) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อย พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการจัดการน้ำ (3.94) และปัญหาแหล่งน้ำมีไม่เพียงพอ (3.72) อยู่ในระดับมาก และมีปัญหาฝนทิ้งช่วงนาน (3.17) อยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

4.3 ปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านพื้นที่ในการปลูก

ปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านพื้นที่ในการปลูกดังแสดงในตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23 ระดับปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านพื้นที่ในการปลูก

ปัญหาพื้นที่ในการปลูก	ระดับปัญหา			อันดับ
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
1. พื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนของสารเคมี	2.38	0.890	น้อย	2
2. ดินขาดความอุดมสมบูรณ์	2.58	0.581	น้อย	1
3. ขาดความรู้ในการปรับปรุงดิน	2.09	0.742	น้อย	3
รวม	2.35	0.44	น้อย	

จากตารางที่ 4.23 ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านพื้นที่ในการปลูก พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านพื้นที่ในการปลูกอยู่ในระดับน้อย (2.35) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อย พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในแต่ละประเด็นอยู่ในระดับน้อยเช่นกัน โดยเรียงลำดับตามคะแนน ได้แก่ ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (2.58) ปัญหาพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนของสารเคมี (2.38) และมีปัญหาขาดความรู้ในการปรับปรุงดิน (2.09) ตามลำดับ

4.4 ปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการเตรียมดินและการปลูก

ปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการเตรียมดินและการปลูกดังแสดงในตารางที่ 4.24

ตารางที่ 4.24 ระดับปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการเตรียมดินและการปลูก

ปัญหาการเตรียมดินและการปลูก	ระดับปัญหา			อันดับ
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
1. ต้นทุนการเตรียมดิน และการปลูกสูง	3.69	0.470	มาก	1
2. ขาดแรงงานในการปลูก / การเตรียมดิน	2.35	0.652	น้อย	2
รวม	3.02	0.41	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.24 ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการเตรียมดินและการปลูก พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านการเตรียมดินและการปลูกอยู่ในระดับปานกลาง (3.02) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อย พบว่า เกษตรกรมีปัญหาต้นทุนการเตรียมดิน และการปลูกสูง (3.69) อยู่ในระดับมาก และมีปัญหาขาดแรงงานในการปลูก / การเตรียมดิน (2.35) อยู่ในระดับน้อยตามลำดับ

4.5 ปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการดูแลรักษาแปลง

ปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการดูแลรักษาแปลงแสดงในตารางที่ 4.25

ตารางที่ 4.25 ระดับปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการดูแลรักษาแปลง

ปัญหาการดูแลรักษาแปลง	ระดับปัญหา			อันดับ
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
1. มีการระบาดของโรคและแมลง	1.62	0.591	น้อยที่สุด	3
2. ราคาปุ๋ยในท้องตลาดที่สูงขึ้น	3.78	0.420	มาก	1
3. ขาดความรู้ในการใช้สารป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูข้าว	3.31	0.653	ปานกลาง	2
รวม	2.90	0.32	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.25 ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการดูแลรักษาแปลงพบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านการดูแลรักษาแปลงอยู่ในระดับปานกลาง (2.90) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อย พบว่า เกษตรกรมีปัญหาหาราคาปุ๋ยในท้องตลาดที่สูงขึ้น (3.78) อยู่ในระดับมาก มีปัญหาขาดความรู้ในการใช้สารป้องกันกำจัดโรค (3.31) อยู่ในระดับปานกลาง และมีปัญหาการระบาดของโรคและแมลง (1.62) อยู่ในระดับน้อยที่สุดตามลำดับ

4.6 ปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการเก็บเกี่ยว

ปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการเก็บเกี่ยว แสดงในตารางที่ 4.26

ตารางที่ 4.26 ระดับปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการเก็บเกี่ยว

ปัญหาการเก็บเกี่ยว	ระดับปัญหา			อันดับ
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
1. ไม่สามารถเก็บเกี่ยวในระยะที่เหมาะสมได้	2.94	0.620	ปานกลาง	2
2. ไม่มีพื้นที่ตากข้าวเพื่อลดความชื้น	3.98	0.671	มาก	1
รวม	3.46	0.48	มาก	

จากตารางที่ 4.26 ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการเก็บเกี่ยวพบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านการเก็บเกี่ยวอยู่ในระดับมาก (3.46) เมื่อพิจารณาในแต่ละ

ละประเด็นย่อย พบว่า เกษตรกรมีปัญหาไม่มีพื้นที่ตากข้าวเพื่อลดความชื้น (3.98) อยู่ในระดับมาก และมีปัญหาไม่สามารถเก็บเกี่ยวในระยะที่เหมาะสมได้ (2.94) อยู่ในระดับปานกลาง

4.7 ปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการบันทึกข้อมูล

ปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการบันทึกข้อมูลแสดงในตารางที่ 4.27

ตารางที่ 4.27 ระดับปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการบันทึกข้อมูล

ปัญหาการบันทึกข้อมูล	ระดับปัญหา			อันดับ
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
1. เขียนหนังสือไม่ค่อยเป็น	1.41	0.554	น้อยที่สุด	3
2. ไม่มีเวลาบันทึกข้อมูลมีขั้นตอนการบันทึกเยอะเกินไป	3.38	0.880	ปานกลาง	1
3. การตรวจข้อมูลของเจ้าหน้าที่ๆไม่ค่อยสม่ำเสมอ	2.21	0.791	น้อย	2
รวม	2.33	0.39	น้อย	

จากตารางที่ 4.27 ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการบันทึกข้อมูลพบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านการบันทึกข้อมูลอยู่ในระดับน้อย (2.33) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อย พบว่า เกษตรกรมีปัญหาไม่มีเวลาบันทึกข้อมูลมีขั้นตอนการบันทึกเยอะเกินไป (3.38) อยู่ในระดับปานกลาง มีปัญหาการตรวจข้อมูลของเจ้าหน้าที่ๆไม่ค่อยสม่ำเสมอ (2.21) อยู่ในระดับน้อย และมีปัญหาเขียนหนังสือไม่ค่อยเป็น (1.41) อยู่ในระดับน้อยที่สุดตามลำดับ

4.8 ปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการจำหน่าย

ปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการจำหน่ายแสดงในตารางที่ 4.28

ตารางที่ 4.28 ระดับปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการจำหน่าย

ปัญหาการจำหน่าย	ระดับปัญหา			อันดับ
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
1. การขนส่งไม่สะดวก	2.57	0.774	น้อย	4
2. ราคาข้าวที่ขายได้ต่ำกว่าราคาตลาด	3.03	0.661	ปานกลาง	3
3. ไม่มีสถานที่ในการเก็บรักษาข้าวสังข์หยด	3.71	0.790	มาก	2
4. ขาดความรู้ในการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยด	3.87	0.753	มาก	1
รวม	3.29	0.39	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.28 ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าด้านการจำหน่ายพบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาด้านการจำหน่ายอยู่ในระดับปานกลาง (3.29) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อย พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านความรู้ในการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยด (3.87) และปัญหาไม่มีสถานที่ในการเก็บรักษาข้าวสังข์หยด (3.71) อยู่ในระดับมาก มีปัญหาราคาข้าวที่ขายได้ต่ำกว่าราคาตลาด (3.03) อยู่ในระดับปานกลาง และมีปัญหาการขนส่งไม่สะดวก (2.57) อยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ

5. ความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า

ความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าประกอบด้วยภาพรวม และด้านต่าง ๆ ได้แก่ การผลิตข้าวสังข์หยด การลดต้นทุนการผลิตข้าวสังข์หยด การจัดการด้านตลาดข้าวสังข์หยด และการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยด ดังนี้

5.1 ความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าในภาพรวม

ระดับความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าในภาพรวม ดังแสดงในตารางที่ 4.29

ตารางที่ 4.29 ระดับความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า

ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า	ระดับความต้องการ			อันดับ
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
การผลิตข้าวสังข์หยด	3.76	0.200	มาก	3
การลดต้นทุนการผลิตข้าวสังข์หยด	3.84	0.221	มาก	2
การจัดการด้านตลาดข้าวสังข์หยด	3.97	0.510	มาก	1
การจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยด	3.41	0.264	มาก	4
รวม	3.75	0.16	มาก	

จากตารางที่ 4.29 ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าในภาพรวม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3.75) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า มีความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าว

สังข์หยดเพื่อการค้าในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ย ได้แก่ ด้านการจัดการด้านตลาดข้าวสังข์หยด (3.97) รองลงมา ด้านการลดต้นทุนการผลิตข้าวสังข์หยด (3.84) ด้านการผลิตข้าวสังข์หยด (3.76) และด้านการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยด (3.41) ตามลำดับ

5.2 ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยด

ระดับความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยด ดังแสดงในตารางที่ 4.30

ตารางที่ 4.30 ระดับความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยด

ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยด	ระดับความต้องการ			อันดับ
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
การคัดเลือกพื้นที่	3.54	0.730	มาก	8
การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ให้ได้มาตรฐาน	4.26	0.625	มากที่สุด	2
การเตรียมพื้นที่ปลูกข้าว	4.08	0.621	มาก	3
การปลูก/วิธีการปลูก	4.05	0.613	มาก	4
การจัดการควบคุมความอุดมสมบูรณ์ของดิน	3.92	0.660	มาก	6
การควบคุมวัชพืช	3.23	0.772	ปานกลาง	10
การปลูกพืชหมุนเวียน	3.74	0.774	มาก	7
การป้องกันกำจัดโรค แมลงและศัตรูพืช	3.99	0.580	มาก	5
การจัดการน้ำ	4.28	0.621	มากที่สุด	1
การเก็บเกี่ยว/การนวด	2.86	0.690	ปานกลาง	11
การเก็บรักษาข้าวเปลือก	3.41	0.731	มาก	9
รวม	3.76	0.20	มาก	

จากตารางที่ 4.30 ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยด พบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3.76) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า มีความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดในระดับมากที่สุด ในประเด็น การจัดการน้ำ (4.28) และประเด็น การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ให้ได้มาตรฐาน (4.26) มีความต้องการส่งเสริมในระดับมากในประเด็นต่าง ๆ โดยเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ย ได้แก่ ประเด็น การเตรียมพื้นที่ปลูกข้าว (4.08) ประเด็น การปลูก/วิธีการปลูก (4.05) ประเด็น การป้องกัน

กำจัดโรค แมลงและศัตรูพืช (3.99) ประเด็น การจัดการควบคุมความอุดมสมบูรณ์ของดิน (3.92) ประเด็น การปลูกพืชหมุนเวียน (3.74) ประเด็น การคัดเลือกพื้นที่ (3.54) และประเด็น การเก็บรักษาข้าวเปลือก (3.41) มีความต้องการส่งเสริมในระดับปานกลาง กับประเด็น การควบคุมวัชพืช (3.23) และประเด็น การเก็บเกี่ยว/การนวด (2.86) ตามลำดับ

5.3 ความต้องการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวสังข์หยด

ระดับความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับความต้องการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวสังข์หยด ดังแสดงในตารางที่ 4.31

ตารางที่ 4.31 ระดับความต้องการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวสังข์หยด

ความต้องการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวสังข์หยด	ระดับความต้องการ			อันดับ
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
การเปลี่ยนแปลงแนวคิดและพฤติกรรม	4.65	0.481	มากที่สุด	1
การเปลี่ยนแปลงระบบและวิธีการผลิต	4.11	0.600	มาก	2
การจัดการเมล็ดพันธุ์ในปริมาณที่เหมาะสม	4.01	0.624	มาก	4
การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน	4.06	0.651	มาก	3
การปรับปรุงดิน	3.54	0.790	มาก	6
การบริหารศัตรูพืชแบบผสมผสาน	3.33	0.594	ปานกลาง	8
การจัดการก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว	3.66	0.623	มาก	5
การทำบัญชีฟาร์ม	3.39	0.790	ปานกลาง	7
รวม	3.84	0.22	มาก	

จากตารางที่ 4.31 ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวสังข์หยดพบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวสังข์หยดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3.84) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า มีความต้องการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวสังข์หยดในระดับมากที่สุดในการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและพฤติกรรม (4.65) มีความต้องการส่งเสริมในระดับมากในประเด็นต่าง ๆ โดยเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ย ได้แก่ ประเด็น การเปลี่ยนแปลงระบบและวิธีการผลิต (4.11) ประเด็น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน (4.06) ประเด็น การจัดการเมล็ดพันธุ์ในปริมาณที่เหมาะสม (4.01) ประเด็น การจัดการก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว (3.66) และประเด็น การปรับปรุงดิน (3.54) มีความต้องการส่งเสริมในระดับปาน

กลาง กับประเด็น การทำบัญชีฟาร์ม (3.39) และประเด็น การบริหารศัตรูพืชแบบผสมผสาน (3.33) ตามลำดับ

5.4 ความต้องการส่งเสริมการจัดการด้านตลาดข้าวสังข์หยด

ระดับความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับความต้องการส่งเสริมการจัดการด้านตลาดข้าวสังข์หยด ดังแสดงในตารางที่ 4.32

ตารางที่ 4.32 ระดับความต้องการส่งเสริมการจัดการด้านตลาดข้าวสังข์หยด

ความต้องการส่งเสริมการจัดการด้านตลาดข้าวสังข์หยด	ระดับความต้องการ			อันดับ
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
การผลิตข้าวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและบริโภค	4.41	0.624	มากที่สุด	1
การเก็บไว้บริโภคเองในครัวเรือน	3.52	0.770	มาก	2
รวม	3.97	0.51	มาก	

จากตารางที่ 4.32 ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการส่งเสริมการจัดการด้านตลาดข้าวสังข์หยดพบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการจัดการด้านตลาดข้าวสังข์หยดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3.97) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า มีความต้องการส่งเสริมการจัดการด้านตลาดข้าวสังข์หยดในระดับมากที่สุด ในประเด็น การผลิตข้าวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และบริโภค (4.41) และมีความต้องการส่งเสริมในระดับมากในประเด็นการเก็บไว้บริโภคเองในครัวเรือน (3.52) ตามลำดับ

5.5 ความต้องการส่งเสริมการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยด

ระดับความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับความต้องการส่งเสริมการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยด ดังแสดงในตารางที่ 4.33

ตารางที่ 4.33 ระดับความต้องการส่งเสริมการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยด

ความต้องการส่งเสริมการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยด	ระดับความต้องการ			อันดับ
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
การวางแผนจำหน่ายผลผลิตล่วงหน้า	3.79	0.570	มาก	3
การจำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อที่ไร่นา	3.82	0.614	มาก	2
การจำหน่ายให้กับโรงสีข้าวและพ่อค้าคนกลางในชุมชน	3.60	0.663	มาก	4
การจำหน่ายให้กับวิสาหกิจชุมชน	2.33	0.880	น้อย	5
การตลาดข้าวสังข์หยด	4.73	0.454	มากที่สุด	1
การแปรรูปข้าวสังข์หยด	2.18	0.741	น้อย	6
รวม	3.41	0.26	มาก	

จากตารางที่ 4.33 ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการส่งเสริมการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยดพบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3.41) เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า มีความต้องการส่งเสริมการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยดในระดับมากที่สุดในประเด็น การตลาดข้าวสังข์หยด (4.73) มีความต้องการส่งเสริมในระดับมากในประเด็นต่าง ๆ โดยเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ย ได้แก่ ประเด็น การจำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อที่ไร่นา (3.82) ประเด็น การวางแผนจำหน่ายผลผลิตล่วงหน้า (3.79) และประเด็น การจำหน่ายให้กับโรงสีข้าวและพ่อค้าคนกลางในชุมชน (3.60) มีความต้องการส่งเสริมในระดับน้อย กับประเด็น การจำหน่ายให้กับวิสาหกิจชุมชน (2.33) และประเด็น การแปรรูปข้าวสังข์หยด (2.18) ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลสรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะจากการศึกษา เรื่อง การผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าของเกษตรกรในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง โดยนำเสนอ ในประเด็นต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้

1. สรุปการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าของเกษตรกรในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทางสังคม และสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยด ในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง 2) เพื่อศึกษาสภาพการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ปีการผลิต 2561/2562 3) เพื่อศึกษาในการปฏิบัติการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรเพื่อการผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง 4) ศึกษาปัญหาของเกษตรกรในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า และ 5) ศึกษาความต้องการของเกษตรกรในการรับการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า ในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ทำการศึกษากับประชากร ที่เป็นเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดซึ่งขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ปีการผลิต 2561/2562 จำนวน 998 ครัวเรือน สุ่มตัวอย่างอย่างง่ายได้จำนวนตัวอย่าง 170 ตัวอย่าง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผ่านการทดสอบความเชื่อมั่น และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกรเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 59.01 ปี มีการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษามากที่สุด เกษตรกรผู้ปลูกข้าวส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเกษตรกร โดยกลุ่ม/สถาบันทางการเกษตรที่เกษตรกรเป็นสมาชิกมากที่สุด คือ กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. รองลงมา กลุ่มออมทรัพย์/กองทุนหมู่บ้าน เกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.29 คน เกษตรกรทั้งหมดประกอบอาชีพทำนา มีอาชีพนอกภาคการเกษตร เป็นอาชีพรับจ้าง มากที่สุดมีรายได้ของครัวเรือนรวมเฉลี่ย 127,406.17 บาท รายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 48,275.88 บาทต่อปี รายได้จากนอกภาค

การเกษตรเฉลี่ย 79,130.29 บาทต่อปี รายจ่ายภาคการเกษตรเฉลี่ย 24,714.23 บาท เกษตรกรมีต้นทุนในการทำนาเฉลี่ย 14,417.24 บาทต่อปี ต้นทุนในภาคเกษตรอื่น ๆ เฉลี่ย 10,357.93 บาทต่อปี เกษตรกรมีขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 12.68 ไร่ ส่วนใหญ่มากกว่า 13 ไร่ เกษตรกรทั้งหมดมีที่ดินที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ มีขนาดที่ดินที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เฉลี่ย 10.53 ไร่ ส่วนขนาดที่ดินที่เป็นพื้นที่เช่าเฉลี่ย 7.53 ไร่ ขนาดที่ดินที่เป็นพื้นที่บุคคลอื่นให้ทำกินเฉลี่ย 3.71 ไร่ เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกข้าวสังข์หยดเฉลี่ย 4.24 ไร่ และมีแรงงานในการผลิตข้าวสังข์หยดเฉลี่ย 1.82 คน

1.2 สภาพทั่วไปของการผลิตและการจำหน่ายข้าวสังข์หยดของเกษตรกร

1.2.1 สภาพทั่วไปของการผลิต เกษตรกรมีการปลูกข้าวสังข์หยดด้วยการหว่านน้ำ ตมใช้แทรกเตอร์ในการเตรียมดิน มีการเก็บเมล็ดไว้ทำพันธุ์เอง อาศัยน้ำฝนอย่างเดียวในการผลิตข้าวสังข์หยด เกษตรกรทั้งหมดมีการใช้ปุ๋ยในการบำรุงข้าวสังข์หยด โดยใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์มากที่สุด ส่วนใหญ่ไม่มีการกำจัดวัชพืช ไม่มีการกำจัดโรคและแมลง และไม่มีการควบคุมการออกรวงของข้าวสังข์หยด ส่วนใหญ่มีการจ้างรถเกี่ยว/นวดข้าว

1.2.2 ภาวะหนี้สินและแหล่งเงินกู้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยด เกษตรกรมากกว่าครึ่งมีหนี้สินเพื่อนำมาใช้ในการลงทุนในการทำนาข้าวสังข์หยด โดยกู้จากสหกรณ์การเกษตรมากที่สุด รองลงมากู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

1.2.3 ต้นทุน ผลผลิต และรายได้จากการขายข้าวสังข์หยดในรอบปีการเพาะปลูก 2561/2562 เกษตรกรมีต้นทุนรวมในการปลูกข้าวสังข์หยดเฉลี่ย 3,171.92 บาท โดยเป็นต้นทุนเกี่ยวกับปุ๋ยเคมีมากที่สุด เฉลี่ย 1,818.0 บาทต่อไร่ เป็นต้นทุนด้านค่าแรงงาน เฉลี่ย 1,325.94 บาทต่อไร่ ค่าเมล็ดพันธุ์ เฉลี่ย 1,012.60 บาทต่อไร่ค่าปุ๋ยอินทรีย์เฉลี่ย 501.18 บาทต่อไร่ ค่าสารกำจัดศัตรูพืชและวัชพืชเฉลี่ย 392.10 บาท และค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เฉลี่ย 3171.92 บาท ตามลำดับ ผลผลิตข้าวของเกษตรกรในปีการเพาะปลูก 2561/2562 เฉลี่ย 1,965.90 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 30,882.41 บาทต่อปี

1.2.4 การเป็นสมาชิกกลุ่มการปลูกข้าวสังข์หยดหรือการแปรรูปข้าวสังข์หยด เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มในการปลูกข้าวสังข์หยดหรือการแปรรูปข้าวสังข์หยด มีเพียงบางส่วนได้เข้าร่วมกลุ่มในการปลูกข้าวสังข์หยดหรือการแปรรูปข้าวสังข์หยด โดยเข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชมรมสี่แฉ่งปัญญาพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน มากที่สุด รองลงมาเข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านเขากลาง เกษตรกรเห็นว่าการได้เข้าร่วมกลุ่มหรือกลุ่มในการปลูกข้าวสังข์หยดมีข้อดีเป็นการเพิ่มมูลค่าข้าวสังข์หยด รองลงมาเห็นว่าข้อดีจากการมีเงินปันผลจากการเข้าร่วมกลุ่ม

1.2.5 การได้รับการสนับสนุนในการผลิตข้าวสังข์หยดจากหน่วยงานภาครัฐ

เกี่ยวกับการสนับสนุนในการผลิตข้าวสังข์หยดโดยหน่วยงานภาครัฐเกษตรกรเห็นว่าภาครัฐให้การสนับสนุนการให้ข้อมูลแหล่งความรู้ในการผลิตข้าวสังข์หยดมากที่สุด รองลงมาการสนับสนุนเกี่ยวกับด้านเมล็ดพันธุ์ สนับสนุนด้านแหล่งเงินทุน และเมล็ดพันธุ์ปอเทือง ตามลำดับ

1.2.6 การจัดการผลผลิตและแปรรูปข้าวสังข์หยด

ในการจัดการผลผลิตนั้น เกษตรกรส่วนใหญ่ขายเป็นข้าวเปลือก รองลงมาเก็บไว้ทำพันธุ์ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการแปรรูปข้าวสังข์หยด มีการแปรรูปเพียงส่วนน้อย โดยรูปแบบของการแปรรูปข้าวสังข์หยดเป็นลักษณะของข้าวกล้องมากที่สุด รองลงมาแปรรูปเป็นข้าวซ้อมมือ

1.2.7 การจำหน่ายผลผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่การจำหน่ายข้าวเปลือกของข้าวสังข์หยด โดยลักษณะการจำหน่ายข้าวเปลือกข้าวสังข์หยดนั้น ส่วนใหญ่ขายข้าวเปลือกสด ซึ่งการขายข้าวภายในชุมชน เป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าข้าวสังข์หยดมากที่สุด ได้รับราคาข้าวเปลือกสดปี 2561/2562 เฉลี่ย 12,883.10 บาทต่อตัน และราคาข้าวเปลือกแห้งปี 2561/2562 เฉลี่ย 20,000.13 บาทต่อตัน ราคาข้าวส่วนใหญ่พ่อค้าที่มารับซื้อเป็นผู้กำหนดราคาซื้อขาย เกษตรกรจะได้รับชำระในขณะที่ขายข้าว การขนส่งข้าวสังข์หยดของเกษตรกรส่วนใหญ่ผู้ซื้อมารับเองรูปแบบการจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยวข้าวสังข์หยดส่วนใหญ่เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตทันที เกษตรกรได้รับการสนับสนุนการพัฒนาการแปรรูปข้าวสังข์หยดรองลงมาได้รับการสนับสนุนการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดให้ได้มาตรฐานสำหรับเหตุผลในการเลือกพ่อค้าเพื่อขายข้าวเปลือกสังข์หยด เกษตรกรให้ความสำคัญกับความตรงต่อเวลาของพ่อค้าอยู่ในระดับมาก และให้ความสำคัญในระดับปานกลางกับประเด็นต่าง ๆ เรียงตามลำดับ ได้แก่ ความสะดวกที่ได้รับจากพ่อค้าพ่อค้าที่มีปริมาณการซื้อจำนวนมากความน่าเชื่อถือของพ่อค้าการมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีของพ่อค้าและให้ความสำคัญในระดับน้อย กับประเด็นความคุ้นเคยที่มีต่อพ่อค้า

1.3 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า

ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าทั้งในภาพรวมและรายด้าน พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเป็นบางครั้ง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเป็นบางครั้งเกือบทุกด้าน ยกเว้น ด้านพื้นที่ปลูกและด้านการบันทึกข้อมูล พบว่าเกษตรกรไม่เคยมีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สำหรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเป็นบางครั้งในแต่ละด้านเรียงตามลำดับคะแนน ได้แก่ ด้านการขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมข้าวเปลือก ด้านการจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ด้านการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ด้านการคัดเลือกพื้นที่ และด้านแหล่งน้ำ ตามลำดับ

1.4 ปัญหาและความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า

1.4.1 ปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าเกษตรกร มีปัญหาการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านแหล่งน้ำและการเก็บเกี่ยว มีปัญหาอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านการเตรียมดินและการปลูก และด้านการดูแลรักษาแปลง มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านพื้นที่ในการปลูก และด้านการบันทึกข้อมูล มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

1.4.2 ความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า มีความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ย ได้แก่ ด้านการจัดการด้านตลาดข้าวสังข์หยด รองลงมา ด้านการลดต้นทุนการผลิตข้าวสังข์หยด ด้านการผลิตข้าวสังข์หยด และด้านการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยดตามลำดับ

2. การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

2.1 สภาพทางสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยด

จากผลการศึกษาครั้ง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย ที่มีขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรไม่เกิน 50 ไร่ (คณะกรรมการสรรหาสมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562: คือมีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 12.68 ไร่ โดยเป็นการถือครองของตนเอง มีการเช่าพื้นที่ทำเกษตรค่อนข้างน้อย และเป็นเกษตรกรที่ยังอยู่ในวัยแรงงาน (ศูนย์ข้อมูลแรงงานแห่งชาติ กระทรวงแรงงาน, 2562) คือ มีอายุเฉลี่ย 59.10 ปี ทั้งหมดประกอบอาชีพทำนา มีการพึ่งพาเงินทุนทางการเกษตรจากสถาบันการเงินของรัฐ หรือ ธ.ก.ส. เป็นหลัก และสามารถที่จะผลิตผลผลิตทางการเกษตรโดยเฉพาะข้าวสังข์หยด ให้มีรายได้ที่สูงกว่าค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นได้

2.2 สภาพการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าของเกษตรกร ในปีการผลิต 2561/2562

จากผลการศึกษาสภาพทั่วไปของการผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกร ซึ่งมีพื้นที่ปลูกข้าวสังข์หยดเฉลี่ย 4.24 ไร่ใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรเพื่อช่วยลดแรงงานการทำนา ทั้งในการเตรียมพื้นที่และการเก็บเกี่ยวในการจัดการนั้น เกษตรกรผลิตข้าวสังข์หยดโดยไม่อิงอาศัยการใช้สารเคมี เช่น ไม่มีการกำจัดวัชพืช ไม่มีการกำจัดโรคและแมลง และไม่มีการควบคุมการออกทรง

ของข้าวสังข์หยดซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พนิตพิมพ์ สิทธิศักดิ์ พัชร ชุมทอง และนครศร รั้งควัต (2557) ที่ได้ศึกษาการผลิตและการตลาดข้าวสังข์หยดของเกษตรกรในจังหวัดพัทลุง ซึ่งการศึกษาดังกล่าวได้เสนอแนะให้การผลิตข้าวสังข์หยด ควรส่งเสริมให้มีการปลูกแบบเกษตร อินทรีย์ เพื่อลดต้นทุนการผลิตและยังเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

สำหรับต้นทุน ผลผลิต และรายได้จากการขายข้าวสังข์หยดในรอบปีการเพาะปลูก 2561/2562 เกษตรกรมีต้นทุนรวมในการปลูกข้าวสังข์หยดเฉลี่ย 4,319.90 บาท โดยเป็นต้นทุน เกี่ยวกับปุ๋ยเคมีมากที่สุด รองลงมาเป็นต้นทุนด้านค่าแรงงาน ซึ่งแตกต่างจากต้นทุนการผลิตของ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงปีการเพาะปลูก 2549/50 ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เขต 9 (2552) พบว่า ต้นทุนรวม 2,456.99 บาท/ไร่ โดยมีต้นทุนค่าแรง เป็นต้นทุนที่มากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะราคาปัจจัยการผลิต เช่น ค่าปุ๋ย อาจมีราคาเพิ่มขึ้น

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยดส่วนใหญ่ขายข้าวเปลือกให้กับพ่อค้าคนกลาง ซึ่งซื้อ ข้าวทันทีหลังจากมีการเก็บเกี่ยว พ่อค้ามีความตรงต่อเวลา และสร้างความสะดวกในเกษตรกร และ เหลือข้าวบางส่วนไว้ทำพันธุ์ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มในการปลูกข้าวสังข์หยดหรือ การแปรรูปข้าวสังข์หยด ซึ่งมีข้อดีเป็นการเพิ่มมูลค่าข้าวสังข์หยดและสอดคล้องกับข้อมูลการ ส่งเสริมสนับสนุนของภาครัฐที่สนับสนุนในด้านการผลิตเป็นส่วนใหญ่ แต่ไม่ได้ส่งเสริมการร่วม กลุ่มมากเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะจากการศึกษาของพนิตพิมพ์ สิทธิศักดิ์ พัชร ชุมทอง และนครศร รั้งควัต (2557) ที่กล่าวว่า ควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มหรือร่วมกันจัดตั้ง สหกรณ์กลุ่มผู้ผลิตข้าวสังข์หยด เพื่อเพิ่มอำนาจ การต่อรองทางการตลาด เพิ่มช่องทางการจำหน่าย ผลผลิต ร่วมกันจัดหาปัจจัยการผลิตต้นทุนต่ำร่วมกัน ในกลุ่มสมาชิก ตลอดจนง่ายต่อการขอรับการ สนับสนุน และส่งเสริมจากภาครัฐอีกด้วย

2.3 การปฏิบัติการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรเพื่อการผลิตข้าวสังข์หยด

ผลการศึกษาระดับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า ซึ่งในภาพรวมเกษตรกรมีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเป็นบางครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับบดินี จาริก ภากร (2549) ที่ได้กล่าวถึงแนวทางในการทำเกษตรกรรม เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพที่ดี ตรงตาม มาตรฐานที่กำหนด ได้ผลผลิตสูง มีความคุ้มค่าในด้านการลงทุน และกระบวนการผลิตจะต้อง ปลอดภัยต่อผู้ผลิตและบริโภค มีการใช้ทรัพยากรที่เกิดประโยชน์สูงสุด มีความยั่งยืนทางการเกษตร และไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ตาม มีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในบางด้าน อันได้แก่ ด้านพื้นที่ปลูก และด้านการบันทึกข้อมูล พบว่าเกษตรกรไม่เคยมีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในด้านดังกล่าว ทั้งนี้เป็นเพราะเกษตรกรยังคงมีการใช้ปุ๋ยเคมีในการผลิต ซึ่งทำให้พื้นที่นาข้าวอาจเกิดการตกค้าง

หรือปนเปื้อนในข้าวขึ้นได้ ส่วนในด้านการบันทึกข้อมูลนั้น เกษตรกรไม่ได้มีการจดบันทึกข้อมูล การปฏิบัติและการจัดการในทุกขั้นตอนการปลูก อาจสืบเนื่องจากความเคยชิน และเกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาแค่ระดับประถมศึกษา ไม่สะดวกที่จะทำการจดบันทึกข้อมูล ขณะเดียวกันผลผลิตที่ออกมาส่วนใหญ่จะขายให้กับพ่อค้าทันทีหลังจากการเก็บเกี่ยว จึงไม่มีการเก็บรักษา ไม่จำเป็นต้องจดข้อมูลการเก็บรักษา และการขนย้ายต่าง ๆ

2.4 ปัญหาของเกษตรกรในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า

จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีปัญหาการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าในด้านแหล่งน้ำ และการเก็บเกี่ยว มากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะเกษตรกรอาศัยแค่แหล่งน้ำในการผลิตแค่แหล่งเดียว และขาดการจัดการน้ำที่เป็นระบบ สอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เขต 9 (2550) ได้ทำการศึกษาผลตอบแทนและ โครงสร้างการตลาดข้าวสังข์หยด ปีการเพาะปลูก 2549/50 ซึ่งพบปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกร คือ เกษตรกรประสบปัญหาเรื่องน้ำ เป็นปัญหาที่พบมากที่สุด ในขณะที่ปัญหาของการเก็บเกี่ยว เกษตรกรประสบกับการไม่มีพื้นที่ตากข้าวเพื่อลดความชื้น ทำให้ต้องขายข้าวในทันทีที่เก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวเสร็จ ทำให้ได้ราคาน้อยลง เพราะความชื้นของข้าวสูง

2.5 ความต้องการของเกษตรกรในการรับการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า ในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

จากผลการศึกษาความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าซึ่งพบว่า เกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการจัดการด้านตลาดข้าวสังข์หยด ซึ่งเกษตรกรต้องการให้มีการส่งเสริมการผลิตข้าวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และบริ โภคซึ่งสอดคล้องกับ อมรรัตน์ ถนอมแก้ว และคณะ (2559) กล่าวว่า การสร้างอำนาจการต่อรองกับตลาด ลดปัญหาราคาข้าวเปลือกตกต่ำที่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง โดยเพิ่มมูลค่าข้าวสังข์หยดให้เป็นสินค้าประจำท้องถิ่นของจังหวัดพัทลุง มีการวางแผนจัดการดำเนินการโดยประเด็นการตลาดนั้นต้องมีการเชื่อมโยงตลาด มีภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม เช่น กลุ่มเซ็นทรัล จำกัด โดยมูลนิธิเต็ยงจิราวัฒน์สนับสนุนงบประมาณในการสร้าง “โรงสีข้าว” นอกจากนั้นยังรับซื้อผลผลิตให้ราคาสูงกว่าท้องตลาด นำมาขายยัง “GI Corner” ในเซ็ลทรัลฟู้ดฮอลล์ และ ท็อปส์ กว่า 100 สาขาทั่วประเทศ เป็นต้น

ด้านการลดต้นทุนการผลิตข้าวสังข์หยด เกษตรกรต้องการให้มีการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและพฤติกรรม และการเปลี่ยนแปลงระบบและวิธีการผลิตเนื่องจากเกษตรกรยังมีการผลิตแบบอาศัยปัจจัยการผลิตช่วยเร่งการผลิตให้ได้ผลผลิตมากขึ้น ซึ่งในระยะยาวส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการผลิตที่ลดลง และยังส่งผลต่อตัวเกษตรกรเองในแง่สุขภาพ และผลผลิต

ดังกล่าวยังส่งไปยังผู้บริโภครที่ได้อบริโภคข้าว ที่มีการปนเปื้อน ประกอบกับข้าวสังข์หยด ซึ่งได้รับการประกาศจากกรมทรัพย์สินทางปัญญา (2558) ให้เป็นข้าวภายใต้ระบบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่จังหวัดพัทลุงเท่านั้น ทำให้โอกาสของการผลิตและจำหน่ายข้าวดังกล่าวมีมากขึ้น แต่เกษตรกรต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ระบบ และวิธีการผลิตตามหลักภายใต้ระบบดังกล่าว ซึ่งอาจมีต้นทุนเพิ่มขึ้นบ้าง แต่ระยะยาวจะสร้างประสิทธิภาพในการผลิตให้แก่เกษตรกรมากยิ่งขึ้น ดังการศึกษาของมณฑิรา อุบลเลิศกุล (2555) ศึกษาประสิทธิภาพการผลิตข้าวสังข์หยดภายใต้ระบบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พบว่า เกษตรกรที่ปลูกข้าวสังข์หยด GI มีต้นทุนสูงกว่าเกษตรกรที่ปลูกข้าวสังข์หยดที่ไม่ได้ GI เท่ากับ 344.69 บาทต่อไร่ และเกษตรกรที่ปลูกข้าวสังข์หยด GI มีกำไรสูงกว่าเกษตรกรที่ปลูกข้าวสังข์หยดที่ไม่ได้ GI เท่ากับ 830.23 บาทต่อไร่ สำหรับการวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางเทคนิค พบว่าการผลิตข้าวสังข์หยด GI มีประสิทธิภาพทางเทคนิคมากกว่าการผลิตข้าวสังข์หยดที่ไม่ได้ GI ส่วนประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ พบว่า การใช้ปัจจัยเมล็ดพันธุ์และปุ๋ยเคมีในการผลิตข้าวสังข์หยดที่ไม่ได้ GI มีประสิทธิภาพมากกว่า การผลิตข้าวสังข์หยด GI ส่วนการใช้ปัจจัยแรงงานในการผลิตข้าวสังข์หยด GI มีประสิทธิภาพมากกว่า การผลิตข้าวสังข์หยดที่ไม่ได้ GI

ขณะเดียวกันความต้องการของเกษตรกรด้านการผลิตข้าวสังข์หยดนั้น สิ่งที่เกษตรกรต้องการการสนับสนุนมากที่สุด คือ การจัดการน้ำเพื่อการผลิตข้าว และการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ให้ได้มาตรฐาน

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา มีข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากการศึกษาและข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

ผลการศึกษาครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะสำหรับผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ดังนี้

3.1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับเกษตรกร

เกษตรกรควรมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการผลิต เพื่อช่วยในการลดต้นทุนการผลิตในระยะยาว และได้ผลผลิตที่ตรงความต้องการของตลาด ได้แก่

1) การจัดการระบบการบันทึกข้อมูล หันมาให้ความสำคัญกับการจดบันทึกข้อมูลการผลิตทั้งระบบ เกษตรกรจะได้เห็นข้อมูลการผลิต เพื่อพิจารณาจัดการลดต้นทุนในส่วนที่ไม่จำเป็น

2) เข้าร่วมกับการรวมกลุ่มของเกษตรกรในพื้นที่เพื่อการผลิตและการตลาด จะช่วยในการต่อรองเรื่องราคาข้าว และช่วยส่งเสริมการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าข้าว นอกจากนี้ช่วยให้เกษตรกรได้มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการผลิตข้าว

3.1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับภาครัฐ

ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรให้การช่วยเหลือเพื่อแก้ไขปัญหา ส่งเสริมและสนับสนุน ดังนี้

1) ระบบการผลิต

(1) การบริหารจัดการน้ำที่เป็นระบบ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำในการผลิต

(2) การให้ความรู้แก่เกษตรกรในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิตที่ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยทั้งต่อตัวเกษตรกรและผู้บริโภค และช่วยในการลดต้นทุนการผลิต เช่น การผลิตภายใต้ระบบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เป็นต้น

(3) ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อการผลิตให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ที่มีการผลิตข้าวสังข์หยด

2) ระบบการตลาด

(1) ส่งเสริมการรวมกลุ่มการแปรรูปข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า

(2) ส่งเสริมระบบข้อมูลการตลาด ช่องทางการตลาด ให้แก่เกษตรกรผ่านสถาบันเกษตรกร

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีการปลูกข้าวสังข์หยดหรือศึกษาในพืชเกษตรชนิดอื่น ๆ ที่มีความสำคัญกับพื้นที่นั้น ๆ นอกจากนั้น ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ เพื่อให้เห็นข้อมูลความแตกต่างในการผลิตข้าวสังข์หยด จะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงการผลิตของพื้นที่นั้น ๆ อย่างเหมาะสมต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2532). กรณีบ้านคลองถั่ว ตำบลเขาพระ อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา. *วิทยาสารเกษตรศาสตร์* สาขาสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- กรมการข้าว. (2561). *โครงสร้างตลาดข้าวสังข์หยด*. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2561, จาก <http://kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2010/9827/1/391266.pdf>.
- กรมการข้าว. (2562) *ยุทธศาสตร์ข้าวไทยด้านการผลิตฉบับที่ 3 ปี (2558-2562)* สืบค้นเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2562 จาก <https://www.ryt9.com/s/prg/2077613>
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (2558). *ประกาศโฆษณาการแก้ไขทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง*. กรุงเทพฯ: กระทรวงพาณิชย์.
- กรมวิชาการเกษตร. (2550). *ระบบรองรับโรงงานผลิตสินค้าเกษตร*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กรมวิชาการเกษตร. (2561). *มาตรฐานข้าวสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2561, จาก <https://www.thairicedb.com/standard-detail.php?id=4>.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2549). *บทบาทและภารกิจของสำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขต*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2560) *ระบบสารสนเทศการผลิตทางด้านเกษตร*. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2562 จาก <http://production2.doae.go.th>
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2555). *เอกสารประกอบการบรรยายโครงการพัฒนาการเกษตรตามแนวทฤษฎี*. กรุงเทพฯ.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2561). *แผนพัฒนาส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการเกษตร.
- ข้าวสังข์หยดพัทลุง. ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง. (2561) สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2561, จาก <http://ptl.brrd.in.th>.
- คณะกรรมการสรรหาสมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *รายละเอียดของเกษตรกรรายย่อย*. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2562, จาก www.nesac.go.th/selection03/pdf/selection03_declare520108.

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (2561). เศรษฐศาสตร์จุลภาคเบื้องต้น. สืบค้นเมื่อ วันที่ 9 พฤศจิกายน 2561, จาก <http://elearning2.utcc.ac.th/officialtcu/econtent/ec922/doc5.pdf>.

เจริญ ทาระเบียบ (2555). ศึกษาการใช้วัชพืชในเขตพื้นที่ไร่เลื่อนลอยเพื่อเป็นวัสดุเพาะเห็ดชนิดต่างๆ. ศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงราย สถาบันวิจัยพืชสวนศูนย์เครื่องจักรกลการเกษตรแห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชูเกียรติ รักซ้อน. (2552). หลักการส่งเสริมการเกษตร. หลักการส่งเสริมการเกษตรทั่วไป. บรรณาธิการโดย ชัชวีร์ นฤทุม. นครปฐม : โรงพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมและฝึกอบรมการเกษตรแห่งชาติ กำแพงแสน.

ฑูรย์ศิริรักษ์. (2561). วิธีการหุง. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2561, จาก <http://www.gotoknow.org/blogs/posts/389668>.

ดวงกมล เริ่มตระกูล. (2555). การยอมรับเทคโนโลยีการลดต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกร ในหมู่บ้านชุมชนต้นแบบอำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.

ดิเรก ฤกษ์ห่อราย. (2524). การส่งเสริมการเกษตร: หลักและวิธีการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยพัฒนาพานิชย์.

ทำนอง สิงคาลวนิช. (2555). ความหมาย ปรัชญา นโยบายและวัตถุประสงค์ ของการส่งเสริมการเกษตร. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.

ธงชัย เสาศาма. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ของเกษตรกรในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม.(การค้นคว้าอิสระปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ธราวีย์คำห่อราย. (2555). การผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอมือง จังหวัดศรีสะเกษ. (การค้นคว้าอิสระปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

นลินี จาริกภากร. (2549). การใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรและพืชท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาเกษตรยั่งยืนในเขตภาคใต้ตอนล่าง. (พิมพ์ครั้งที่ 1) . สงขลา: กลุ่มพัฒนาการตรวจสอบพืชและปัจจัยการผลิต สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 8 (สงขลา) กรมวิชาการเกษตร.

นิตยสารเพื่อสุขภาพ ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง .(2562) จาก สืบค้นเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน

2562 จาก <https://amprohealth.com/magazine/sangyod-rice/>

บุญชม ศรีสะอาด. (2542). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สุวีริยา.

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2556). *ส่งเสริมการเกษตร*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

ประถม ทองเซอร์ (2553). *ความต้องการความรู้เกี่ยวกับการผลิตพืชผักตามการเกษตรที่เหมาะสมของเกษตรกรศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งเริง จังหวัดเชียงใหม่*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ปรีชา นาจรูญ. (2555). *การใช้เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตข้าวของเกษตรกร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์*. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ครั้งที่ 2.

ปัญญา บุญชู. (2555). *การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและการยอมรับวิทยาการแผ่นดินใหม่ในการทำนาปีของชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในหมู่บ้านยากจนในจังหวัดสงขลา*

ปัญญา หิรัญศรีศรี. (2559). *ความรู้พื้นฐานการส่งเสริมการเกษตร*. กรุงเทพมหานคร : สารมวลชน

ปัฐภากร สร้อยสูงเนิน. (2557). *การผลิตข้าวและความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ทำนา ในตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.

ปิยะนันท์ สุวรรณปิงคำ (2552) *การใช้การเกษตรดีที่เหมาะสม ในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่/เชียงใหม่.

พงศ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2560). *แนวคิดและหลักการส่งเสริมการเกษตร. ในเอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร (หน่วยที่3)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พนิตพิมพ์ สิทธิศักดิ์ พัชร ชุมทอง และนครเศ รังควัด. (2557). *การผลิตและการตลาดข้าวสังข์หยดของเกษตรกรในจังหวัดพัทลุง*. *วารสารแก่นเกษตร*, 42 (ฉบับพิเศษ)

ไพรวัดณ์ ชูใหม่. (2561). *โครงการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดพัทลุง ปี 2560*. สำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง กรมส่งเสริมการเกษตร.

- มณฑิรา อุบลเลิศกุล. (2555). ประสิทธิภาพการผลิตข้าวสังข์หยดภายใต้ระบบสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มูลนิธิข้าวไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. (2555). *กว่าข้าวจะเรียงเม็ด*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ต้นเงินการพิมพ์.
- วชิรวัชร งามละม่อม. (2558). *ทฤษฎีการมีส่วนร่วม*. สถาบันวิชาการไทยวิจัยพัฒนาการจัดการ TRDM: ปทุมธานี.
- วรินทร์ ปัญญาสม (2557: 7) *เอกสารประกอบการสอนรายวิชา สมการเชิงอนุพันธ์สามัญ*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- วรินทร์ ปัญญาสม. (2557). การผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับข้าวของเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 5.
- วิจิตร อวาทกุล. (2555). *หลักการส่งเสริมการเกษตร*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วีระศักดิ์ คงฤทธิ์ และสุวัจน์ เพชรรัตน์. (2559). ต้นทุนการผลิตและวิธีการตลาดข้าวของภาคใต้. *วารสารหาดใหญ่วิชาการ*, 14(2) ก.ค. - ธ.ค. 2559.
- ศูนย์ข้อมูลแรงงานแห่งชาติ กระทรวงแรงงาน. (2562). *สถิติวัยแรงงาน*. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2562, จาก <http://nlic.mol.go.th/content>.
- ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง. (2561). *เมล็ดพันธุ์ข้าวพัทลุง*. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2562, จาก http://ptl-rrc.ricethailand.go.th/market_rice.html.
- ด้วงวาล กันธิมา. (2552). *การยอมรับระบบการจัดการคุณภาพข้าวโดยวิธีการของเกษตรกรที่เหมาะสม (GAP) ของสมาชิกกลุ่มศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร*. ปัญหาพิเศษ. วท.ม. (เกษตรศาสตร์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สารานุกรมภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย - ภูมิปัญญาข้าวไทย จัดทำโดย สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน).

- สำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง. (2561). *สภาพทั่วไปของจังหวัดพัทลุง*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2561, จาก <http://phatthalung.doae.go.th>.
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพัทลุง. *โรงสีที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้สีข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง*. พัทลุง : สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2562, จาก <http://www.moc.go.th/opscenter/pt>.
- สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน). *สารานุกรมภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย – ภูมิปัญญาข้าวไทย*. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2562, จาก <http://bedolib.bedo.or.th/book/19>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2561). *รายละเอียดสถานการณ์ผลิตและการตลาด*. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2562, จาก www.oae.go.th
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.(2561) *ข้อมูลเศรษฐกิจการเกษตร* สืบค้นเมื่อวันที่ 24 ต.ค. 2562 จาก www.oae.go.th
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต 9. (2552). *สถานการณ์ผลิตข้าวสังข์หยด: เทคโนโลยีด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าว*. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2561, จาก <http://www.brrd.in.th/RiceKnowledge Bank>.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขตที่ 9 จังหวัดสงขลา. (2550). *ลักษณะทางพันธุกรรม*. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 ต.ค. 2561, จาก http://www2.oae.go.th/zone9/rice_songyod/information
- สำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง. (2555). *สถิติพื้นที่ปลูกข้าวสังข์หยดจังหวัดพัทลุง*. พัทลุง: สำนักงานเกษตรจังหวัด.
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพัทลุง.(2561) สืบค้นเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2562 จาก <https://www.opsmoac.go.th/phatthalung-dwl-files-412791791799>
- สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว. (2561). *ลักษณะทางพฤกษศาสตร์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2561, จาก <http://www.ricethailand.go.th/rkb/varieties/index.php?file=content.php&id=93.htm>
- สำเร็จ แซ่ตัน และคณะ. (2552). *การศึกษาความหลากหลายทางพันธุกรรมและจัดทำลายพิมพ์ DNA ของข้าวพื้นเมืองสังข์หยดโดยใช้เครื่องหมาย DNA*. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สำเร็จ แซ่ตัน. (2550). *ข้าวพันธุ์พื้นเมืองภาคใต้*. พัทลุง: ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว.

- สุรพลเศรษฐบุตร. (2561). *ความต้องการการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมของเกษตรกรในตำบล
หุมโค อ.ปะทิว จ.ชุมพร*. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2561, จาก
http://ageconextens.agri.cmu.ac.th/Course_online.
- อภิชาติ ฟองสินธุ์. (2557). *ความต้องการส่งเสริมการผลิตและการตลาดข้าวนาปี ของเกษตรกรตำบล
ผาสุก อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,นนทบุรี.
- อมรรัตน์ ถนอมแก้ว และคณะ.(2559). *หมู่บ้านผลิตข้าวสังข์หยดแบบครบวงจรสู่ความยั่งยืน*.รายงาน
วิจัย. คณะเทคโนโลยีและการพัฒนาชุมชนมหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง.
- อารีรัตน์ ศิริโชติ (2556). *การใช้เทคโนโลยีการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษของอำเภอชนบท
จังหวัดขอนแก่น*. สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์.มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.
มงคล.
- เอกชัย โอเจริญ และ ชูวรัตน์ พานิชโยทัย. (2560). *พัฒนาการระบบส่งเสริมการเกษตรของ
ประเทศไทย*.กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กองเกษตรสัมพันธ์ กรมส่งเสริมการเกษตร.
- Flores G. Thomas, Bueno B. Pedro, and Lapastora D. Rafael. (1983). *Handbook for Extension
Work*. Laguna: Philippines. SEARCA.
- Tan, W. (1987). *Building Competitive Advantage :Construction Education in Japan*.
Engineering, Construction and Architectural Management Journal.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. Third edition. New York: Harper and
Row Publication.

ภาคผนวก

ภาคผนวก
แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

เรื่อง การผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าของเกษตรกรในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้าของเกษตรกรในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช คำตอบในแบบสัมภาษณ์นี้จะนำไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยและพัฒนาการผลิตข้าวของเกษตรกร โดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันอื่นๆ และไม่ทำให้เกิดผลเสียหายกับเกษตรกร จึงขอความร่วมมือสมาชิกกลุ่มเกษตรกร กรุณาตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน
2. เลขที่แบบสัมภาษณ์มีไว้เพื่อติดตามแบบสอบถามเท่านั้น
3. แบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 4 ตอน ประกอบด้วย
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสังข์หยด ในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง
 - ตอนที่ 2 การผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกรเพื่อการค้าของเกษตรกรในอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง
 - ตอนที่ 3 การปฏิบัติการเกษตรที่ดีและเหมาะสมของเกษตรกรเพื่อการผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกรใน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง
 - ตอนที่ 4 ปัญหาและความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า
4. ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างยิ่งที่กรุณาตอบแบบสัมภาษณ์และให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลครั้งนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพทางสังคม

1.เพศ

 1 ชาย 2 หญิง

2.อายุ.....ปี (เกิน 6 เดือนให้นับเป็น 1 ปี)

3.ระดับการศึกษาสูงสุด

- () 1 ไม่ได้รับการศึกษา () 2 ประถมศึกษา
 () 3 มัธยมศึกษาต้น () 4 มัธยมศึกษาตอนปลาย /ปวช.
 () 5 อนุปริญญา/ปวส./ปวท. () 6 ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี
 () 7 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

4. การเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันการเกษตร

- () 1 ไม่เป็น () 2 เป็น
 ถ้าท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันทางการเกษตรใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 () 4.2.1 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร () 4.2.2 กลุ่มยุวเกษตรกร
 () 4.2.3 กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส () 4.2.4 กลุ่มสหกรณ์การเกษตร
 () 4.2.5 กลุ่มออมทรัพย์/กองทุนหมู่บ้าน () 4.2.6 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน
 () 4.2.7 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

5.จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน

6.จำนวนแรงงานในครัวเรือนคน

7. อาชีพภาคการเกษตรของครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 7.1 ทำนา () 7.2 ทำการประมง
 () 7.3 ทำสวน () 7.4 เลี้ยงสัตว์
 () 7.5 ค้าขาย () 7.6 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

8.อาชีพนอกภาคการเกษตรของครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

A8

- () 8.1 รับจ้าง () 8.2 เอกชน
 () 8.3 ค้าขาย () 8.4 รับราชการ
 () 8.5 อื่นๆ (ระบุ).....

9.ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด.....ไร่ A9

10.พื้นที่ปลูกข้าวสัจหยศ.....ไร่ A10

11.การถือครองที่ดินทางการเกษตร

- () 11.1 เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ขนาด.....ไร่
 () 11.2 พื้นที่เช่า ขนาด.....ไร่
 () 11.3 พื้นที่บุคคลอื่นให้ทำกิน ขนาด.....ไร่

12. การเข้าร่วมกลุ่มในการปลูกข้าวสังข์หยดหรือการแปรรูปข้าวสังข์หยด

- () 1 ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่ม () 2 ได้เข้าร่วมกลุ่ม

หากเข้าร่วมกลุ่ม กลุ่มหรือชมรมในการปลูกข้าวสังข์หยด/การแปรรูปข้าวสังข์หยด

- () 12.1 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชมรมสื่อแห่งปัญญาพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน
 () 12.2 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านเขากลาง
 () 12.3 กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวสังข์หยดตำบลตำนาค
 () 12.4 วิสาหกิจชุมชนข้าวหอมมือบ้านควนปอม
 () 12.5 กลุ่มเกษตรกรทำนาบ้านโคกทราย
 () 12.6 วิสาหกิจชุมชนมิตรเกษตรบ้านออกวัด
 () 12.7 การเพิ่มมูลค่าข้าวสังข์หยด

13. การสนับสนุนในการผลิตข้าวสังข์หยดโดยหน่วยงานภาครัฐ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 13.1 การสนับสนุนด้านปุ๋ย
 () 13.2 การสนับสนุนด้านแหล่งเงินทุน
 () 13.3 การสนับสนุนเกี่ยวกับด้านเมล็ดพันธุ์
 () 13.4 การสนับสนุนการให้ข้อมูลแหล่งความรู้ในการผลิตข้าวสังข์หยด
 () 13.5 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

14. การมีหนี้สินเพื่อนำมาใช้ในการลงทุนในการทำนาข้าวสังข์หยด

- () 1 ไม่มีหนี้สิน () 2 มีหนี้สิน

หากมีหนี้สิน แหล่งกู้ยืมเงิน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 14.1 ญาติพี่น้อง () 14.2 สหกรณ์การเกษตร
 () 14.3 กองทุนหมู่บ้าน () 14.4 กลุ่มเกษตรกร
 () 14.5 ธนาคารไทยพาณิชย์ () 14.6 ธกส.
 () 14.7 เงินกู้ยืมระบบ () 14.8 แหล่งอื่นๆ (โปรดระบุ).....

15. หากมีการจำหน่ายข้าวสังข์หยด ลักษณะการจำหน่ายข้าวเปลือกข้าวสังข์หยด

- () 1 ข้าวเปลือกสด () 2 ข้าวเปลือกแห้ง

16. แหล่งจำหน่ายสินค้าข้าวสังข์หยด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 16.1 ภายในชุมชน () 16.2 ภายในอำเภอ
 () 16.3 ภายในจังหวัด () 16.4 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

17. เหตุผลในการเลือกพ่อค้าเพื่อขายข้าวเปลือกข้าวสังข์หยด

เหตุผลในการเลือกพ่อค้า	ระดับความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
17.1 ความคุ้นเคยที่มีต่อพ่อค้า					
17.2 ความตรงต่อเวลาของพ่อค้า					
17.3 พ่อค้าที่มีปริมาณการซื้อขายจำนวนมาก					
17.4 ความสะดวกที่ได้รับจากพ่อค้า					
17.5 ความรวดเร็วในการติดจากต่อพ่อค้า					
17.6 การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีของพ่อค้า					
17.7 ความน่าเชื่อถือของพ่อค้า					
17.8 อื่นๆ ระบุ.....					

18. การชำระเงินในการซื้อขายข้าวสังข์หยด

- () 1 ชำระในขณะที่ขายข้าว () 2 ชำระเป็นงวดๆ
 () 3 มัดจำก่อนการขายข้าวแล้วจ่ายส่วนที่เหลือเมื่อส่งมอบข้าว
 () 4 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

19 การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐในการจำหน่ายข้าวสังข์หยด(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 19.1 การรับประกันราคาข้าว
 () 19.2 การจัดหาช่องทางการจำหน่ายข้าวสังข์หยด
 () 19.3 การส่งเสริมการส่งออกต่างประเทศ
 () 19.4 การส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดให้ได้มาตรฐาน
 () 19.5 การพัฒนาการแปรรูปข้าวสังข์หยด
 () 19.6 การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับข้าวสังข์หยด
 () 19.7 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

1.2 เศรษฐกิจของเกษตรกร

20. จำนวนแรงงานในการผลิตข้าวสังข์หยด.....คน

21. รายได้ของครัวเรือนรวม บาท

21.1 รายได้จากภาคการเกษตร (โปรดระบุ).....บาท/ปี

21.2 รายได้จากภาคเกษตรทั้งหมด (โปรดระบุ).....บาท/ปี

22. รายจ่ายภาคการเกษตรรวม บาท
- 22.1 ต้นทุนการทำนา.....บาท/ปี
- 22.2 ต้นทุนในภาคเกษตรอื่นๆบาท/ปี
- แหล่งเงินกู้
23. ต้นทุนในการปลูกข้าวสังข์หยดในรอบปีการเพาะปลูก 2561/2562)รวม.....บาท/ปี
- 23.1 ค่าเมล็ดพันธุ์..... บาท
- 23.2 ค่าแรงงาน..... บาท
- 23.3 ปุ๋ยแรงงาน..... บาท
- 23.4 ปุ๋ยอินทรีย์..... บาท
- 23.5 ค่าสารกำจัดศัตรูพืช และวัชพืช..... บาท
- 23.6 ค่าน้ำที่ใช้ในแปลง..... บาท
- 23.7 ค่าไฟฟ้าที่ใช้แปลง..... บาท
- 23.8 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง..... บาท
24. ผลผลิตข้าวในปีการเพาะปลูก 2561/2562ตัน/ปี
25. รายได้จากการขายข้าวสังข์หยดในรอบปีการเพาะปลูก 2561/2562.....บาท/ปี
26. ราคาข้าวเปลือกสดปี 2561/2562 ตันละ.....บาท
27. ราคาข้าวเปลือกแห้งปี 2561/2562 ตันละ.....บาท
28. ผู้กำหนดราคาซื้อขายข้าวสังข์หยด(ตอบได้มากกว่า1ข้อ)
- () 28.1 ตัวท่านเอง () 28.2 พ่อค้าที่มารับซื้อ
- () 28.3 โรงสี () 28.4 ราคากลางทางการตลาด
- () 28.5 อื่นๆ ระบุ

ตอนที่ 2 การผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกรในอำเภอควนขนุน

1. วิธีการปลูกข้าวสังข์หยด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1.1 หว่านน้ำตม () 1.2 การปักดำ
- () 1.3 หว่านสำรว () 1.4 ปักดำและหว่านน้ำตม
2. การใช้เครื่องจักรในการเตรียมดิน(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 2.1 ใช้รถไถเดินตาม () 2.2 ใช้แทรกเตอร์
- () 2.3 อื่นๆ ระบุ.....

3. แหล่งเมล็ดพันธุ์ข้าวสังข์หยด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 3.1 เพื่อนบ้าน () 3.2 ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง
 () 3.3 จากการเก็บเมล็ดไว้ทำพันธุ์เอง () 3.4 ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวพัทลุง
 () 3.5 สหกรณ์การเกษตรที่ผลิตเมล็ดพันธุ์
 () 3.6 หน่วยงานราชการ (โปรดระบุ).....
 () 3.7 แหล่งอื่นๆ (โปรดระบุ).....

4. แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตข้าวสังข์หยด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 4.1 อาศัยน้ำฝนอย่างเดียว () 4.2 ลำธาร/คลองธรรมชาติ
 () 4.3 สระ/บ่อน้ำ () 4.4 บ่อบาดาลน้ำตื้น (ลึกน้อยกว่า 20 เมตร)
 () 4.5 คลองชลประทาน () 4.6 บ่อบาดาลน้ำลึก
 () 4.7 แหล่งน้ำอื่นๆ (โปรดระบุ).....

5. การใช้ปุ๋ยในการบำรุงข้าวสังข์หยด

- () 1 ไม่ใช้ปุ๋ย () 2 ใช้ปุ๋ย

หากมีการใช้ปุ๋ย ปุ๋ยชนิดใดในการบำรุงข้าวสังข์หยด(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 5.2.1 ปุ๋ยเคมี () 5.2.2 ใช้ปุ๋ยอินทรีย์
 () 5.2.3 ใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์

6. การกำจัดวัชพืชในนาข้าวสังข์หยด

- () 1 ไม่มีการกำจัดวัชพืช () 2 มีการกำจัดวัชพืช

หากมีการกำจัดวัชพืช มีใช้สารเคมีหรือไม่

- () 1 ไม่ใช่ () 2 ใช่

7. การกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช

- () 1 ไม่มีการกำจัดโรคและแมลง () 2 มีการกำจัดโรคและแมลง

ถ้ามีการกำจัด ใช้สารเคมีหรือไม่

- () 1 ไม่ใช่สารเคมี () 2 ใช้สารเคมี

8. การควบคุมการออกรวงของข้าวสังข์หยด

- () 1 ไม่มีการควบคุม () 2 มีการควบคุมถ้ามีการควบคุมโดยวิธีใด

- () 1 ควบคุมการให้น้ำ () 2 ควบคุมการใส่ปุ๋ย

9. วิธีการเก็บเกี่ยวข้าวสังข์หยด

- () 1 ลงแขกเกี่ยวข้าวใช้เกะ () 2 จ้างรถเกี่ยว/นวดข้าว

10.การจัดการผลผลิตข้าวสังข์หยด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 10.1 เก็บไว้แปรรูป () 10.2 เก็บไว้ทำพันธุ์
 () 10.3 ขายข้าวเปลือก () 10.4 เก็บไว้บริโภค
 () 10.5 อื่นๆ (ระบุ).....

11.การแปรรูปข้าวสังข์หยด

- () 1 ไม่มีกาแปรรูป () 2 มีการแปรรูป

หากมีการแปรรูป รูปแบบของการแปรรูปข้าวสังข์หยดเป็นแบบใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 11.1 ข้าวกล้องงอก () 11.2 ข้าวเกรียบ
 () 11.3 จมูกข้าวสังข์หยด () 11.4 ข้าวซ้อมมือ
 () 11.5 โจ๊กข้าวสังข์หยด () 11.6 กุ๊ก
 () 11.7 ข้าวกล้อง () 11.8 ขนมพอง

12.การจำหน่ายข้าวเปลือกของข้าวสังข์หยด

- () 1 ไม่ขาย () 2 ขาย

13.การขนส่งข้าวสังข์หยด

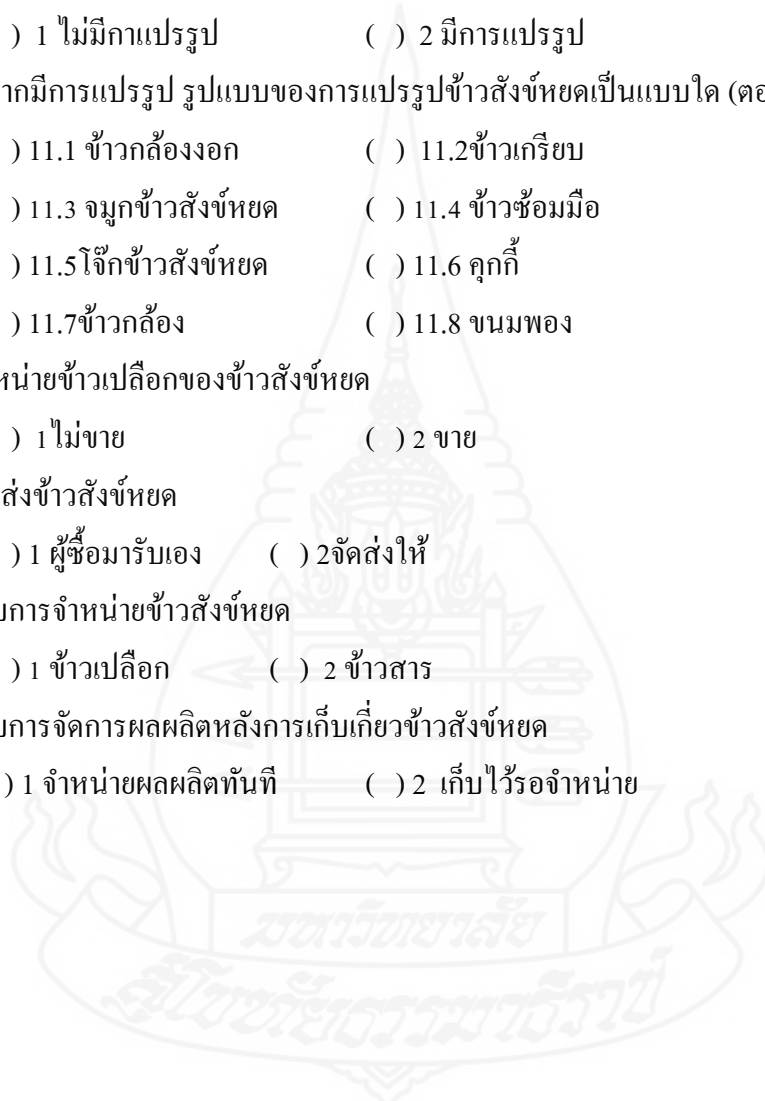
- () 1 ผู้ซื้อมารับเอง () 2 จัดส่งให้

14.รูปแบบการจำหน่ายข้าวสังข์หยด

- () 1 ข้าวเปลือก () 2 ข้าวสาร

15.รูปแบบการจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยวข้าวสังข์หยด

- () 1 จำหน่ายผลผลิตทันที () 2 เก็บไว้รอจำหน่าย

ตอนที่ 3 การปฏิบัติผู้ผลิตทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสมของเกษตรกรข้าวล้งซ์หยด (GAP)

คำชี้แจงโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบของระดับการปฏิบัติที่ตรงกับความเป็นจริง

ประเด็นการปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ	
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1. การคัดเลือกพื้นที่		
1.1 พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดิน โดยธรรมชาติค่อนข้างสูง-ปานกลาง		
1.2 พื้นที่ที่ห่างไกลจากพื้นที่ที่ใช้สารเคมี		
2. แหล่งน้ำ		
2.1 น้ำที่ใช้มาจากแหล่งที่ไม่มีการปนเปื้อนของวัตถุอันตราย		
3. พื้นที่ปลูก		
3.1 พื้นที่ที่ไม่มีวัตถุอันตรายที่จะทำให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในข้าว		
4. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร		
4.1 การใช้ตามคำแนะนำของกรมการข้าวหรือกรมวิชาการเกษตร และตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องกับกรมวิชาการเกษตร		
4.2 การไม่ใช้วัตถุอันตรายที่ระบุในทะเบียนวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้ามใช้		
4.3 ในกรณีที่มีการผลิตเพื่อการส่งออก การไม่ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ประเทศคู่ค้าห้ามใช้		
5.การจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว		
5.1 การเลือกเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพตรงตามพันธุ์ และมาจากแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ที่น่าเชื่อถือ		
5.2 การจัดการการปลูกและการดูแลเพื่อลดปริมาณข้าวเรือและข้าวพันธุ์อื่นปน/มีการจดบันทึก		
5.3 จำนวนต้นข้าวพันธุ์อื่นปนได้ไม่เกิน 3% จำนวนข้าวแดงไม่เกิน 1%		
5.4 การสำรวจการเข้าทำลายของศัตรูพืชที่มีผลต่อข้าว		
5.5 การป้องกันกำจัดศัตรูพืชและวัชพืชมุ่งอย่างมีประสิทธิภาพด้วยวิธีที่เหมาะสมตามคำแนะนำของกรมการข้าว		
5.6 ผลผลิตที่ได้ต้องไม่มีโรคพืชและการทำลายของแมลงมากกว่า 10%		

ประเด็นการปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ	
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
6.การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว		
6.1 การเก็บเกี่ยวในระยะเวลาที่เหมาะสมที่ระยะพลับพลึง เพื่อให้ได้ข้าวเปลือกมีคุณภาพการสีได้ข้าวเต็มเมล็ด		
6.2 อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บเกี่ยว ภาชนะบรรจุและวิธีการเก็บเกี่ยวไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพของผลผลิต และการเก็บเกี่ยวต้องลดความชื้นทำความสะอาดอย่างระมัดระวังเพื่อไม่ให้เกิดการปนเปื้อนของพันธุ์อื่น		
6.3 เมล็ดข้าวเปลือกสำหรับการซื้อขายต้องมีความชื้นไม่เกิน 15% สำหรับเก็บรักษาต้องไม่เกิน 12%(ในพื้นที่ภาคใต้ฝั่งตะวันตก)		
7.การขนย้าย การเก็บรักษา และการรวบรวมข้าวเปลือก		
7.1 อุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ และพาหนะที่ใช้ในการขนย้ายและเก็บรักษามีความสะอาด สามารถป้องกันการปนเปื้อนจากอันตรายได้		
7.2 สถานที่เก็บรวบรวมและสถานที่เก็บรักษา ถูกสุขลักษณะ สะอาดและมีการถ่ายเทอากาศดีสามารถป้องกันการปนเปื้อนของผลผลิตและป้องกันการปนของข้าวพันธุ์อื่น		
7.3 วิธีการเก็บรักษาและรวบรวม ไม่ทำให้ผลผลิตเสียหาย ป้องกันและลดความเสียหายจากแมลงและศัตรูในโรงเก็บ		
7.4 กรณีผลิตข้าวหลายสายพันธุ์ มีการจัดการเพื่อป้องกันการปนของข้าวต่างพันธุ์ได้		
8 ด้านการบันทึกข้อมูล		
8.1 การบันทึกข้อมูลการปฏิบัติและการจัดการในทุกขั้นตอนการปลูก		
8.2 ผลผลิตที่อยู่ระหว่างการเก็บรักษาและการขนย้าย มีการระบุข้อมูลให้สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาได้		

ตอนที่ 4 ปัญหาและความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า

1. ปัญหาในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับปัญหาที่ท่านพบในการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า

ประเด็นปัญหาการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า	ระดับปัญหา				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ปัญหาการผลิต					
1.ด้านความรู้					
1.1 ความรู้เรื่องการปลูกข้าวสังข์หยด					
1.2 ความรู้ในเรื่องการให้ปุ๋ยอย่างถูกวิธี					
1.3 ความรู้ในการจัดการระบบน้ำ					
1.4 ความรู้ในการจัดการศัตรูและโรคพืชข้าวสังข์หยด					
1.5 ความรู้ในการจัดการผลผลิตข้าวให้ได้คุณภาพ					
1.6 ความรู้ในการจัดการข้าวสังข์หยดตามหลัก GAP					
1.7 ความรู้เรื่องการตลาดออนไลน์					
2. การดูแลรักษา/การเก็บเกี่ยว					
2.1 แหล่งน้ำด้านการเกษตร					
2.2 ราคาปุ๋ยเคมี					
2.3 ราคาสารเคมีที่ใช้ในการป้องกันศัตรูพืช					
2.4 แหล่งจำหน่ายปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยคอก					
2.5 แหล่งเงินทุนในการซื้อปัจจัยการผลิต					
2.6 แรงงานในการเก็บเกี่ยวผลผลิต					
3.การจัดจำหน่าย					
3.1 คุณภาพของผลผลิต					
3.2 ราคาผลผลิต (ความผันผวนของราคา)					
3.3 สถานที่จำหน่าย					
3.4 การขนส่งไม่สะดวก					
3.5 ขาดความรู้ในการจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยด					

ประเด็นปัญหาการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า	ระดับปัญหา				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4. การบันทึกข้อมูล					
4.1 เขียนหนังสือไม่ค่อยเป็น					
4.2 ไม่มีเวลาบันทึกข้อมูลมีขั้นตอนการบันทึกเยอะเกินไป					

2. ความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงระดับความต้องการของท่านเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า

ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2.1 การผลิตข้าวสังข์หยด					
2.1.1 การคัดเลือกพื้นที่					
2.1.1 การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ให้ได้มาตรฐาน					
2.1.3 การเตรียมพื้นที่ปลูกข้าว					
2.1.4 การดูแลรักษา					
2.1.5 การปลูก/วิธีการปลูก					
2.1.6 การจัดการควบคุมความอุดมสมบูรณ์ของดิน					
2.1.7 การควบคุมวัชพืช					
2.1.8 การปลูกพืชหมุนเวียน					
2.1.9 การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร					
2.1.10 การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว					
2.1.11 มาตรฐานการผลิตข้าวตามระบบการปฏิบัติที่ดี					
2.1.12 การเก็บรักษาข้าวเปลือก					
2.1.13 การรวมกลุ่มของเกษตรกร					

ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวสังข์หยดเพื่อการค้า	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2.2 การลดต้นทุนการผลิตข้าวสังข์หยด					
2.2.1 การเปลี่ยนแปลงแนวคิดและพฤติกรรม					
2.2.2 การเปลี่ยนแปลงระบบและวิธีการผลิต					
2.2.3 การจัดการเมล็ดพันธุ์ในปริมาณที่เหมาะสม					
2.2.4 การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน					
2.2.5 การปรับปรุงดิน					
2.2.6 การบริหารศัตรูพืชแบบผสมผสาน					
2.2.7 การจัดการก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว					
2.2.8 การทำบัญชีฟาร์ม					
2.3 การจัดการด้านตลาดข้าวสังข์หยด					
2.3.1 การผลิตข้าวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและผู้บริโภค					
2.3.2 เก็บไว้บริโภคเองในครัวเรือน					
2.4 การจัดจำหน่ายข้าวสังข์หยด					
2.4.1 การวางแผนจำหน่ายผลผลิตล่วงหน้า					
2.4.2 จำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อที่ไร่นา					
2.4.3 จำหน่ายให้กับโรงสีข้าวและพ่อค้าคนกลางในชุมชน					
2.4.5 จำหน่ายให้กับวิสาหกิจชุมชน					
2.4.6 การตลาดข้าวสังข์หยด					
2.4.7 การแปรรูปข้าวสังข์หยด					

ขอขอบคุณสำหรับความร่วมมือในการให้ข้อมูลตอบแบบสอบถาม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวฐิมาภรณ์ ทองไชว
วัน เดือน ปีเกิด	27 พฤษภาคม 2518
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (พืชศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี
สถานที่ทำงาน	สำนักงานสภากษัตริกรจังหวัดพัทลุง อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง
ตำแหน่ง	หัวหน้าส่วนยุทธศาสตร์การเกษตร

